

ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี

สารนิพนธ์
ของ
ปราณี ชาวนา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2551

ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี

สารนิพนธ์
ของ
ปราณี ชาวนา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

กุมภาพันธ์ 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี

บทคัดย่อ
ของ
ปราณี ชาวนา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2551

ปราณี ชาวนา. (2551). ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับ
ปริญญาตรี. สารนิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญฤทธิ์
คงคาเพชร.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์
ในระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์กำหนด 85/85 และศึกษาผลการใช้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปี
การศึกษา 2550 จำนวน 45 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
คือ บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินคุณภาพ
บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยได้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ที่มี
คุณภาพด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง
มีประสิทธิภาพ 90.08/91.25 และผลการใช้ของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง พบว่า จำนวนนิสิต
ร้อยละ 83.33 มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม

THE EFFECTS OF USING A SELF-INSTRUCTIONAL TELEVISION ON TELEVISION
LANGUAGE FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
PRANEE CHAWNA

Present in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University
February 2008

Pranee Chawna. (2008). *The Effects of Using a Self-Instructional Television on Television Language for Undergraduate Students*. Master Project, M.Ed. (Educational Technology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Boonyarith Kongkapetch.

The purpose of this research were to develop a self-instructional television on television language for undergraduate students and to find out its efficiency according to 85/85 provided criteria.

The samples used in this research were 45 undergraduate students from Srinakharinwirot University, in the academic year 2007. The purposive sampling technique was used for the sample selection. The experiment were conducted 3 times to find out the efficiency of the instruction according to the set of 85/85 provided criteria. Statistics used for analyzing the data were present and mean.

The results revealed that a quality of self-instructional television on television language for undergraduate students was ranked in a very good level by the content and the educational technology experts. An efficiency of the self-instructional television on television language was 90.08/91.25 that was corresponding with 85/85 provided criteria. An effectiveness of using the self-instructional television that was higher than 85 percents had 83.33 percents of the samples.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับ
ปริญญาตรี ของ ปราวณี ชาวนา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิลาศ เกี่ยม)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)

วันที่.....เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากคณะกรรมการ อันประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญฤทธิ์ คงคาเพชร อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิลาศ เกื้อมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนการตรวจสอบแก้ไขสารนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิลาศ เกื้อมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อลิศรา เจริญวานิช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรบุญฤทธิ์ ควหาเวชศิษฐ์ อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ตลอดจนประเมินคุณภาพเครื่องมือด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิลาศ เกื้อมี อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นายจารุวัธ หนูทอง พนักงานโสตทัศนศึกษา 4 สำนักสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นายภาณุวัธส มหากาญจนะ Co-Producer (TV Promotion) GMM Grammy co.,td. (Grammy Gold) ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบตลอดจนประเมินคุณภาพเครื่องมือด้านเนื้อหา

ขอขอบคุณ นิสิตสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นิสิตสาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้ความอนุเคราะห์ในความร่วมมือด้านต่างๆ ในการเก็บข้อมูลและเชื้อเพื่อสถานที่ในการทดลองงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อบุญยก ขาวนา คุณกัลยา ขาวนา คุณวรรณุช ชนะมะ และ คุณวิชาญ ชนะมะ ที่คอยเป็นกำลังใจและช่วยเหลือในทุกๆด้าน ทั้งมอบโอกาสการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ คุณแม่นันทยา ชื่นอารมณฺ์ ที่เป็นแรงผลักดันภายในใจอยู่เสมอ นอกจากนี้ขอขอบคุณ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการจัดทำสารนิพนธ์ที่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้ ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญที่ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบคุณค่าและผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ให้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมทุกท่านที่ช่วยเติมเต็ม และเป็นแรงผลักดันให้งานวิจัยฉบับนี้ประสบความสำเร็จ

ปราณี ขาวนา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา.....	8
ความหมายของการวิจัยและพัฒนาการศึกษา.....	8
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์.....	11
ความหมายของโทรทัศน์.....	11
ความสำคัญของโทรทัศน์.....	13
ประเภทและรูปแบบของโทรทัศน์.....	15
การผลิตรายการโทรทัศน์.....	22
การนำวีดิทัศน์และโทรทัศน์มาใช้ในการศึกษา.....	27
ประโยชน์และคุณค่าทางการสอนโดยใช้สื่อโทรทัศน์.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์ทั้งในและต่างประเทศ.....	32
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาษาโทรทัศน์.....	35
ความหมายของภาษาโทรทัศน์.....	35
องค์ประกอบของภาษาโทรทัศน์.....	35
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนด้วยตนเอง.....	38
ความหมายของการเรียนด้วยตนเอง.....	38
จุดมุ่งหมายของการเรียนด้วยตนเอง.....	40
ลักษณะของการเรียนด้วยตนเอง.....	40
ประเภทของการเรียนด้วยตนเอง.....	41
ประโยชน์ของการจัดการเรียนด้วยตนเอง.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปี 2547-2548.....	43
3 วิธีการดำเนินการ.....	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ.....	51
การดำเนินการทดลอง.....	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4 ผลการศึกษาค้นคว้า.....	56
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี.....	57
ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพและผลการใช้ของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษา ด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี.....	60
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	65
ความสำคัญของการวิจัย.....	65
ขอบเขตของการวิจัย.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	66
วิธีดำเนินการทดลอง.....	66
สรุปผลการวิจัย.....	67
อภิปรายผล.....	68
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	69
ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้า.....	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก.....	77
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	53
2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา.....	57
3 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา.....	58
4 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี (ครั้งที่ 2).....	62
5 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี (ครั้งที่ 3).....	63
6 จำนวนนิสิตที่มีผลการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 85 ของคะแนนเต็มขึ้นไป จำแนกตามรายเรื่อง.....	63
7 ค่าความยากง่าย(p) ค่าอำนาจจำแนก(r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ.....	87
8 ค่าความยากง่าย(p) ค่าอำนาจจำแนก(r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เรื่องที่ 2 ภาษาเสียง.....	88
9 ค่าความยากง่าย(p) ค่าอำนาจจำแนก(r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เรื่องที่ 3 ภาษาแสง.....	89
10 ค่าความยากง่าย(p) ค่าอำนาจจำแนก(r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เรื่องที่ 4 ภาษามือ(สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ).....	90

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคปัจจุบันนี้เป็นยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ได้เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาอย่างกว้างขวางในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้มีการตื่นตัวในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการจัดการศึกษา ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนได้รับการพัฒนาด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีสิทธิ์ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกๆ ที่ทำได้เพื่อให้ความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542)

สื่อการสอนมีมากมายหลายประเภท ในปัจจุบันพยายามเข้ามาแทนที่การสอนหน้าห้องเรียนเพื่อลดระยะเวลาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพที่สุด โดยพยายามที่จะให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเองสามารถโต้ตอบกับสื่อได้อย่างแท้จริง ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความคืบหน้าของตนเองได้ทันที อีกทั้งพยายามที่จะทำให้ผู้เรียนได้ทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลาที่ต้องการหรือเมื่อไหร่ที่ไม่เข้าใจ ซึ่งสื่อประเภทบทเรียนคอมพิวเตอร์และบทเรียนโทรทัศน์เป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นอย่างดีเพราะเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียง จึงมีเสน่ห์ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มาก (วิภา อุดมฉันท. 2544: 15)

สื่อโทรทัศน์ สามารถทำให้ผู้ชมหรือผู้เรียนได้เห็นภาพที่เคลื่อนไหวและได้ยินเสียงไปพร้อมๆ กัน การมีทั้งภาพและเสียงที่สมบูรณ์ครบถ้วนจะดึงดูดความสนใจ ทำให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้ได้ง่ายและลึกซึ้ง สามารถจำบทเรียนได้นาน (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2528: 139) และโทรทัศน์ยังเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่นเดียวกับวิทยุ สไลด์ ภาพยนตร์ ฟิล์มสตริป รูปภาพ นิทรรศการ และการสาธิต เป็นต้น (ลัดดา สุขปรีดี. 2522) และเนื่องจากมนุษย์เรามีการเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทางตาสูงถึง 83% ทางหู 11% และทางจมูก กาย ลื่นอีก 6% (เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. 2532: 130) โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีผลทางด้านการรับรู้เมื่อรวมกันแล้วสูงถึง 94% ของประสิทธิภาพของมนุษย์ ซึ่งการนำเอาสื่อประเภทโทรทัศน์มาใช้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางไม่แพ้ต่อการเรียนการสอนโดยวิธีอื่น (สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. 2528: 2)

รายการโทรทัศน์ เป็นสื่อที่ให้ความรู้และความบันเทิงแก่สาธารณชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอนาคตสื่อเหล่านี้ จะคงยังมีความสำคัญมากขึ้นด้วยพัฒนาการทางเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ต่างๆ เช่น สื่อคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย และกราฟิกพิเศษที่เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการผลิตรายการ อันจะทำให้รายการโทรทัศน์นั้นๆ มีความน่าสนใจ และให้ประโยชน์แก่ผู้รับสารได้มากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า สื่อมวลชนเปรียบเสมือนครู แต่ไม่ใช่ครูธรรมดา แต่เป็นครูมหาชน เป็นสื่อที่เข้าถึงมวลชนได้ง่าย ทำให้คนมีโอกาสรับรู้มีโอกาสเรียนเป็นจำนวนแสนจำนวนล้าน ในเรื่องการศึกษาความรู้ความเข้าใจสู่สังคมแบบใหม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน หรือการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 37-38) ดังนั้น ในการผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีประสิทธิภาพนั้น นับว่าเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อน เพราะต้องอาศัยทฤษฎีและหลักการต่างๆ เข้ามาประกอบประกอบการพิจารณาในการผลิตรายการโทรทัศน์ให้บรรลุจุดมุ่งหมายในแต่ละขั้นตอน (วิไล องค์ชนะสุข, 2543: 11) และจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์ ในเอกสารประกอบการเรียน หนังสือตำราเรียน ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตบนเว็บไซต์ และประสบการณ์การทำงานในด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ของผู้วิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านนี้โดยตรง ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งได้แก่ การเขียนสคริปต์, การถ่ายภาพ, การจัดแสงไฟ, การจัดเวที, การแสดง, การตัดต่อ ฯลฯ ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่า เนื่องจากโทรทัศน์เป็นสื่อแขนงหนึ่งที่มีความซับซ้อนด้านกระบวนการผลิตและด้านเทคนิคต่างๆ ดังนั้น ผู้ที่จะเรียนในรายวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา จึงควรมีความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวกับโครงสร้างของรายการโทรทัศน์นั่นก็คือ ส่วนประกอบโครงสร้างที่เป็นภาพ เสียง แสง ซึ่งในแต่ละส่วนจะมีภาษาเทคนิคเฉพาะที่ใช้เรียกแทนสิ่งนั้นๆ เพื่อใช้ในการสื่อความหมายกัน ซึ่งภาษาเหล่านี้เรียกว่า ภาษาโทรทัศน์ (Television Language) ซึ่งเป็นภาษาเทคนิคที่ใช้เป็นที่เข้าใจกันในการสื่อสารปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายเดียวกันตามกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์

การเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้สามารถจัดบริการ ผลิต ส่งเสริมและนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำหลักการ ทฤษฎี และผลการวิจัยทางเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษาไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถออกแบบ ผลิต ใช้ และบำรุงรักษาสื่อการศึกษา สามารถจัดระบบการบริการด้านเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา และถ่ายทอด เผยแพร่ความรู้ด้านเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษาได้ โดยการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีมุ่งเน้นให้เรียนรู้หลักการพื้นฐาน รวมถึงเรียนรู้ในเรื่องของการผลิตสื่อตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงระดับสูง และตามหลักสูตรปรับปรุงใหม่พุทธศักราช 2547-2548 ในหมวดวิชาเอกบังคับกลุ่มวิชาวิทยุโทรทัศน์ ได้จัดให้มี

รายวิชาที่เกี่ยวกับการผลิตสื่อโทรทัศน์คือ รายวิชา ทน 322 การผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา ที่มุ่งศึกษาความสำคัญของการผลิตรายการโทรทัศน์ รูปแบบรายการโทรทัศน์ ศึกษากระบวนการวางแผน การเตรียม การดำเนินการผลิต และประเมินรายการโทรทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีระบบ ตลอดจนฝึกปฏิบัติการผลิตรายการโทรทัศน์ด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์อย่างง่าย

จากหลักสูตรจะเห็นว่านิสิตจะต้องปฏิบัติการผลิตรายการโทรทัศน์ได้จริงเพื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ดังนั้นเพื่อให้นิสิตได้ศึกษาหาความรู้ และเกิดทักษะความชำนาญในการใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพ นิสิตที่เรียนในสาขานี้จึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องพื้นฐานของการผลิตรายการโทรทัศน์เสียก่อน นั่นคือเรื่องของภาษาโทรทัศน์ที่ประกอบด้วย ภาษาภาพ ภาษาเสียง ภาษาแสง และสัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงลักษณะและความหมายของภาษานั้นๆ ได้เป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถนำไปเลือกใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสมในการผลิตรายการโทรทัศน์ในรูปแบบต่างๆ ประกอบกับผู้วิจัยได้ทำการสอบถามผู้สอนในรายวิชา ทน 322 การผลิตรายการโทรทัศน์พบว่า เนื่องจากรายละเอียดวิชานี้มีเนื้อหาภาคทฤษฎีเป็นจำนวนมากยากที่จะทำความเข้าใจได้ถ้าไม่มีสื่อ ดังนั้นผู้วิจัยจึงผลิตสื่อวีดิทัศน์นี้เพื่อเป็นการช่วยย่นระยะเวลาในการเรียนการสอน และทำให้การเรียนการสอนมีระยะเวลาที่เหลือไปใช้ในการเรียนในภาคปฏิบัติได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนรวดเร็วขึ้นอีกด้วย โดยบทเรียนวีดิทัศน์นี้ได้มีการผสมผสานกันกับภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประกอบ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นภาพจริง ได้ยินเสียงจริงในการเรียนรู้ให้ความรู้สึกเหมือนได้ศึกษาอยู่ในสถานการณ์จริง และทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินเนื้อหาไปตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า บทเรียนวีดิทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ประกอบการเรียนวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษานี้ จะทำให้ผู้เรียนได้มีพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาโทรทัศน์ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้เนื้อหาในวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษามากขึ้นและผู้เรียนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้จริงในอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ที่สร้างขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ที่มีประสิทธิภาพไว้ใช้ประกอบการเรียนวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา ในระดับปริญญาตรี
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองในเรื่องอื่นๆ ของวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ยังไม่ได้เรียนวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา รหัสวิชา ทน 322 จำนวน 89 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 45 คน ได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และมีวิธีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างในการทดลองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. เลือกนิสิตในระดับปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 15 คน และปีที่ 2 จำนวน 30 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. เลือกนิสิตในระดับปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 5 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 1 เพื่อเก็บข้อมูลปัญหาต่างๆจากการสังเกตสอบถาม สัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไข
3. เลือกนิสิตในระดับปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 10 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 2 เพื่อหาแนวโน้มประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไข
4. กำหนดให้นิสิตในระดับปริญญาตรีปีที่ 2 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 3 เพื่อหาผลการใช้และประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ ชุดภาษาโทรทัศน์ ประกอบการเรียนการสอนวิชา ทน322 การผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา ตามหลักสูตรสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้

3.1 ภาษาภาพ ประกอบด้วย

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาภาพ
- ขนาดภาพ
- มุมกล้อง
- การเคลื่อนกล้อง
- ความต่อเนื่องของภาพ

3.2 ภาษาเสียง ประกอบด้วย

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาเสียง
- เสียงพูด
- เสียงประกอบ
- เสียงดนตรี

3.3 ภาษาแสง ประกอบด้วย

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาแสง
- แหล่งของแสง
- หลักการจัดแสง

3.4 ภาษามือ (สัญญาณมือในการทำท่าการถ่ายทำ) ประกอบด้วย

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษามือ (สัญญาณมือในการทำท่าการถ่ายทำ)
- สัญญาณมือต่างๆในการทำท่าการถ่ายทำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง หมายถึง การสร้างบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมายที่คาดหวัง เนื้อหาบทเรียน แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ที่มีทั้งตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพกราฟฟิก เสียงบรรยาย และเสียงดนตรีประกอบ ดำเนินเนื้อหาในบทเรียนเป็นเรื่องเป็นตอนให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองได้ โดยบรรจุบทเรียนไว้ในรูปแบบของแผ่น DVD

คุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง หมายถึง ผลการประเมินคุณภาพ บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้น จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษา ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์คุณภาพไว้ที่ค่าเฉลี่ยของการประเมิน ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

ประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง หมายถึง ผลการเรียนรู้จากการศึกษาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์นี้ ตามเกณฑ์ 85/85

85 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

85 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความจำ ความเข้าใจ ที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีที่หาคุณภาพแล้ว

ผลการใช้ หมายถึง จำนวนนิสิตที่มีผลการเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ตั้งแต่ร้อยละ 85 ของคะแนนเต็มขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนาการศึกษา
 - 1.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์
 - 2.1 ความหมายของโทรทัศน์
 - 2.2 ความสำคัญของโทรทัศน์
 - 2.3 ประเภทและรูปแบบของโทรทัศน์
 - 2.4 การผลิตรายการโทรทัศน์
 - 2.5 การนำโทรทัศน์มาใช้ในการศึกษา
 - 2.6 ประโยชน์และคุณค่าทางการสอนโดยใช้สื่อโทรทัศน์
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์ทั้งในและต่างประเทศ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาษาโทรทัศน์
 - 3.1 ความหมายของภาษาโทรทัศน์
 - 3.2 องค์ประกอบของภาษาโทรทัศน์
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนด้วยตนเอง
 - 4.1 ความหมายของการเรียนด้วยตนเอง
 - 4.2 จุดมุ่งหมายของการเรียนด้วยตนเอง
 - 4.3 ลักษณะของการเรียนด้วยตนเอง
 - 4.4 ประเภทของการเรียนด้วยตนเอง
 - 4.5 ประโยชน์ของการจัดการเรียนด้วยตนเอง
5. เอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปี 2547-2548

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา

ความหมายของการวิจัยและพัฒนาการศึกษา

หลักการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (Educational Research and Development (R&D)) เป็นยุทธวิธีในการพัฒนาผลผลิตหรือสื่อทางการศึกษา ที่ได้มีการประเมินและทดสอบประสิทธิภาพแล้ว เป็นยุทธวิธีที่พอจะหวังได้ว่าจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างมีเหตุผล (Validate) โดยทำการพัฒนาผลผลิต ตามขั้นตอน กระบวนการของวัฏจักรการวิจัยและพัฒนา (R&D Cycle) ซึ่งได้แก่ การศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลผลิตที่จะพัฒนา แล้วทำการสร้างผลผลิตหรือนำผลผลิตที่ถูกสร้างไว้แล้ว ไปทำการทดลองในสภาพการณ์ที่ผลผลิตนั้นจะต้องถูกนำไปใช้ในที่สุด จากนั้นทำการเก็บข้อมูลต่างๆที่ได้จากการทดลองนำไปทำการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดคาดเคลื่อนต่างๆแล้วทำการทดลองซ้ำตามขั้นตอนของวัฏจักรการวิจัยและพัฒนา จนกระทั่งผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าผลผลิตนั้นบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาสามารถที่จะค้นพบความรู้ใหม่ๆเกิดขึ้น

มนตรี จุฬวัฒน์ทล (2537: 21-22) ได้เขียนเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาไว้ว่าวิทยาการต่างๆในโลกปัจจุบันมีมากมายและมักได้มาจากการวิจัยค้นคว้าประเทศที่พัฒนาแล้วและมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง มักจะมีความสนใจแสวงหาความรู้ใหม่และภูมิปัญญาใหม่ๆด้วยตนเอง โดยการวิจัยและพัฒนา ความมุ่งหวังของการวิจัยและพัฒนาก็มักได้แก่การประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่นั้นให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือใช้ความพยายามคิดเป็นหลายร้อยพันคน-ปี (Man-Year) แต่หากต้องการผลการวิจัยและพัฒนาช่วยปรับปรุงแก้ไขผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม เวลาหรือความพยายามที่จำเป็นต้องใช้จะน้อยกว่าการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่

อำนาจ ช่างเรียน (2532: 24-28) ที่ได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาว่าเป็นการวิจัยทางการศึกษามุ่งค้นหาความรู้ใหม่ โดยการวิจัยพื้นฐานหรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยการวิจัยประยุกต์ แม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาหลายโครงการ จะมีการพัฒนาผลผลิตทางการศึกษา เช่น การวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการสอนหรืออุปกรณ์การสอน ผู้วิจัยอาจพัฒนาสื่อหรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาสำหรับการสอนแต่ละแบบ แต่ผลผลิตเหล่านี้ ได้ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้น ไม่ได้มีการนำไปสู่การนำไปใช้ในโรงเรียนทั่วไป

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2532: 21-24) อ้างถึง บอร์กและกอลล์ (Borg and gall. 1979: 771-798) ได้กล่าวถึงหลักการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาไว้ ดังนี้

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (Educational Research and Development หรือ R&D) เป็นการพัฒนาทางการศึกษา โดยพื้นฐานการวิจัย (Research Based Education Development) เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญวิธีหนึ่งที่ยอมรับใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาทางการศึกษา โดยเน้นหลักเหตุผล และตรรกวิทยา เป้าหมายหลักคือ ใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา (Education Product) หมายถึง วัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ หนังสือแบบเรียน फिल्म สไลด์ เทปเสียง คอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาแตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษา 2 ประการคือ

1. เป้าประสงค์ การวิจัยทางการศึกษามุ่งศึกษาหาความรู้ใหม่ โดยการวิจัยพื้นฐานหรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติ โดยการวิจัยประยุกต์ แต่การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษามุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา แม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาหลายโครงการก็มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา เช่น การวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีสอนหรืออุปกรณ์การสอน ผู้วิจัยอาจพัฒนาสื่อ หรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา สำหรับการสอนแต่ละแบบ แต่ละผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ได้ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้น ไม่ได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับโรงเรียนทั่วไป

2. การนำไปใช้ การวิจัยทางการศึกษามีช่องว่างระหว่างผลการวิจัยกับการนำไปใช้จริงอย่างกว้างขวาง คือ ผลการวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากอยู่ในตู้ ไม่ได้รับการพิจารณานำไปใช้ นักศึกษาและนักวิจัยจึงหาทางลดช่องว่างดังกล่าว โดยวิธีที่เรียกว่า “การวิจัยและพัฒนา”

อย่างไรก็ตาม การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา มิใช่สิ่งทดแทนการวิจัยทางการศึกษาแต่เป็นเทคนิควิธีที่จะเพิ่มศักยภาพของการวิจัยทางการศึกษา ให้มีผลต่อการจัดการทางการศึกษาคือเป็นตัวเชื่อมเพื่อแปลงไปสู่ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ที่จะใช้ประโยชน์ได้จริงในโรงเรียนทั่วไป ดังนั้น การใช้กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาทางการศึกษา จึงเป็นการใช้ผลจากการวิจัยทางการศึกษา (ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยพื้นฐานหรือการวิจัยประยุกต์) ให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2532: 21-24) อ้างถึง บอร์กและกอลล์ (Borg and gall. 1979: 771-798) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญของการวิจัยและพัฒนาไว้ 11 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่จะดำเนินการพัฒนา เป็นการกำหนดให้ชัดเจนว่าจะดำเนิน การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาสิ่งใด ลักษณะ รายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการใช้เป็นอย่างไร

2. รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ การศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย การสังเกตภาคสนาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ผลิตภัณฑ์การศึกษาที่กำหนด ถ้ามีความจำเป็น ผู้ทำการวิจัยและพัฒนา อาจต้องทำการศึกษาวิจัยขนาดเล็กเพื่อหาคำตอบ ซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีที่มีอยู่ไม่สามารถตอบได้ ก่อนที่จะทำการพัฒนาต่อไป

3. การวางแผนการวิจัยและพัฒนา การวางแผนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลิตภัณฑ์ การกำหนดงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากรและระยะเวลาที่ใช้ พิจารณาถึงผลที่ได้มาจากผลิตภัณฑ์อย่างรอบคอบ

4. พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลิตภัณฑ์ ขั้นนี้เป็นการออกแบบและจัดทำผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาตามที่วางไว้ เช่น ถ้าเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น ก็จะต้องออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุหลักสูตร คู่มือผู้ฝึกอบรม เอกสารการฝึกอบรมและเครื่องมือประเมินผล

5. ทดลองและทดสอบผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 1 เป็นการนำรูปแบบที่เตรียมไว้ ไปทำการทดสอบคุณภาพ โดยการใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ใช้วิธีการประเมินผลโดยการสอบถาม สังเกต การสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์

6. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 1 นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 5 มาพิจารณาปรับปรุง

7. ทดลองและทดสอบผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 2 เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแล้วไปทดสอบหาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าการทดลองในครั้งแรก อาจต้องทำการทดลองในเชิงปริมาณให้มากและหลายครั้ง มีการประเมินผลด้วยแบบประเมิน นำผลการประเมินก่อนเรียน หรือขณะเรียน และผลการประเมินหลังเรียน มาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์การใช้ผลิตภัณฑ์ อาจมีทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองด้วยก็ได้

8. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 2 นำข้อมูลจากการทดลองครั้งที่ 2 มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหากมีข้อบกพร่อง

9. ทดลองและทดสอบผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 3 เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงในครั้งที่ 2 แล้วไปทำการทดสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยการนำไปใช้ในโรงเรียน 10-30 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ขึ้น ประเมินโดยมีเครื่องมือ โดยการใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลทำการวิเคราะห์

10. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 3 นำผลที่ได้จากการทดลองครั้งที่ 3 มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

11. เผยแพร่เสนอรายการเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพส่งไปเผยแพร่ในวารสารทางวิชาการและติดต่อกับหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา เผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่างๆ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์

ความหมายของบทเรียนโทรทัศน์

ในปัจจุบันเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ให้ความบันเทิงในบ้านเรือนซึ่งมีประจำแทบทุกบ้าน คือ เครื่องรับโทรทัศน์ หรือเรียกสั้นๆติดปากว่า โทรทัศน์ ซึ่งได้รับความนิยมและมีไว้ใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยทั่วไปอาจเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า วิดีทัศน์ ซึ่งมีหมายถึงสิ่งเดียวกันก็คือ สื่อที่นำเสนอภาพเคลื่อนไหว มีทั้งภาพและเสียง โดยใช้อุปกรณ์บันทึกหรือจากเครื่องรับโทรทัศน์โดยตรง และสามารถนำมาเล่นกลับหรือถ่ายทอดออกมาได้โดยเครื่องบันทึกภาพ ซึ่งเครื่องบันทึกภาพจะทำให้ปรากฏภาพและเสียงที่เครื่องรับโทรทัศน์ได้

คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ได้พิจารณาเห็นว่า video เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทเดียวกับ television ซึ่งมีคำไทยใช้ว่า โทรทัศน์ แล้ว สมควรคิดหาคำไทยใช้กับ video ด้วย โดยคำที่จะคิดขึ้นนี้ควรมีคำว่า "ทัศน์" ประกอบอยู่ด้วย เพื่อให้เข้าชุดกัน และควรหาคำที่จะมีเสียงใกล้เคียงกับคำทับศัพท์ที่นิยมใช้กันอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้มีการยอมรับศัพท์ที่คิดขึ้นได้ง่าย คำว่า "video" เป็นคำคุณศัพท์ที่มีความหมายว่า "มองเห็นได้, เห็นเป็นรูปภาพได้, เกี่ยวข้องกับรูปภาพ" พจนานุกรมต่างประเทศหลายเล่มเก็บความหมายไว้เท่ากับ television ด้วย

วิดีโอ เป็นศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน มาจากคำว่า Video "วิดีโอ" (ภาษาสันสกฤต แปลว่า รื่นเริง) รวมกับคำว่า "ทัศน์" แปลว่า การดู ความหมายภาษาละติน "I see" คำที่ใช้กันทั่วไปอีกคำ คือ วิดีโอ ซึ่งมีความหมายว่า เครื่องบันทึกภาพโทรทัศน์หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เครื่องวิดีโอ ถ้าเป็นเทปบันทึกภาพก็จะเรียกตามศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานว่า เทปวิดีโอ มีบทบาทอย่างมากในวงการศึกษานับปัจจุบัน เพราะสามารถช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมากมาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้มากขึ้นทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

กัลยา จยุติรัตน์และคณะ (2531: 84) วิดีทัศน์ เดิมรู้จักกันแพร่หลายทั่วไปกับคำว่า เทปโทรทัศน์ แถบบันทึกภาพ ภาพทัศน์หรือที่ชาวบ้านมักเรียกทับศัพท์จากภาษาต่างประเทศว่า วิดีโอ

(Video) และใช้กันอย่างแพร่หลายมาโดยตลอด พ.ศ.2530 คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ แห่งราชบัณฑิตยสถานเห็นว่า คำในภาษาต่างประเทศว่า “Video” เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทเดียวกับ “Television” ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่าโทรทัศน์แล้ว จึงสมควรบัญญัติว่า Video ขึ้นใช้เป็นชื่อทางการในภาษาไทยด้วย ศัพท์ที่จะบัญญัติควรมีคำว่า “ทัศน์” ประกอบอยู่ด้วยเพื่อให้เข้าชุดกัน คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ สรุปได้เป็น “วีดิทัศน์” ความหมายของศัพท์นี้คือ เครื่องที่แสดงภาพเพื่อความเพลิดเพลิน

จิรพรรณ ฬีรุณ (2542) ได้สรุปว่า เทปวีดิทัศน์ หมายถึง สารสังเคราะห์ที่เคลือบด้วยสารแม่เหล็กสามารถบันทึกทั้งภาพและเสียงได้ โดยผ่านกล้องโทรทัศน์ โดยใช้เครื่องบันทึกภาพหรือจากเครื่องรับโทรทัศน์โดยตรง และสามารถนำมาเล่นกลับหรือถ่ายทอดออกมาได้โดยเครื่องบันทึกภาพ ซึ่งเครื่องบันทึกภาพจะทำให้ปรากฏภาพและเสียงที่เครื่องรับโทรทัศน์

บุญเที่ยง จัยเจริญ (2534: 179-180) ได้นิยามความหมายของคำว่า “วีดิทัศน์” หรือ แถบวีดิทัศน์ หมายถึง วัสดุที่บันทึกหรือเก็บสัญญาณภาพและสัญญาณเสียงหรือข้อมูลอื่นใดที่ต้องการไว้ ในรูปเส้นแรงแม่เหล็ก มีลักษณะคล้ายแถบบันทึกเสียงนั่นเอง เนื้อแถบวีดิทัศน์ทำด้วยสาร Polyester บางแต่เหนียว แข็งแรงไปยึดด้านล่างฉาบด้วยสาร Anti-Static Carbon เพื่อป้องกันไฟฟ้าสถิตที่จะเกิดขึ้นบนเนื้อแถบวีดิทัศน์ขณะเดินผ่านหัวแม่เหล็ก ส่วนด้านบนฉาบด้วยสารแม่เหล็ก เช่น เพอร์ออกไซด์ โครเมียมออกไซด์ เหล็กออกไซด์ (Metal Oxide) เป็นต้น เพื่อทำหน้าที่เป็นสัญญาณแม่เหล็กไฟฟ้าที่ได้รับมาจากหัวแม่เหล็กด้านบนนี้จะถูกขัดผิวหน้าไว้ให้ดูเรียบเป็นมันวาวเพื่อให้เดินผ่านหัวแม่เหล็กได้สะดวกนั่นเอง แถบวีดิทัศน์จะถูกบรรจุไว้ในล้อหรือในตลับอีกทอดหนึ่ง

สมบุญ สงวนญาติ (2534: 233) ได้ให้คำจำกัดความของวีดิทัศน์ว่าหมายถึง สามารถบันทึกภาพเคลื่อนไหวลงในเส้นบันทึกภาพ ในรูปของสนามแม่เหล็กโดยใช้กล้องถ่ายภาพโทรทัศน์เปลี่ยนภาพเป็นสัญญาณไฟฟ้า แล้วนำสัญญาณทางไฟฟ้ามาบันทึกไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทป โดยใช้เครื่องบันทึกภาพ (Video Tape Recorder) เมื่อต้องการจะดูภาพเครื่องเทปบันทึกภาพจะสามารถนำเอาภาพที่เก็บไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทป เปลี่ยนกลับมาเป็นสัญญาณทางไฟฟ้าส่งต่อไปยังเครื่องรับโทรทัศน์หรือมอนิเตอร์ จะเกิดภาพเคลื่อนไหวปรากฏบนจอเครื่องรับได้เป็นภาพเคลื่อนไหว มีสีสวยงามเหมือนธรรมชาติ

อัมพร น้อยสุวรรณ (2540: 8) ได้สรุปว่า วีดิทัศน์ หมายถึง วัสดุที่ทำการบันทึกหรือเก็บสัญญาณภาพและเสียงไว้ในรูปเส้นแรงแม่เหล็กที่ทำให้เกิดภาพเคลื่อนไหวปรากฏบนจอเครื่องรับได้เป็นภาพเคลื่อนไหว ที่มีความสวยงามเหมือนธรรมชาติ ทำให้ผู้ดูเกิดการรับรู้และเรียนรู้ได้

จากความหมายของคำว่าวีดิทัศน์และโทรทัศน์ที่นักวิชาการได้ให้ไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่าโทรทัศน์ หมายถึง สื่อที่ทำการบันทึกหรือเก็บสัญญาณภาพและสัญญาณเสียงไว้ในรูปแบบของ

แผ่น VCD , DVD หรือม้วนวิดีโอเทปก็ได้ ซึ่งมีการส่งสัญญาณภาพและเสียงโดยเครื่องส่งและเครื่องรับอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เกิดภาพเคลื่อนไหวปรากฏบนจอเครื่องรับภาพได้เป็นภาพเคลื่อนไหวที่มีสีสวยงามเหมือนธรรมชาติ และสามารถส่งสัญญาณไปยังสถานที่ที่อยู่ห่างไกลได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ดูเกิดการรับรู้ สามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างไกลอีกด้วย

ความสำคัญของโทรทัศน์

วิชา อุตมพันธ์ (2544) ได้กล่าวว่า สื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียง จึงมีเสน่ห์ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มาก ปัจจุบันเทคนิคการผลิตสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์ดีขึ้นมาก เพราะมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ระบบดิจิทัลมาช่วยสร้างภาพให้ดูเหมือนจริง (Virtual Reality) กระทั่งเกินความเป็นจริง (Sur-real) ในอดีตคำพูดที่เคยใช้เพื่อแสดงถึงศักยภาพของสื่อโทรทัศน์ก็คือ “Seeing is believing” (ถ้าได้เห็นก็จะเกิดความเชื่อ) แต่ปัจจุบันผู้รับสารจากสื่อโทรทัศน์คงต้องเตือนตัวเองอยู่เสมอว่า ศักยภาพของโทรทัศน์ได้พัฒนาไปจนเกินขีดที่จะให้เชื่อทุกอย่างตามที่เห็นในสื่อได้อีกต่อไปแล้ว โทรทัศน์ได้สร้างมายาภาพลวงตาให้เราเห็นสิ่งที่สื่อสร้างขึ้นมาเป็นของจริง ผู้รับสารจึงต้องอ่านสื่อให้ออกหรือที่เรียกว่าต้องมี media literacy อย่างหนึ่งซึ่งจำเป็นที่ผู้รับสารโทรทัศน์ทุกวันนี้จะต้องมีเพื่อรับรู้เท่าทันสื่อ

เมื่อวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีพัฒนาก้าวหน้าขึ้น การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษา ซึ่งมีประสิทธิภาพในการใช้งานสูงก็ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว ในบรรดาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีศักยภาพในการประยุกต์ใช้ได้ดีที่สุดก็คือ โทรทัศน์ (Television) วีดิทัศน์ (Video) และคอมพิวเตอร์ (Computer) ซึ่งได้ก้าวขึ้นมามีบทบาทโดดเด่นกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ แต่ในการเลือกใช้สื่อได้อย่างกว้างขวาง สิ่งที่เราพึงระลึกอยู่เสมอก็คือ จะผสมผสานบรรดาสื่อทั้งปวงเข้าด้วยกัน ควรวิเคราะห์คุณลักษณะพิเศษของสื่อแต่ละชนิดอย่างรอบคอบ เพราะไม่มีสื่อประเภทใดเลยที่ดีที่สุดในทุกสถานการณ์ สื่อทุกประเภทคุณสมบัติเฉพาะของตนเอง ข้อสำคัญก็คือ ผู้ใช้จะต้องพยายามค้นหาประโยชน์จากข้อดีของสื่อแต่ละชนิดนำข้อดีหลากหลายเหล่านั้นมารวมกันเพื่อสร้างสื่อการสอนที่สมบูรณ์แบบ

ในกรณีของสื่อกระจายเสียงวีดิทัศน์และโทรทัศน์ เพื่อให้ได้คุณประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์อย่างเต็มที่จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้จักคุณลักษณะของสื่อดังกล่าวก่อน ดังนี้

ลักษณะพิเศษของสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์ ประกอบด้วย

- เป็นสื่อใกล้ตัว และมีอิทธิพลสูงเช่นเดียวกับสื่อวิทยุ แต่ที่ยิ่งกว่าก็คือเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียงในขณะเดียวกัน

- นอกเหนือจากการเป็นสื่อใกล้ตัวและมีอิทธิพลกว้างไกล ซึ่งเป็นลักษณะร่วมกันกับสื่อวิทยุแล้วโทรทัศน์ และวีดิทัศน์ยังเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียงด้วย
- การนำเสนอด้วยโสตทัศนูปกรณ์แบบเก่าเกือบทั้งหมด อาทิเช่น หุ่นจำลอง กราฟ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ วิทยุ ล้วนสามารถนำเสนอได้ด้วยโทรทัศน์และวีดิทัศน์กล่าวคือการนำเสนอด้วยภาพและเสียงได้พัฒนาถึงจุดสูงสุดในรูปของสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์นั่นเอง
- โทรทัศน์และวีดิทัศน์ เปิดใช้งานไม่ต้องปิดห้องมืด เพียงการปรับปุ่มสองหรือสามปุ่มก็สามารถเริ่มต้นการรับชม
- โทรทัศน์และวีดิทัศน์กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกใกล้ชิดเสมือนหนึ่งเป็นสื่อส่วนตัวแต่ถึงแม้จะมีคุณสมบัติดีเด่น โทรทัศน์และวีดิทัศน์ก็ใช้ว่าจะไม่มีจุดอ่อน จุดอ่อนที่สำคัญได้แก่ พัฒนาการในขั้นที่เป็นอยู่ปัจจุบัน จอภาพของเครื่องรับโทรทัศน์ยังมีขนาดเล็กภาพก็ยังไม่คมชัดดีเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับภาพยนตร์ ทำให้เส้นหิ้งดูทางด้านภาพของโทรทัศน์สู้ภาพยนตร์ไม่ได้
- การไหลของข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ ยังมีลักษณะเป็นการไหลทางเดียว (one-way communication) เป็นสื่อที่ขาดข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ผู้ชมจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบได้จะต้องอาศัยเครื่องมือสื่อสารอื่นเข้าช่วย

ประสิทธิภาพของโทรทัศน์และวีดิทัศน์ เป็นสื่อที่มีอำนาจมากในการช่วยเสริมแรง และทดแทนภาระหน้าที่ในการสื่อสารขั้นที่หนึ่งของผู้สอน เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับครูแล้ว โทรทัศน์สามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางกว่าใน 3 ด้านด้วยกัน คือ

- ประสบการณ์ในมิติแห่งความจริง (Reality)
- ประสบการณ์ในมิติแห่งกาลเวลา (Time)
- ประสบการณ์ในมิติของสถานที่ (Space)

เพราะว่าผู้ที่ถูกเลือกสรรให้ทำหน้าที่เป็นผู้แสดง (Performer) ย่อมทำได้ดีกว่าครูไม่ว่าจะเป็น การร้อง การเต้น การออกท่าออกกำลังกาย และการพูดคุย ครูทางโทรทัศน์สามารถทำการทดลองสิ่งต่างๆที่ครูในห้องเรียนทำไม่ได้ บางครั้งสิ่งที่ทำการทดลอง หรือนำมาแสดง อาจเป็นสิ่งที่ครูเองยังไม่รู้เสียด้วยซ้ำ ยิ่งกว่านั้นการเล่นแสง เสียง และดนตรี อีกทั้งภาพสวยๆทางวิดีโอยังช่วยให้โทรทัศน์มีเสน่ห์ดึงดูดมากยิ่งขึ้น ในโลกแห่งความเป็นจริงโทรทัศน์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎแห่งแรงโน้มถ่วง โดยการหย่อนวัตถุลงมาจากเฮลิคอปเตอร์ที่บินอยู่ในระดับความสูง 100 เมตร โทรทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องความกดของบรรยากาศ โดยการอัดลมออกจากท่อที่ฝังอยู่ใต้น้ำ

แล้วปล่อยให้ น้ำพุ่งจากท่อขึ้นไปในอากาศเป็นน้ำพุสูงกว่า 10 เมตร การทดลองเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ภายในห้องเรียน

ในมิติเรื่องสถานที่ โทรทัศน์นำภาพทะเลสาบบนภูเขาไฟ ภาพทิวทัศน์ และชนบทประเพณีของประเทศเพื่อนบ้าน กระทั่งภาพพื้นผิวของดวงจันทร์มาให้เราได้ชม ด้วยภาพเหล่านี้ ประสบการณ์เกี่ยวกับสถานที่ที่เราใช้ชีวิตอยู่ได้รับการขยายขอบเขตออกไปทันที เมื่อผู้ดูบังเกิดความรู้สึกก็จะคิดค้นเสาะหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเองต่อไป

โทรทัศน์สามารถเอาชนะมิติด้านกาลเวลาด้วย เช่น นำภาพเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาเสนอใหม่ นำภาพการแตกหน่อของเมล็ดพืชซึ่งเติบโตกลายเป็นต้นไม้ใหญ่ในเวลาชั่วพริบตามาให้ดูด้วยอัตราความเร็วที่มองเห็นได้ด้วยตา (high speed) หรือนำเสนอการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วของวัตถุด้วยเทคนิคภาพช้า (slow motion) เป็นการเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ และปรากฏการณ์ทางสังคมของผู้เรียน

กล่าวได้ว่า โทรทัศน์ช่วยขยายโลกของผู้เรียนให้กว้างขวางขึ้น โดยผ่านประสบการณ์ทางอ้อม (indirect experience) ซึ่งในที่สุด ก็จะนำพาผู้เรียนไปสู่ประสบการณ์ทางตรง (direct experience) กล่าวคือ ผู้เรียนจะบังเกิดความรู้สึกสนใจที่จะค้นคว้าทดลองด้วยตนเอง หรือไปเยี่ยมชมเยือนสถานที่ต่างๆ ที่เห็นในโทรทัศน์ด้วยตนเองในภายหลัง

อย่างไรก็ตามเนื่องจากสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อทางเดียวไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนได้และการเน้นสื่อในกิจกรรมการเรียนมากเกินไป อาจหมายถึงการละทิ้งบทบาทที่เป็นแกนของครูผู้สอนในห้องเรียนได้ ขอเน้นว่า การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าครูผู้สอนใช้สื่อโทรทัศน์เป็นเครื่องช่วยเสริมในสิ่งที่ครูไม่สามารถทำได้ดี หรือนำสื่อโทรทัศน์มาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารสามทางในการเรียนการสอน และนั่นคือรูปแบบที่เป็นยอดปรารถนาของการใช้สื่อกระจายเสียงเพื่อการศึกษาอย่างแท้จริง

ประเภทและรูปแบบของโทรทัศน์

ประเภทของวิทยุทัศน์และโทรทัศน์ได้แบ่งตามลักษณะต่างๆ ไว้ เพื่อสะดวกในการแยกประเภทให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้งานได้อย่างเหมาะสมกับคุณภาพและประสิทธิภาพ มีผู้อธิบายไว้ดังนี้คือ

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533) ได้แบ่งประเภทของรายการโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. รายการโทรทัศน์เพื่อการค้า (Commercial Television) เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีจุดมุ่งหมายทางธุรกิจ

2. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Education Television) เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีจุดมุ่งหมาย โดยให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชนในด้านต่างๆ เช่น ข่าวสาร ศิลปวัฒนธรรม สังคม วิทยา กฎหมาย อาชีพ โดยไม่จำกัดผู้ชมและไม่คำนึงถึงอายุ เพศ วัย ระดับความรู้หรือเจาะจงเฉพาะกลุ่ม

3. รายการโทรทัศน์เพื่อการเรียนการสอน (Instructional Television) เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยตรงตามหลักสูตรให้กับผู้ชมรายการเฉพาะกลุ่มหรือระดับใดระดับหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

บุญเที่ยง จัยเจริญ (2534: 180-186) มีการแบ่งประเภทของวิดิทัศน์และโทรทัศน์ไว้ 6 ประเภทดังนี้คือ

1. แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน

1.1 ใช้ส่งออกอากาศ (Broadcast) ซึ่งเป็นเทปวิดิทัศน์ที่มีคุณภาพดี ชัดเจน มีรายละเอียดสูง เสียงดี แจ่มใส และราคาค่อนข้างแพง มักจะใช้แบบม้วนเปิด (Open reel)

1.2 ใช้ผลิตรายการสำหรับงานระดับอาชีพ (Professional) เป็นเทปวิดิทัศน์ที่มีคุณภาพใกล้เคียงหรือดีกว่าแบบที่ใช้ส่งออกอากาศ ราคาค่อนข้างแพงเช่นเดียวกัน

1.3 ใช้บันทึกต้นฉบับ (Master Tape) เป็นเทปวิดิทัศน์ที่ใช้สำหรับบันทึกการต่างๆ เพื่อนำไปตัดต่ออีกทอดหนึ่ง จึงต้องใช้ชนิดที่มีความแข็งแรงและทนต่อแรงเสียดทานได้สูง มีรายละเอียดสูงมาก ชัดเจนมาก ไม่มีสัญญาณรบกวน

1.4 ใช้บันทึกเหตุการณ์ทั่วไป (Home Used) เช่น กิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันและงานที่ไม่ต้องการคุณภาพมากนัก เป็นเทปที่มีคุณภาพปานกลางและราคาไม่แพงมากนัก สามารถหาซื้อได้ตามท้องตลาดทั่วไป

2. แบ่งตามลักษณะของส่วนที่ใช้บรรจุเทปวิดิทัศน์ แยกได้ 3 ลักษณะคือ

2.1 แบบม้วนเปิด (Open reel or reel to reel) หน้าเทปวิดิทัศน์จะกว้าง 2 นิ้ว และ 1 นิ้ว บรรจุในล้อโลหะคล้ายกับล้อบรรจุฟิล์มภาพยนตร์ ปัจจุบันมีใช้ตามสถานีโทรทัศน์เท่านั้น

2.2 แบบกล่อง (Cartridge) หน้าเทปวิดิทัศน์กว้าง 1 นิ้ว ภายในกล่องจะมีวงล้อป้อนและรับเทปวิดิทัศน์ซ้อนกัน สามารถเล่นซ้ำไปมาได้ ใช้สำหรับโฆษณา

2.3 แบบตลับ (Cassette) เป็นตลับรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ภายในมีล้อป้อนและรับเทปวิดิทัศน์วางเรียงต่อกัน ขนาดความกว้างของเนื้อเทปวิดิทัศน์มีหลายแบบ

2.3.1 ความกว้าง $\frac{3}{4}$ นิ้ว สามารถใช้กับเครื่องเล่นบันทึกเทปแบบกระเป๋าคือได้ เราเรียกว่า U-Matic

2.3.2 ความกว้าง $\frac{1}{2}$ นิ้ว จะมีแบบย่อยๆ คือ แบบเบต้าแมกซ์ (Betamax) ของโซนี่ และแบบ VHS ของเจวีซี และแบบที่สามารถบันทึกได้ 2 ชั่วโมง เรียกว่า แบบวีวีซี (VVC) ของฟิลิปส์

2.3.3 ความกว้าง 8 มิลลิเมตร เป็นเทปวีดิทัศน์ขนาดเล็กเท่ากับม้วนเทปบันทึกเสียงให้ความคมชัดเกินกว่าเทปวีดิทัศน์ที่มีขนาดใหญ่

3. แบ่งตามชนิดของสารแม่เหล็กที่ใช้ฉาบบนเทปวีดิทัศน์ แบ่งได้ 3 ชนิดคือ

3.1 สารเมทอล (Metal) เป็นสารที่สามารถรับอำนาจแม่เหล็กได้สูง มีคุณภาพดี

3.2 สารแกมมาเฟอร์ไรต์ออกไซด์ (Fe_2O_3)

3.3 สารโคบอลท์ (Cobalt)

4. แบ่งตามความกว้างของเนื้อเทปวีดิทัศน์ มีขนาดดังนี้

4.1 ขนาด $\frac{1}{4}$ นิ้ว (6 มิลลิเมตร)

4.2 ขนาด 8 มิลลิเมตร

4.3 ขนาด $\frac{1}{2}$ นิ้ว

4.4 ขนาด $\frac{3}{4}$ นิ้ว

4.5 ขนาด 1 นิ้ว

4.6 ขนาด 2 นิ้ว

5. แบ่งตามความยาวของเวลาในการเล่นบันทึก อาจแบ่งได้ดังนี้คือ

5.1 เวลา 1-6 นาที ใช้ในการโฆษณา

5.2 เวลา 15 นาที ใช้ประกอบรายการสั้นๆ

5.3 เวลา 30 นาที ใช้บันทึกรายการทั่วไป

5.4 เวลา 60 นาที ใช้บันทึกรายการทั่วไป

5.5 เวลา 120 นาที ใช้บันทึกรายการทั่วไป

5.6 เวลา 180 นาที ใช้บันทึกรายการทั่วไปที่มีความยาวมาก

6. แบ่งตามชนิดของเครื่องเล่นวีดิทัศน์ เครื่องเล่น เครื่องบันทึกวีดิทัศน์ ในปัจจุบันมีหลายบริษัทที่ทำการออกมา ต่างก็มีความแตกต่างกันเพื่อให้มีประสิทธิภาพและความต้องการของการใช้งาน ในปัจจุบันมีการแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ

6.1 แบบวีเอชเอส (VHS : Video Home System) เป็นแบบที่ใช้ตามบ้านและตามสถานที่ศึกษาต่างๆ นิยมใช้ในประเทศไทย 90% ใช้กับวีดิทัศน์ $\frac{1}{2}$ นิ้ว ลักษณะไม่สลับซับซ้อน ซ่อมแซมง่าย ประหยัดเวลา การร้อยเทปเป็นแบบ M-Load ซึ่งเป็นแบบที่มีความลึกหรือ เสียเวลานานน้อย การทำสำเนาจะสูญเสียความคมชัดลงไปจากต้นฉบับประมาณ 25%

6.2 แบบเบต้าแมกซ์ (Beta-max) หรือนิยมเรียกกันว่า “เบต้า” เป็นแบบที่นิยมน้อยกว่าแบบแรก แต่คุณภาพทัดเทียมกัน ให้ความละเอียดของภาพดีกว่า ขนาดหัวแม่เหล็กโตกว่า ลักษณะเครื่องมีความสลับซับซ้อน ซ่อมแซมยาก เมื่อทำการสำเนาจะสูญเสียความคมชัดไปจากต้นฉบับ 25% การรื้อยเทปวีดิทัศน์มีลักษณะเป็นแบบ B-Load

6.3 แบบยูเมติก (U-matic) เป็นแบบที่ใช้ในการผลิตรายการการศึกษาและรายการสถานีโทรทัศน์ทั่วไป ใช้กับเทปวีดิทัศน์ขนาด $\frac{3}{4}$ นิ้ว มีคุณภาพดีกว่า 2 แบบแรก เป็นเครื่องเล่นระดับมืออาชีพ ทำสำเนาจะสูญเสียความคมชัดเพียง 10% ราคาค่อนข้างแพง น้ำหนักเบามาก การรื้อยเทปวีดิทัศน์มีลักษณะแบบ U-Load

นอกจากนี้ยังมีแบบอื่นๆ เช่น แบบ 8 มิลลิเมตร ซึ่งมีเนื้อกว้าง 8 มิลลิเมตร สามารถเล่นบันทึก และมีตัวกลิ้งติดเป็นชุดเดียวกัน ปัจจุบันมีผู้คิดค้นและพัฒนาวีดิทัศน์ระบบ VHS ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นทางด้านภาพและเสียงเพื่อให้ทัดเทียมหรือดีกว่าระบบอื่น

บริษัท เจวีซี ก็ประสบความสำเร็จสามารถพัฒนา VHS ธรรมดาให้เป็นระบบ HQ VHS (High Quality Video Home System) และก้าวหน้าเป็นระบบ Super VHS (Super Video Home System) ซึ่งระบบนี้จะเน้นคุณภาพเป็นสำคัญ และพอสรุปคุณภาพของระบบ Super VHS ได้ดังนี้

1. ความคมชัดของภาพและสีเส้นตามแนวนอนมากกว่า 400 เส้น มีความชัดจนรายละเอียดสูง และเป็นธรรมชาติที่สุด ให้ภาพที่เหนือกว่าระบบ 240 เส้น ของระบบ VHS ทั่วไป
2. การแยกสัญญาณภาพขาว-ดำ และสีออกจากกัน ทำให้ลดการเหลื่อมล้ำของสีและลดอาการภาพเด่นหรือภาพเลือนขึ้นลง
3. อัตราส่วน S/N Ratio ที่สูงขึ้นในระบบนี้ ช่วยลดสัญญาณรบกวน และทำให้แยกความแตกต่างระหว่างสีขาวกับสีดำนุ่มนวลขึ้น

เครื่องเล่นบันทึกวีดิทัศน์ระบบ Super VHS เล่นและบันทึกได้เฉพาะม้วนเทปวีดิทัศน์ แบบ Super BHS เท่านั้น

ดังนั้น สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทของเทปวีดิทัศน์และโทรทัศน์ออกเป็นหลายประเภท เพื่อความสะดวกตรงตามวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้งาน พอที่จะสรุปได้ดังนี้

1. แบ่งตามคุณภาพของเทป
2. แบ่งตามความกว้างของม้วนเทป
3. แบ่งตามประเภทของเครื่องบันทึกเทป
4. แบ่งตามลักษณะของม้วนหรือกล่องเทป
5. แบ่งตามลักษณะของสารแม่เหล็กที่ฉาบ

6. แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน
7. แบ่งตามเวลาที่ใช้ในการเล่นบันทึกเทป

ในปัจจุบันโทรทัศน์ได้พัฒนามาใช้ระบบสัญญาณที่ใช้ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มี 2 ชนิด คือ สัญญาณอนาล็อก และสัญญาณดิจิทัล สัญญาณอนาล็อก จะใช้ใน อุปกรณ์ทั่วไป และใช้ในการควบคุมแบบเก่า ในปัจจุบันมีไมโครโปรเซสเซอร์ และไมโครคอนโทรลเลอร์ เข้ามาช่วยในการควบคุมอุปกรณ์ต่างๆมากมาย ซึ่งทำให้การควบคุมนั้นทำได้ง่าย และรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ในการควบคุมนั้น เราจำเป็นต้องใช้ สัญญาณดิจิทัลในการติดต่อกับไมโครโปรเซสเซอร์ หรือไมโครคอนโทรลเลอร์ แต่ในความเป็นจริงนั้น เราใช้สัญญาณอนาล็อกในการควบคุม ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนสัญญาณอนาล็อก เป็นสัญญาณดิจิทัล แล้วจึงนำสัญญาณนั้นเข้ามาสู่ไมโครโปรเซสเซอร์ หรือไมโครคอนโทรลเลอร์ เพื่อใช้ควบคุมระบบต่อไป แม้ว่าสัญญาณอนาล็อกนั้นมีความแน่นอน และแม่นยำสูง แต่สัญญาณอนาล็อกนั้นก็ควบคุมได้ยาก เนื่องจากในสภาพแวดล้อม มีสัญญาณรบกวนอยู่มาก และการที่จะทำให้ การควบคุมแบบอนาล็อก มีความสามารถควบคุม เท่ากับการควบคุมแบบดิจิทัลนั้น ทำได้ยาก เนื่องจากวงจรควบคุมแบบ อนาล็อกจะต้องมีความซับซ้อนสูง อย่างไรก็ตาม สัญญาณดิจิทัลก็ไม่สามารถทดแทนความละเอียดของสัญญาณอนาล็อกได้อย่างสมบูรณ์ แต่ทำให้การควบคุมนั้นทำได้ง่าย และสะดวกยิ่งขึ้น

สัญญาณอนาล็อก (Analog Signal) หมายถึง สัญญาณที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลแบบต่อเนื่อง (Continuous Data) ที่มีขนาดไม่คงที่ มีลักษณะเป็นเส้นโค้งต่อเนื่องกันไป โดยการส่งสัญญาณแบบอนาล็อกจะถูกรบกวนให้มีการแปลความหมายผิดพลาดได้ง่าย เช่น สัญญาณเสียงในสายโทรศัพท์ เป็นต้น

สัญญาณดิจิทัล (Digital Signal) หมายถึง สัญญาณที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลแบบไม่ต่อเนื่อง (Discrete Data) ที่มีขนาดแน่นอนซึ่งขนาดดังกล่าวอาจกระโดดไปมาระหว่างค่าสองค่า คือ สัญญาณระดับสูงสุดและสัญญาณระดับต่ำสุด ซึ่งสัญญาณดิจิทัลนี้เป็นสัญญาณที่คอมพิวเตอร์ใช้ในการทำงานและติดต่อสื่อสารกัน

รูปแบบของรายการโทรทัศน์และวีดิทัศน์

วิชา อุตมฉันท (2544) รูปแบบรายการโทรทัศน์และวีดิทัศน์มีหลากหลายมาก และยังพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆจนแทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีขีดจำกัด ถ้าจะกล่าวเฉพาะรูปแบบรายการโดยเอาสถานที่ถ่ายทำเป็นตัวแบ่ง ก็อาจจำแนกได้เป็น 3 ชนิดคือ

- รายการในสตูดิโอ
 - รายการถ่ายทำนอกสถานที่
 - รายการสดจากนอกสถานที่ ตัดเข้าสู่สตูดิโอสลับกันไปมา
- แต่ถ้าคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอ ก็อาจจำแนกได้อีกแบบหนึ่ง ได้แก่
- รายการพูดคนเดียว (Straight talk program)
 - รายการสัมภาษณ์และสนทนา (Interview and forum program)
 - รายการสารคดี (Documentaries)
 - รายการข่าว (News)
 - รายการละคร (Drama)

ฯลฯ

การจำแนกประเภทของรายการ ยังมีวิธีที่แตกต่างจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นได้อีกมาก บางครั้งรายการหนึ่งก็อาจใช้รูปแบบรายการสองอย่างหรือมากกว่าสองอย่างมาผสมกัน ทำให้การจำแนกยิ่งยุ่งยาก

- รายการพูดคนเดียว โดยทั่วไปมักเป็นรายการที่ผลิตในสตูดิโอ ผู้พูดจะพูดคนเดียวต่อหน้ากล้อง ซึ่งถือเสมือนเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ชม ศิลปะของการพูดและบุคลิกของผู้พูดจึงถือเป็นสิ่งมีค่ายิ่งสำหรับรายการประเภทนี้ การพูดจะต้องเป็นไปอย่างธรรมชาติ วิธีที่จะช่วยการพูดให้น่าสนใจและเข้าใจง่าย ผู้พูดจะต้องเป็นไปอย่างธรรมชาติ วิธีที่จะช่วยการพูดให้น่าสนใจและเข้าใจง่าย ผู้พูดควรใช้แผ่นภาพ วัตถุ แผนผัง กระดานดำ หรืออุปกรณ์อื่นๆ เข้าช่วย กระทั่งควรแทรกภาพ (insert) หรือตัดเข้าสู่ภาพที่ถ่ายทำมาก่อนจากที่อื่น หรือถ่ายทอดตรงมาจากที่อื่น ซึ่งจะช่วยให้หลากหลายให้แก่รายการ ลักษณะเด่นของรูปแบบรายการชนิดนี้ คือเพื่อให้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะที่กระชับและน่าเชื่อถือ

- รายการสัมภาษณ์และสนทนา การสัมภาษณ์ คือการพูดคุยระหว่างคนสองคน ส่วนการสนทนา หมายถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มคนร่วมรายการมากกว่าสองขึ้นไป แต่ทั้งสองแบบล้วนมีคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นพิธีกร เรียกว่า MC ย่อมาจาก Master of Ceremony บางครั้งก็เรียกว่า Host คอยกำกับรายการ ในกรณีของการสัมภาษณ์ พิธีกรจะทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ไปด้วยในเวลาเดียวกัน ในขณะที่ทำหน้าที่ พิธีกรจะต้องพยายามดึงประเด็นที่คิดว่าเป็นความสนใจของผู้ชมเข้าสู่คำถามหรือวงสนทนาให้ได้ สภาพตรงกันข้ามที่ต้องพยายามหลีกเลี่ยง ก็คือพิธีกรไม่มีจุดรวมความสนใจ อยากแต่จะให้ผู้ชมได้รู้ไปหมดทุกเรื่อง ลักษณะนี้กลับจะทำให้ประเด็นหลักของปัญหาไม่ชัดเจน ผู้ชมเกิดความสับสน ความสำเร็จของรายการจึงอยู่ที่พิธีกร ซึ่งจะต้องสามารถนำ

การสนทนาให้สั้นไหลไปได้อย่างราบรื่นรู้จักตัดบทให้ถูกจังหวะ และไม่ถูกผู้ร่วมสนทนาพาออกนอกประเด็นจนควบคุมไม่ได้

- รายการสารคดี สารคดีทำหน้าที่เสนอเหตุการณ์ และเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง สารคดีไม่เพียงบรรยายให้เห็นเรื่องราวต่างๆตามที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น แต่ยังสามารถนำเรื่องราวในอดีตกลับมาเสนอใหม่ ใช้ฟิล์มภาพยนตร์ ประวัติศาสตร์ รูปภาพหรือวัตถุโบราณต่างๆมาผลิต รายการสารคดีประวัติศาสตร์ขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันกล้องถ่ายวิดีโอที่มีขนาดเล็กกะทัดรัดช่วยให้การผลิตรายการสารคดีง่ายขึ้นและแพร่หลายมากขึ้น

เกศินี โชติกเสถียร (2523) กล่าวถึงรูปแบบของรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อการศึกษา อาจจำแนกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆคือ

1. รูปแบบรายการผลิตขึ้นเพื่อสอน (Teaching Format) เป็นกลุ่มรายการที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร รูปแบบรายการมีบทบาทในเชิงสอนมากกว่าจูงใจ การผลิตรายการจะง่ายกว่าแบบอื่นๆ

2. รูปแบบรายการเพื่อการเรียน (Learning Format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบกลุ่มแรกก็ได้ หรืออาจใช้เพื่อการศึกษาทั่วไปก็ได้ แต่เป็นรายการที่ต้องสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ชมมากขึ้น ต้องให้ผู้ชมสนใจอยากติดตามโดยผู้ชมไม่มีความรู้สึกว่ารายการที่ผลิตมุ่งมาสอนตน แต่กลับรู้สึกว่าเป็นรายการดีมีประโยชน์น่าเรียน น่ารู้ และเต็มใจชมโดยตลอด การผลิตรายการในรูปแบบนี้ต้องการความประณีตและเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูง

3. รูปแบบรายการเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร (Information Format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เป็นสื่อเสนอแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อสนองความสนใจใคร่รู้ เพื่อความทันต่อเหตุการณ์และสามารถปรับตัวเองเข้ากับความจริงก้าวหน้าของสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รายการในรูปแบบนี้ต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ชมมากที่สุด การผลิตจะต้องประณีตและใช้เทคนิค วิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดด้วย มิฉะนั้นผู้ชมจะหันไปทำรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทบันเทิงโดยง่ายการนำเสนอสิ่งที่เป็นจริงมาแยกแยะให้เห็นถึงสาเหตุและสรุปให้ได้ คนวิเคราะห์ต้องเก่งและจูงใจกลุ่มเป้าหมายได้จึงน่าสนใจ วิธีการนี้ใช้ได้ดีมากในรายการโทรทัศน์การศึกษาแต่ควรจะเป็นส่วนหนึ่งของรายการมากกว่าทำทั้งรายการ

สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต (2528: 29) ได้กล่าวถึง รูปแบบการนำเสนอในรายการวิทยุทัศน์มีอยู่ 5 รูปแบบ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. แบบบรรยาย (Lecture Format) การนำเสนอรายการแบบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการบรรยายของครูหน้าชั้นเรียน ถ้าผู้บรรยายไม่มีเทคนิคที่ดีในการบรรยาย ก็ทำให้รายการไม่น่าสนใจ

2. แบบอภิปราย (Panel Discussion Format) การนำเสนอแบบอภิปรายเป็นวิธีการนำเสนอที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับวิธีการแบบบรรยาย จะแตกต่างกันตรงที่มีผู้บรรยายหลายคนบรรยายเป็นช่วงสั้นๆตามประเด็นคำถามที่มีผู้อภิปรายตั้งขึ้น และอาจมีการโต้ตอบกันบ้าง สนทนาบ้าง เป็นการเปลี่ยนบรรยายภาค

3. แบบสัมภาษณ์ (Interview Format) เป็นรูปแบบรายการที่ผู้ผลิตจะต้องวางแผนในการสัมภาษณ์ มีการตั้งคำถามให้ตรงเป้า และเลือกเรื่องที่น่าสนใจรวมทั้งภาพ ซึ่งจะทำให้รายการนั้นน่าสนใจยิ่งขึ้น ผู้สัมภาษณ์ที่ดีจะต้องมีความสามารถในการตั้งคำถาม ให้ผู้สัมภาษณ์ตอบให้ตรงเป้าหมาย ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการประเภทนี้ไม่สูงนัก สามารถใช้ได้ดีกับเนื้อหาแทบทุกประเภท แต่รายการนี้ผลิตยากกว่ารายการ 2 แบบที่กล่าวมาแล้ว

4. แบบบรรยายภาพ (Off-Camera Narration Format) เป็นแบบรายการที่น่าสนใจกว่าแบบที่กล่าวมาแล้ว ใช้เวลาในการถ่ายทำมาก เสียค่าใช้จ่ายสูงมีลักษณะเป็นการบรรยายภาพ โดยไม่ปรากฏตัวผู้บรรยายได้ยินแต่เสียงเท่านั้น ภาพและเสียงที่บรรยายจะต้องสัมพันธ์กัน ส่วนใหญ่แล้วจะใช้เทคนิคในการตัดต่อ และผสมผสานให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน แล้วจึงบรรยายภาพภายหลังนิยมใช้ในโฆษณาสินค้า การแสดงสินค้า เพราะเป็นวิธีที่แสดงเนื้อหาของภาพไปสู่เป้าหมาย

5. แบบนาฏการ หรือแบบแสดงบทบาท (Dramatization of Role Play Format) การนำเสนอแบบนี้ เป็นแบบที่ดึงดูดความสนใจได้ดีที่สุด อาจจะใช้วิธีการผูกเรื่อง แสดงสถานการณ์จำลองเป็นตอนสั้นๆรายการประเภทนี้ถ่ายทำยากที่สุด ต้องมีการวางแผนเขียนบท จัดเวทีจัดฉากให้ดูเป็นจริงมากที่สุด อีกทั้งตัวผู้แสดงก็ต้องเลือกให้เหมาะสมกับบทบาท ถ้าผู้แสดงสมัครเล่น อาจจะต้องมีการฝึกซ้อมละครหลายครั้ง ถ้าใช้นักแสดงอาชีพจะประหยัดเวลาในการถ่ายทำได้มาก แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง

ทั้งนี้โดยสรุปแล้วผู้กำหนดรูปแบบรายการที่แท้จริงควรเป็นกลุ่มเป้าหมาย รายการวิทยุทัศน์ การศึกษาและโทรทัศน์การศึกษาสามารถระบุกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนว่าคือใคร มีสถานการณ์อย่างไรและมีวัตถุประสงค์ในการชมเพื่ออะไร การกำหนดรูปแบบรายการย่อมมีความยุ่งยากน้อยกว่ารายการทั่วไปรูปแบบรายการที่น่าสนใจในการกำหนดเพื่อใช้ในการศึกษา คือรูปแบบละคร เพราะลักษณะการให้การศึกษาอย่างละคร เป็นการให้การศึกษาอย่างมีชีวิต การเรียนรู้ทางปัญญา ผสมกับความบันเทิงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและได้นาน

การผลิตรายการโทรทัศน์

การผลิตรายการวิทยุทัศน์และโทรทัศน์การศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนเพื่อความสะดวกในการจัดทำและบรรลุถึงจุดหมายในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต (2528: 26-28) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 3 ขั้นตอนใหญ่คือ

1. การวางแผนผลิตรายการ เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก เพราะการวางแผนที่ดี ย่อมส่งผลถึงรายการที่จะผลิตออกมาด้วย ขั้นตอนของการวางแผนการผลิตคือ

1.1 ศึกษาจุดมุ่งหมายและเป้าหมายจากเนื้อหาในหลักสูตรนั้นๆ แล้วนำเนื้อหา มาวิเคราะห์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) และกลุ่มเป้าหมายเชิงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถ วัดได้และควรกำหนดวิธีการนำไปใช้ด้วยว่าจะนำไปใช้ในการสอนลักษณะอย่างใด เช่น นำบทเรียน อธิบายเนื้อหาบทเรียน หรือสรุปบทเรียน

1.2 รวบรวมทรัพยากรและศึกษาข้อขัดข้องในการผลิต ทั้งสองสิ่งนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจ ไป โดยจะต้องศึกษาว่ามีแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในการกระบวนการผลิตอะไรบ้างมีเพียงพอ หรือไม่ ถ้าไม่มีจะหาได้จากแหล่งใด ถ้าหาไม่ได้จะทำอย่างไร เช่น เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

1.3 เขียนหัวข้อเนื้อหาและเลือกแบบการนำเสนอ ผู้ผลิตรายการจะต้องนำเนื้อหาจาก ตำราเรียน มาเขียนเป็นแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับลักษณะสื่อโทรทัศน์ รูปแบบรายการนำเสนอ ทางโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบอภิปราย แบบบรรยาย แบบนาฏการ และ แบบบรรยายภาพ (โดยไม่ให้เห็นตัวผู้บรรยาย)

2. การเตรียมการผลิตรายการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 เขียนบท (Script) เป็นการวางโครงสร้างของรายการ ควรเขียนเพื่อให้สนอง จุดมุ่งหมายของการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

2.2 เตรียมบุคลากร ในขั้นนี้ผู้ผลิตรายการจะต้องติดต่อกับบุคลากรที่ทำหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ ผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการฝ่ายเทคนิค และผู้แสดง เพื่อนัดแนะซักซ้อมความเข้าใจให้เป็น ที่ ตรงกัน

2.3 เตรียมงานศิลปะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการผลิตรายการ ซึ่งการเตรียมงานศิลปะ จะต้องอยู่ภายใต้การแนะนำของผู้ผลิตรายการและผู้กำกับ เพื่อให้งานศิลปะสนองจุดมุ่งหมายของ รายการ อีกทั้งมีความเหมาะสมกับการสื่อความหมายทางโทรทัศน์

2.4 เตรียมฉากและอุปกรณ์

2.5 เตรียมสิ่งอื่นๆ เช่น เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายผู้แสดงดนตรี เสียงประกอบ

2.6 การซ้อมเป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งจะต้องซักซ้อมทั้งฝ่ายเทคนิคและผู้แสดง

3. การดำเนินรายการ เป็นขั้นที่จะทำการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งจะได้ปฏิบัติตามขั้นตอน ต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วอย่างเคร่งครัด ความผิดพลาดของการผลิตรายการที่จะมีขึ้นในขั้นนี้ก็น้อย

นั้นย่อมหมายถึงรายการที่ได้จะมีคุณภาพติดตามตัวไปด้วย ซึ่งความสำเร็จของการดำเนินรายการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กำกับรายการและคณะผู้ร่วมงานทุกคน ในขั้นตอนนี้จะเริ่มการถ่ายทำตามบทที่ได้เขียนไว้ จากนั้นจึงนำมาตัดต่อเพื่อเรียบเรียงภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงบันทึกเสียงบรรยายเสียงดนตรี และเสียงประกอบต่างๆ

ขั้นตอนการผลิตรายการวิทยุทัศน์เพื่อการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานในการผลิตรายการวิทยุทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นไปได้อย่างเรียบร้อย มีปัญหาน้อย ก่อนที่จะลงมือผลิตรายการวิทยุทัศน์ ชิน คล้ายปาน และคณะ (2528: 20-22) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจะมีการวางแผนและมีขั้นตอนการผลิตดังต่อไปนี้

การวางแผนการผลิตรายการวิทยุทัศน์ จะต้องคำนึงถึง

1. เนื้อหา เตรียมเรื่องที่จะนำมาผลิตรายการ ต้องคำนึงถึง
 - 1.1 เรื่องที่นำมาผลิตรายการ เราต้องการสอนอะไร ใช้กับครูผู้สอน
 - 1.2 วัตถุประสงค์ของการใช้รายการเทปวิทยุทัศน์ และกลุ่มเป้าหมาย
 - 1.3 เราต้องการเน้นอะไร รวมถึงการประเมินผลรายการที่เสนอ
2. เวลา กำหนดระยะเวลาที่มีความสำคัญมากในการผลิตรายการเทปวิทยุทัศน์
 - 2.1 กำหนดระยะเวลาในการผลิตรายการสำเร็จเรียบร้อย
 - 2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการผลิตรายการทั้งหมด ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ
 - 2.3 เวลาของรายการมีความยาวมากน้อยเพียงใด
3. ค่าใช้จ่าย ปัจจุบันในการดำเนินงานทุกอย่างขึ้นอยู่กับงบประมาณ การผลิตรายการเทปวิทยุทัศน์ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน คือจะต้องคำนึงถึง
 - 3.1 งบประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการเทปวิทยุทัศน์ มีมากน้อยเพียงไร
 - 3.2 เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทำเทปวิทยุทัศน์ มีมากน้อยเพียงไร
 - 3.3 บุคลากรที่จะมาทำงานมีจำนวนเท่าไร

การผลิตรายการวิทยุทัศน์ จะต้องดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. การวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายของผู้ชม
2. รวบรวมข้อมูล จะต้องรวบรวมเอกสาร ข้อมูลหลายๆด้าน ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางและเจาะลึก ซึ่งมีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ
3. คัดเลือกเอกสาร ในระดับนี้การผลิตรายการจะต้องเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องและตรงจุดที่ทำ
4. การเขียนบท เตรียมเนื้อเรื่องที่จะนำไปเขียนบทถ่ายทำเทปวิทยุทัศน์แต่เนิ่นๆ

5. เตรียมการบันทึกเทปวีดิทัศน์ จัดทำตารางมอบหมายเจ้าหน้าที่ทำงาน และห้องถ่ายทำโทรทัศน์

6. งานด้านศิลปกรรม เตรียมการเขียนไตเติ้ลชื่อเรื่อง การจัดฉาก

7. การถ่ายทำเทปวีดิทัศน์ เตรียมการเกี่ยวกับกล้องถ่ายทำโทรทัศน์ อุปกรณ์แสงสว่าง เครื่องบันทึกเทปวีดิทัศน์และเสียง

8. การตัดต่อลำดับภาพ เตรียมอุปกรณ์เครื่องตัดต่อภาพ

9. การบันทึกเสียง ดำเนินการบันทึกเสียงคำบรรยาย ดนตรีประกอบและเสียงอื่นๆ

10. เช็ครายการ เตรียมการอุปกรณ์เครื่องบันทึกเทปวีดิทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์เพื่อเปิดดูรายการที่ถ่ายทำและตัดต่อเสร็จแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง

11. เสนอรายการ นำเทปวีดิทัศน์ที่เสร็จสมบูรณ์แล้วนำมาเปิดให้ผู้ชมดู

12. ประเมินผล ทำแบบสอบถามให้ผู้ชมประเมินผลและวิจารณ์

ตามที่กล่าวมาโดยย่อทั้ง 12 ข้อนี้ เป็นหลักกว้างๆ ในการวางแผนผลิตรายการวีดิทัศน์ในทางปฏิบัติจะต้องศึกษารายละเอียดแต่ละหัวข้ออย่างลึกซึ้ง

พินิต วัฒนโธ (2520: 19-20) ได้เสนอขั้นตอนในการผลิตวีดิทัศน์ว่า จะต้องมีการวิเคราะห์และกำหนดสิ่งต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนได้ชัดเจน

2. กำหนดเนื้อหาให้ครอบคลุมและตอบสนองจุดมุ่งหมาย

3. วิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับวัย ความสามารถ ความรู้พิเศษ ความสนใจพื้นฐานทางวัฒนธรรม และอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการผลิตบทเรียนที่เหมาะสม

4. การเลือกครู ต้องเลือกอย่างพิถีพิถัน โดยปกติจะเลือกครูที่สอนเก่ง แต่ต้องระวังเพราะครูที่สอนเก่งนั้น บางครั้งอาจสอนได้ไม่ดีเท่าการสอนหน้าห้อง นอกจากนั้นบุคลิกลักษณะของครูต้องเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาที่สอนด้วย การคัดเลือกครูที่จะสอนบทเรียนทางเทปวีดิทัศน์จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ผู้เรียน และคัดเลือกผู้สอนแล้ว จะต้องดำเนินการต่อไปนี้

1. กำหนดขั้นตอนของการสอน

2. จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับบทเรียนให้ครบถ้วน

3. เตรียมเอกสารประกอบบทเรียน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2528: 182-186) ได้จำแนกรูปแบบของรายการที่ผลิตเพื่อการศึกษา 3 กลุ่มใหญ่ๆ

1. รูปแบบที่ผลิตขึ้นเพื่อการสอน (Teaching Format) เป็นรายการที่ทั้งผู้ผลิตรายการ และผู้ชมต่างก็มีข้อตกลงนัดหมายที่จะใช้ในรายการเรียนการสอนตามหลักสูตรรูปแบบจะมีบทบาทในการสอนมากกว่าการจูงใจ กลุ่มเป้าหมายเป็นแบบปิด (Closed) อยู่ในสถานการณ์บังคับ

2. รูปแบบที่ผลิตเพื่อการเรียน (Learning Format) เป็นรายการที่มุ่งใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบกลุ่มแรก แต่เป็นรายการที่ต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ชมมากขึ้น โดยผู้ชมไม่มีความรู้สึกว่าการที่ผลิตมุ่งสอนคน แต่กลับรู้สึกเป็นการดี และเต็มใจชมตลอดการผลิตรายการในรูปแบบนี้ต้องการความปรารถนาและเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าผู้ชมเป้าหมาย ได้รับการแนะนำให้ชมและผู้ชมไม่ได้ชมอยู่ในสถานการณ์บังคับ

3. รูปแบบรายการเพื่อแพร่ข่าวสาร (Information Format) เป็นกลุ่มรายการมุ่งใช้เป็นสื่อเสนอแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อสนองความสนใจใคร่รู้ รูปแบบนี้ต้องสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ชมมากที่สุด

วิธีการเขียนบทถ่ายทำวิดีโอทัศน์ ในการเขียนบทวิดีโอทัศน์ จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและแน่นอน เพื่อสะดวกในการผลิตรายการจริง และความถูกต้องในเชิงวิชาการ เพื่อให้ได้บทเรียนวิดีโอทัศน์ที่มีคุณภาพดีควรมีการซ้อมสอนเสียก่อน เมื่อมั่นใจแล้วจึงค่อยบันทึกบทวิดีโอทัศน์ และเมื่อบันทึกเสร็จควรจะประเมินผล เพื่อแก้ไขส่วนที่บกพร่อง จากนั้นจึงนำไปทดสอบประสิทธิภาพในสถานการณ์เรียนของผู้เรียน เป็นการทดสอบภาคสนามเพื่อประเมินว่า บทเรียนที่ผลิตนั้นมีคุณภาพเพียงใด จากนั้นจึงเก็บบทเรียนไว้เป็นต้นฉบับสำหรับการบันทึกซ้ำ (Duplicate) เป็นเทปวิดีโอทัศน์ (Video Tape) สำหรับถ่ายทอดต่อไป

การเขียนบทถ่ายทำวิดีโอทัศน์ เป็นการเขียนชี้แจงขั้นตอนการผลิตวิดีโอทัศน์ในรายละเอียดทั้งส่วนภาพ (Video) และเสียง (Audio) ซึ่งขั้นนี้เป็นขั้นที่ต้องใช้การสร้างจินตนาการและประสบการณ์ของผู้เขียนบทเป็นอย่างมาก

ชิน คล้ายปาน และคณะ (2528: 31) ได้เสนอขั้นตอนในการเขียนบทถ่ายทำวิดีโอทัศน์ไว้ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลและทรัพยากรที่จะนำมาทำรายการ
2. คัดเลือกเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของรายการ
3. กำหนดรายละเอียดในบทวิดีโอทัศน์ตามความสามารถของอุปกรณ์ที่มีอยู่ รวมทั้งงบประมาณและเจ้าหน้าที่ที่จะทำการถ่ายทำ
4. ผู้เขียนบทจะต้องหาความรู้เกี่ยวกับผู้ชมต้องการอะไร และจะต้องสนองตอบอย่างไร
5. ความต่อเนื่องของเนื้อหา เป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ผู้ชมคอยติดตามรายการ
6. ภาพและคำบรรยาย จะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน

7. ข้อความที่ใช้เขียนบทถ่ายทำวิดีโอ จะต้องใช้ประโยคง่าย ๆ สั้น ๆ แต่สื่อความหมายได้ดี และเขียนให้อ่านง่าย

8. แทรกข้อคิดเห็น เพื่อให้ผู้ชมมีส่วนร่วม

9. บทวิดีโอทัศน์จะต้องดึงดูดความสนใจและชวนใจให้ผู้ชมติดตามรายการ

อรนุช เลิศจรยารักษ์ (2544: 41) ได้กล่าวว่าการเริ่มการเขียนบทวิดีโอทัศน์มี 3 ขั้นตอนคือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมาย

การเขียนบทชนิดสิ่งแรกที่เราควรคำนึงถึงก่อนลงมือเขียนคือ วัตถุประสงค์ของการเขียนเขียนไปเพื่ออะไร เขียนเพื่อใคร ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้แน่นอนก่อนว่าเราต้องการให้รายการของเราให้อะไรแก่ผู้ชม และดูกลุ่มเป้าหมาย (Target Audience) ของผู้ชมรายการของเราว่าต้องการผู้ชมอยู่ในเพศใด อยู่ในช่วง อายุ การศึกษา สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจแบบใด

2. กำหนดระยะเวลาและรูปแบบของรายการ เพื่อกำหนดรูปแบบรายการให้เหมาะสมกับระยะเวลาของรายการ

3. กำหนดหัวข้อเรื่อง ขอบข่ายเนื้อหา ค้นคว้า และลงมือเขียน

เมื่อทราบเงื่อนไขต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจะทำให้เรากำหนดหัวข้อเรื่อง และขอบข่ายเนื้อหาได้ง่ายขึ้น จากนั้นจึงเริ่มค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุดมาแล้วจึงลงมือ เมื่อเขียนแล้วควรตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้บทวิดีโอทัศน์ที่ดีที่สุด

การนำวิดีโอทัศน์และโทรทัศน์มาใช้ในการศึกษา

รายการโทรทัศน์ที่มีบทบาทเป็นหลัก ความสำเร็จหรือล้มเหลวของรายการมักสัมพันธ์กับการเลือกตัวบุคคล โดยเฉพาะถ้าเป็นรายการเพื่อการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความ “ครูทีวี” (TV teacher) หรือผู้นำเสนอรายการ (presenter) ที่น่าสนใจ ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในประเทศไทย “ครูทีวี” ก็คือ “พี่ๆ” ของน้องๆ ทางบ้าน ถ้าได้ครูทีวีที่ดีถือว่าเป็นความสำเร็จของรายการไปแล้วกว่า 60 เปอร์เซ็นต์

ต่อไปนี้เป็น บรรทัดฐานบางประการของครูทีวีที่ดี ตามที่วิชาว่าด้วยสื่อทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University) ได้เสนอไว้

1. หน้าตาดีถือเป็นคุณสมบัติที่ดี แต่ไม่ใช่สิ่งจำเป็นเสมอไป
2. รอยยิ้มและใบหน้าที่ยิ้มแย้มแห่งความอบอุ่นจำเป็นกว่า
3. บุคลิกที่ดูสบายๆ ไม่เครียด และมีอารมณ์ขันมีส่วนช่วยมาก
4. ความรู้และความรักในเนื้อหาของสื่อ (รายการ) ควรนำมาประกอบการพิจารณา
5. พูดคล่องแคล่ว ใช้ภาษาไม่เยิ่นเย้อ เข้าใจง่าย

6. รู้จักปรับตัว พร้อมรับคำวิจารณ์ เก็บเกี่ยวผลจากคำวิจารณ์และทำงานร่วมกับคนอื่นได้

7. คัดแต่คนที่ดีเยี่ยมเท่านั้นให้ปรากฏตัวต่อหน้ากล้อง

วิชา อุตมฉันท (2544) ได้กล่าวไว้ว่า วิถีทัศน์กับการเรียนรู้ของเด็ก “โทร” แปลว่า ไกล “ทัศน์” แปลว่า การเห็น เมื่อรวมกันเข้า จึงมีความหมายว่า ภาพที่ส่งมาจากสถานที่อยู่ห่างไกลโดยผู้รับอยู่กับที่ การใช้เครื่องมือสื่อสาร (hardware) นำรายการ (software) ไปถึงผู้คนในวงกว้าง เรียกว่า การกระจายเสียงโทรทัศน์ ซึ่งมีภาระหน้าที่หน้าที่โดยกว้างๆสามประการคือ

- ให้ความรู้
- ให้ข้อมูลข่าวสาร
- ให้การศึกษา

หน้าที่ทั้งสามประการของโทรทัศน์นี้อาจแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด เช่น รายการบันเทิงอาจมีส่วนที่ให้ความรู้และการศึกษาอยู่ด้วย ในขณะที่รายการเพื่อการศึกษาจำเป็นต้องมีความบันเทิง และข้อมูลข่าวสารเป็นองค์ประกอบ แต่ที่ดีที่สุด ก็คือหน้าที่ทั้งสามประการควรจะต้องมีสัดส่วนที่สมดุลกัน โดยปกติสถานีเพื่อการค้าจะจัดลำดับความสำคัญให้แก่รายการบันเทิงก่อน ในขณะที่สถานีของรัฐมักจะให้ความสำคัญแก่รายการเพื่อข่าวสาร และการศึกษา

โทรทัศน์แพร่กระจายอิทธิพลสู่ผู้ดูทุกทางผลการสำรวจของสถาบันวิจัยความคิดเห็นสาธารณะ (Public Opinion Research Institute) ของ NHK เก็บข้อมูลจากมารดาของเด็กๆ ที่โทรทัศน์พบว่า เด็กเริ่มเข้าในเนื้อหาของรายการ และรู้จักเลียนแบบท่าทางจากรายการ ตั้งแต่อายุได้หนึ่งขวบ พออย่างเข้าวัยสองขวบก็เริ่มหัดร้องเพลง หรือพูดตามสิ่งที่ได้เห็นได้ยินในโทรทัศน์ ในวัยสองขวบนี้พบว่า เวลาที่ใช้ในการดูโทรทัศน์ของเด็กจะนานถึงประมาณ 3 ชั่วโมงต่อวัน

การวิจัยกับเด็ก 2 ขวบ ยังพบว่าเด็กในวัยนี้จะดูโทรทัศน์อย่างตั้งอกตั้งใจถ้าเป็นรายการสั้นๆ ใช้คำพูดง่ายๆและใช้เสียงคนในการบรรยาย เด็กพร้อมจะทำตามแบบทันทีถ้าผู้แสดงในโทรทัศน์พูดชักชวนและทำท่ากับกิริยาบางอย่างที่ไม่ยากนักเพื่อให้เด็กทำตาม มารดาของเด็กส่วนใหญ่เชื่อว่าโทรทัศน์มีคุณค่าในการเสริมสร้างความรู้ กระชับความสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆในวัยเดียวกัน และช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการแสดงออกทางคำพูดของเด็กๆ

ผลการวิจัยได้ให้ข้อพิสูจน์อย่างเต็มที่ว่า โทรทัศน์เป็นเครื่องช่วยการเรียนรู้ของเด็กในวัยเรียนที่ได้ผลดีมาก และเมื่อทำการวิเคราะห์ถึงปฏิกิริยาของเด็กนักเรียนประถมศึกษาต่อรายการที่ดู ก็พบว่าภาพเคลื่อนไหว การ์ตูน การทดลอง การซูมภาพ (Zoom) และการสนทนาโต้ตอบ เป็นสิ่งที่กระตุ้นความสนใจของเด็ก และช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาของสื่อได้ดี

ประโยชน์และคุณค่าทางการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์และโทรทัศน์การศึกษา

จากเอกสารการสอนชุดวิชา “เทคโนโลยีและสื่อสารการสอน” ของมหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาธิราช (2537) ได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นสื่อการสอนที่สามารถนำเอาสื่อการสอนหลายอย่างเข้ามาใช้ร่วมกันอย่างสะดวกเป็น การใช้สื่อที่เรียกว่า “สื่อประสม” ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ สื่อประสมที่นำมาใช้ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป เทปบันทึกเสียง รูปภาพ แผนภูมิ แผนสถิติ ของจริง หุ่นจำลองหรืออุปกรณ์อื่นๆ ร่วมกับการสอนทางโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี

2. โทรทัศน์เป็นอุปกรณ์การสอนที่สำคัญ ในการสอนและการเรียนของนักเรียน โดยใช้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น ทั้งระดับประถม มัธยม วิทยาลัย และชั้นอุดมศึกษา

3. เป็นแหล่งวิทยากรอันสมบูรณ์ ในการสอนและการเรียนของนักเรียน โดยใช้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น ทั้งระดับประถม มัธยม วิทยาลัย และชั้นอุดมศึกษา

4. ช่วยปรับปรุงการสอนของครูประจำชั้น ครูประจำการสามารถจดจำตัวอย่าง หรือกลวิธี ในการสอนที่ดี หรือในแขนงวิชาที่ตนไม่ถนัดจากครูสอนทางโทรทัศน์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละ สาขาวิชาเหล่านั้น แล้วนำไปปรับปรุงการสอนของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดผลดีแก่นักเรียนอีกทางหนึ่งด้วย

5. ใช้ในการสาธิตอย่างได้ผล ในบทเรียนที่มีการแสดง เป็นตัวอย่างวิชาที่มีการปฏิบัติจริงๆ เช่น การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ชีววิทยา เคมี ศิลปะ ขับร้อง ดนตรี ละคร หรือการแสดง กิจกรรมในวิชาอื่นๆ ผู้เรียนจากโทรทัศน์ก็สามารถเรียนได้ดี เช่นเดียวกับการสอนจากครูจริงๆ นอกจากนี้โทรทัศน์ยังช่วยการสอนแบบจุลภาค และช่วยนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ โดยถ่าย เป็นเทปโทรทัศน์แล้วนำออกฉายเพื่อประเมินการสอนของตน จะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขการสอนของตนได้เป็นอย่างดี

6. สามารถบันทึกเป็นเทปโทรทัศน์ ในการออกรายการโทรทัศน์นั้น สามารถทำการสอนล่วงหน้าแล้วบันทึกเป็นเทปโทรทัศน์ออกรายการภายหลังได้ สามารถจัดซื้อผลิตผลการสอนโดยการลบหรืออัดเทปใหม่ ก่อนที่จะนำเทปนั้นไปออกรายการการสอนในสถาบันอื่นๆ ได้ในภายหลัง โดยผู้สอนไม่ต้องเดินทางไปสอนจริงๆ

7. สามารถผลิตรายการได้ทั้งในและนอกห้องส่ง บทเรียนโทรทัศน์ที่อยู่ในหรือนอกห้องเรียน อาจถ่ายทอดไปยังเครื่องรับที่อยู่ในห้อง หรือเครื่องรับในที่ใดๆ แม้เป็นระยะทางไกลๆ และอาจเปลี่ยนรายการระหว่างสถาบันของแต่ละสถานีได้อีกด้วย

8. โทรทัศน์ใช้สอนกับนักเรียนได้เป็นจำนวนมาก บทเรียนทางโทรทัศน์ที่มีครูสอนเพียงคนเดียวอาจถ่ายทอดรายการไปยังนักเรียนจำนวนมาก ประหยัดด้านเวลาและอุปกรณ์ จำนวนครูผู้สอน และด้านการเงินเป็นอย่างมาก

ไพบูลย์ จันทยศ (2526: 42) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวีดิทัศน์และโทรทัศน์การศึกษาที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนว่า ค่าใช้จ่ายในการที่จะผลิตเป็นวีดิทัศน์ที่จะนำมาใช้ในโรงเรียนนั้นไม่ได้แพงมากนัก ภาพยนตร์ที่ดีๆมีสารก็สามารถยืมมาบันทึกได้เอง การถ่ายทำจากของจริงก็ทำได้สะดวก ไม่ต้องล้างฟิล์มเหมือนภาพยนตร์ ประโยชน์ที่จะได้จากการใช้วีดิทัศน์ในการเรียนการสอนก็คือ นักเรียนได้เห็นทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียงเหมือนภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ทำความเข้าใจได้มากกว่าการฟังครูบรรยาย เพราะภาพและเสียงที่ปรากฏทำให้นักเรียนไม่เบื่อ

เป็รื่อง กุมุท และครรรชิต อุตถากร (2515: 3-4) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวีดิทัศน์และโทรทัศน์การศึกษาในด้านการสาธิตอย่างได้ผลเพราะสามารถให้นักเรียนเห็นในสิ่งที่ควรเห็น และยังจำกัดความผิดพลาดในการสาธิตได้โดยใช้เทปวีดิทัศน์บันทึกภาพไว้ล่วงหน้า

เกศินี โชติกเสถียร (2523: 181) ได้กล่าวว่าการนำวีดิทัศน์และโทรทัศน์มาใช้ในวงการศึกษาย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. สามารถที่จะนำการสอนของครู ซึ่งอาจเป็นการสอนหรือการสาธิตกลับมาฉายซ้ำให้นักเรียนดูได้หลายครั้ง
2. สามารถบันทึกการการสอน เพื่อนำกลับมาใช้กับชั้นเรียนหลายชั้น โดยไม่ต้องเตรียมการสอนใหม่ ทำให้ท่นแรงผู้สอน
3. การบันทึกการสอนไว้ในเทปบันทึกภาพ สามารถที่จะเผยแพร่ หรือแลกเปลี่ยนรายการระหว่างสถาบันการศึกษาได้ ทั้งในและต่างประเทศ
4. การบันทึกภาพการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน หรือกิจกรรมต่างๆของนักเรียน และนำมาเปิดทบทวนเพื่อวิเคราะห์และประเมินผล จะได้ปรับปรุงหรือเปรียบเทียบอันจะนำมาซึ่งการสอนที่ดีขึ้น

วีดิทัศน์การสอน จึงจัดว่าเป็นสื่อที่มีบทบาทและมีคุณค่าต่อการศึกษาย่างยิ่ง สามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในด้านการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะวีดิทัศน์เป็นสื่อที่หาได้ง่าย ประหยัด สามารถเสนอเรื่องราวและทักษะการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

วสันต์ อดิศัพท์ (2533) ได้กล่าวถึงจุดเด่นของโทรทัศน์ที่ให้คุณค่าในด้านการศึกษาและการเรียนการสอนไว้ว่า

1. สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องบรรยายขนาดใหญ่ได้ดี ช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น เช่น การทดลอง สาริต นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนได้เรียนเป็นจำนวนมาก โดยการเพิ่มมอิตอรีให้มากขึ้น

2. สามารถนำเอาเทปโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ภาพถ่าย สไลด์ ฯลฯ มาประกอบเป็นสื่อในรายการได้เป็นอย่างดี

3. สามารถนำเอาสื่อที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนมาสู่ผู้เรียนได้ง่าย โดยอาจผ่านสื่อในข้อ 2 เช่น พูดถึงเหมืองแร่ก็อาจไปถ่ายเหมืองแร่มาให้ชมแทนที่จะบรรยายด้วยปากเปล่าเพียงอย่างเดียว

4. ขจัดอุปสรรคในเรื่องเวลาและระยะทางออกไป เพราะการส่งโทรทัศน์เป็นสื่อในระบบที่เปิดไปได้ไกล ยิ่งระบบเทปโทรทัศน์แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางขึ้น โดยผ่านเทปโทรทัศน์ด้วยการแทนการส่งออกอากาศเพียงอย่างเดียว

5. ประหยัดค่าใช้จ่ายในแง่การศึกษาทางไกล

6. เทคนิคการสร้างภาพพิเศษ จะช่วยให้การผลิตรายการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

7. รายการโทรทัศน์เป็นสื่อในการสร้างความนิยมและทัศนคติได้เป็นอย่างดี เพราะภาพเสียง และการแสดงที่ออกมาย่อมเข้าใจถึงคนได้ง่ายกว่าสื่ออย่างอื่น

สันทัด ภิบาลสุข (2525) ให้ความเห็นเห็นว่าปัจจุบันเทคโนโลยีด้านโทรทัศน์การศึกษาเข้ามามีบทบาททางด้านการเรียนการสอนมากขึ้น เพราะสามารถจะนำไปใช้ได้ในทุกๆ ระดับชั้น และสามารถใช้ได้กับทุกวิชา โดยอาจใช้โทรทัศน์การศึกษาเพื่อประโยชน์ต่างๆ ดังนี้คือ

1. พัฒนาการสอนโดยใช้เทปวีดิทัศน์บันทึกการถ่ายทอดเอาไว้ เพื่อให้ครูผู้สอนและคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร ได้ทบทวนและพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2. ช่วยในการประเมินผลการกระทำของตนเอง และเปิดโอกาสให้มีการแก้ไข ปรับปรุงการกระทำให้ดียิ่งขึ้น

3. สามารถใช้กับกลุ่มผู้เรียนต่างๆ ได้กล่าวคือ

3.1 การศึกษามวลชนโดยผลิตรายการแล้วส่งให้สถานีโทรทัศน์เป็นผู้ส่งกระจายสารนั้น

3.2 การศึกษากับกลุ่ม ปัจจุบันใช้ได้ผลมากเพราะมีผลย้อนกลับ (Feed Back) รวดเร็ว

3.3 การศึกษารายบุคคลโดยการผลิตรายการเพื่อการศึกษารายบุคคลให้แต่ละคนได้

ศึกษา

เคลลี (Kelly. 1985: 52-56) กล่าวว่า วิดีทัศน์ อำนาจประโยชน์ได้หลายอย่างในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาจริงๆ ในสังคมและภาษาในบริบทที่สำคัญคือ แสดงให้เห็นภาษา ท่าทาง และแง่มุมต่างๆ ในการสื่อความหมาย

เบอร์ค (Burke. 1971: 5-21) กล่าวว่า ภาพที่เกิดจากจอภาพโทรทัศน์สามารถที่จะควบคุมและกำหนดว่า จะให้ผู้ดูได้รับรู้และสนใจในสิ่งที่ต้องการจะให้ได้ในเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของโทรทัศน์ และถ้ามีการนำเอาโทรทัศน์เข้าไปใช้ในการเรียนการสอน ผู้เรียนก็จะสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น

โฮเวลล์ (Howell. 1970: 7) กล่าวถึงลักษณะพิเศษของโทรทัศน์และวีดิทัศน์ว่า มีคุณสมบัติครบถ้วนในทางโสตทัศนศึกษา คือ ให้ข่าวสารแก่ผู้รับทั้งในด้านประสาทสัมผัสทางตาและทางหู สามารถสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมได้ และสามารถให้ประสบการณ์กับผู้รับได้มาก ทำให้ผู้รับมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง

จากคุณค่าและประโยชน์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า “วีดิทัศน์และโทรทัศน์การศึกษา” เป็นสื่อที่มีคุณค่าในตัวเองสูง เพราะสามารถนำสื่อทางการศึกษาหลายชนิดมารวมเข้าไว้ด้วยกันในสื่อเดียวทั้งยังสามารถนำเสนอแก่ผู้ชมจำนวนมากและบ่อยครั้งอย่างมีประสิทธิภาพได้อีกด้วย ด้วยคุณลักษณะและจุดเด่นดังกล่าวจะเห็นได้ว่า วีดิทัศน์มีคุณค่าและเหมาะสมกับจะนำมาเป็นวัสดุสนับสนุนทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์การศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับวีดิทัศน์ในประเทศ

อนุพันธ์ บุญขึ้น (2543) ได้พัฒนาและหาประสิทธิภาพวีดิทัศน์เรื่องระบบกล้ามเนื้อ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลรามธิบดี ปีที่ 1 จำนวน 56 คน ผลการวิจัยพบว่ารายการวีดิทัศน์เรื่อง ระบบกล้ามเนื้อ สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเป็น 92.6/95.22 คือมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90

พิศิษฐ์ กาญจนพิมาย (2543) ได้พัฒนารายการวีดิทัศน์เพื่อการอบรมการเป็นผู้ประกาศของกรมประชาสัมพันธ์ จุดมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ก็เพื่อสร้างและพัฒนารายการวีดิทัศน์ช่วยเสริมสร้างทักษะในเรื่องการออกเสียง อักษรวิธี ลีลาการอ่าน และความชัดเจน ตามเกณฑ์การพิจารณาการสอบเพื่อขอรับใบรับรองเป็นผู้ประกาศจากกรมประชาสัมพันธ์ ของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2542 มหาวิทยาลัยสยาม เพื่อใช้ฝึกอบรมตามเกณฑ์ 80/80 ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2542 มหาวิทยาลัยสยาม

จำนวน 42 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า รายการวิทยทัศน์มีประสิทธิภาพ 86/86 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ชูเกียรติ โพธิ์ทอง (2544) ได้ทำการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะปฏิบัติบทเรียน วิทยทัศน์ด้วยตนเองเรื่อง การพิมพ์สกรีนสำหรับบุคคลที่สนใจ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เข้ารับการอบรม ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานจำนวน 24 คน ตามเกณฑ์ 90/90 ผลจากการวิจัยพบว่า การพัฒนา ชุดฝึกทักษะปฏิบัติบทเรียนวิทยทัศน์ด้วยตนเอง เรื่องการพิมพ์สกรีนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 94.46/90.73

ปานสิริ เสาวดี (2544) ได้พัฒนารายการวิทยทัศน์การสอนการปกครองในระบบอบ ประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 90/90 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัด กำแพง จำนวน 125 คน ผลการศึกษาพบว่า รายการวิทยทัศน์มีประสิทธิภาพเป็น 94.53/93.95 ซึ่ง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

นายภาสกร บัณฑิตวงษ์ (2545) ได้พัฒนารายการวิทยทัศน์เรียนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้งาน วิทยุสื่อสารระบบความถี่ร่วม สำหรับอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบินและนักบิน ของบริษัทวิทยุ การบินแห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวิทยทัศน์เรียนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้งาน วิทยุสื่อสารระบบความถี่ร่วม สำหรับอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบินและนักบิน ของบริษัทวิทยุการบิน แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เข้าอบรมเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบิน จำนวน 45 คน ผลการศึกษาค้นคว้าได้รายการวิทยทัศน์เรียนด้วยตัวเอง เรื่อง การใช้งานวิทยุสื่อสารระบบความถี่ ร่วม สำหรับอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบินและนักบินของบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัดที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านรายการวิทยทัศน์ในระดับดีและมีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.00/90.80

แสนฤทธิ์ ชุ่มกตัญญู (2545) ได้พัฒนาบทเรียนวิทยทัศน์ด้วยตนเอง เรื่อง เทคนิคการถ่ายทำ โทรทัศน์สำหรับงาน เพื่อการพัฒนาบทเรียนวิทยทัศน์ด้วยตนเอง เรื่องเทคนิคการถ่ายทำโทรทัศน์ สำหรับงานข่าว ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนิสิตสาขา เทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2544 จำนวน 45 คน ผลการศึกษพบว่า บทเรียนวิทยทัศน์ด้วยตนเอง เรื่อง เทคนิคการ ถ่ายทำโทรทัศน์สำหรับงานข่าว มีประสิทธิภาพ 94.98/94.36 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

พันจำอากาศโท เจนศึก บัลลังก์ (2547) ได้พัฒนาบทเรียนวิทยทัศน์โปรแกรมวิชาแบบธรรม เนียมทหาร สำหรับทหารกองประจำการของกองทัพอากาศ เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของ บทเรียนวิทยทัศน์โปรแกรมวิชาแบบธรรมเนียมทหาร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นทหารกองประจำการของ

กองทัพอากาศ ผลัดที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 48 คน ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนวีดิทัศน์โปรแกรมวิชาแบบธรรมเนียมทหาร มีคุณภาพด้านสื่อวีดิทัศน์และด้านเนื้อหาในระดับดีมาก มีประสิทธิภาพ 89.67/91.85

ภูมินทร์ เจือไทย (2547) ได้พัฒนารายการวีดิทัศน์ฝึกอบรม เรื่องบทบาทหน้าที่สมาชิกสหกรณ์ เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์ฝึกอบรม เรื่องบทบาทหน้าที่สมาชิกสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้รายการวีดิทัศน์ฝึกอบรม เรื่องบทบาทหน้าที่สมาชิกสหกรณ์ ที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่ออยู่ในระดับดี และมีประสิทธิภาพ 93.60/89.1

งานวิจัยที่เกี่ยวกับวีดิทัศน์ในต่างประเทศ

เบอร์ก (Burke. 1971: 12) ได้ทำการทดลองและสังเกตการณ์การเรียนการสอนโดยใช้โทรทัศน์ พบว่า คุณภาพการเรียนการสอนโดยใช้โทรทัศน์มีผลดีกว่าการเรียนการสอนโดยใช้ครูในห้องเรียน เพราะมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีกว่าครูในห้องเรียน

ไบเลย์ (Bailey. 1975: 28-29) วิจัยเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ที่สอนทางโทรทัศน์ และศึกษาเจตคติของนิสิตที่มีต่อโทรทัศน์การศึกษา โดยใช้นิสิตจำนวน 40 คนที่กำลังเรียนวิชาฟิสิกส์เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกเป็นสองกลุ่มให้เรียนจากโทรทัศน์การศึกษากับให้เรียนโดยการสอนแบบปกติ ผลการทดลองปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ที่เรียนจากโทรทัศน์การศึกษากับที่เรียนโดยการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เกี่ยวกับเจตคติแล้ว นิสิตไม่ชอบการสอนทางโทรทัศน์ และไม่เห็นด้วยว่าโทรทัศน์จะทำให้สมารถดีขึ้น แต่ยอมรับว่าโทรทัศน์ช่วยให้ดูการสาธิตได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น

ฮิลล์ลาร์ด (Hilliard. 1978) พบว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก เป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่สังคม เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ ช่วยในการขยายตัวทางวัฒนธรรมและเป็นโรงเรียนที่ไม่มีขีดจำกัด เป็นอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรมโทรทัศน์ยังมีส่วนในการประชาสัมพันธ์ก่อให้เกิดการขยายตัวในการซื้อขาย

มิลเลอร์และเบรนแนน (Miller and Brennan. 1983) แห่งมหาวิทยาลัย Zhongshan เมือง Canton ได้ทำการศึกษาการใช้วีดิทัศน์ในการช่วยสอนภาษาแก่ชาวต่างชาติ พบว่าการใช้วีดิทัศน์นั้นง่ายและสะดวกเช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง แต่สิ่งที่ได้เปรียบคือนักเรียนได้ฟังทั้งเสียงและเห็นภาพประกอบด้วยพร้อมกัน และยังให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาพูดและภาษาท่าทาง

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสื่อประเภทวีดิทัศน์และโทรทัศน์นี้ จะเห็นได้ว่า ได้มีการนำเอาสื่อประเภทวีดิทัศน์มาใช้ในวงการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพราะสื่อประเภทวีดิทัศน์มีการใช้ภาพและเสียงเป็นสื่อในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าวีดิทัศน์และโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่ทรงคุณค่าจึงได้นำมาใช้เป็นสื่อในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาษาโทรทัศน์

ความหมายของภาษาโทรทัศน์

ดำเนิน ยอดมิ่ง (2543: 7) ได้กล่าวไว้ว่า วิทียุโทรทัศน์เป็นสื่อแขนงหนึ่งที่มีลักษณะซับซ้อน ด้านกระบวนการผลิตรายการ และกระบวนการทางด้านเทคนิค รวมทั้งขั้นตอนการแพร่ภาพการออกอากาศสู่กลุ่มเป้าหมาย สื่อของรายการประเภทต่างๆ เช่น รายการละคร รายการข่าว รายการสารคดี รายการวาไรตี้ รายการสาธิต รายการนิตยสาร รายการทอล์คโชว์ ฯลฯ รายการวิทยุโทรทัศน์ในแต่ละประเภทนั้นมีส่วนประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของรายการวิทยุโทรทัศน์ 3 ส่วน คือ โครงสร้างในส่วนที่เป็นภาพ โครงสร้างในส่วนที่เป็นเสียง และโครงสร้างในส่วนที่เป็นแสง ซึ่งโครงสร้างของส่วนที่เป็นทั้งภาพ เสียง และแสงนั้นต่างก็มีส่วนประกอบที่สำคัญซึ่งเป็นหลักการในการนำเสนอทางภาพ เสียง และแสงประกอบรวมกันอยู่ โครงสร้างของสื่อโทรทัศน์ทั้ง 3 ส่วนนั้น เรียกว่า ภาษาโทรทัศน์ (Television Language)

องค์ประกอบของภาษาโทรทัศน์

ภาษาภาพ

ดำเนิน ยอดมิ่ง (2543: 17-90) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาภาพเป็นส่วนสำคัญที่ได้จากภาพในแบบลักษณะต่างๆ ซึ่งเกิดจากเทคนิคการถ่ายทำหรือเทคนิคการใช้กล้อง การนำเสนอภาพที่มีลักษณะต่างๆ เหล่านั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสื่อสารหรือสื่อความหมายกับกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ เช่น การสร้างอารมณ์ร่วมและความรู้สึกเชิงจิตวิทยาที่เป็นนามธรรมต่างๆ การถ่ายทอดความต่อเนื่องของเนื้อหาสาระ หรือแม้แต่การสร้างสถานการณ์ให้ผู้ชมเสมือนหนึ่งนำผู้ชมเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ อย่างใกล้ชิด ภาษาภาพจึงเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางจิตวิทยาของกลุ่มเป้าหมาย

ขนาดภาพ (Size of Shot) การกำหนดขนาดของภาพในการถ่ายภาพแต่ละข้อตเพื่อการถ่ายทำ เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ภาพเกิดภาษาและมีความหมายที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ความหมายของการ

กำหนดขนาดของภาพในการถ่ายภาพก็คือ เป็นการกำหนดขอบเขตของภาพที่จะถ่ายทำว่ามีขนาดใหญ่น้อยมีระยะใกล้หรือไกลแค่ไหน โดยคำนึงถึงความกว้างหรือความแคบของมุมรับภาพของเลนส์ซึ่งเกี่ยวข้องกับระยะใกล้หรือไกลระหว่างสิ่งที่จะถ่ายกับกล้องในการถ่ายทำแต่ละครั้ง วิธีการเช่นนี้สามารถที่จะอธิบายให้ผู้ดูภาพได้เข้าใจในเรื่องราวหรือเน้นความรู้สึกของอารมณ์ที่เกี่ยวกับภาพที่บันทึกไว้ให้ผู้ดูได้รับรู้และเข้าใจ การถ่ายทำภาพแต่ละข้อต่อนำมาต่อเนื่องกันนั้นต้องสร้างความเข้าใจให้กับผู้ดูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มุมกล้อง (Camera Angle) มุมกล้องเป็นโครงสร้างหรือองค์ประกอบหนึ่งของภาษาภาพ การกำหนดมุมกล้อง เพื่อการถ่ายภาพเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้รูปแบบของภาพที่นำเสนอสู่กลุ่มเป้าหมายประสบผลสำเร็จในการสื่อความหมายมากยิ่งขึ้น รูปแบบของการกำหนดมุมกล้องเกี่ยวกับการถ่ายภาพเคลื่อนไหวนั้นในทางปฏิบัติแยกออกได้ 2 ลักษณะคือ มุมกล้องทางแนวตั้ง (The vertical line) และมุมกล้องทางแนวนอน (The Horizontal line)

การเคลื่อนกล้อง (Camera Movement) การกำหนดวิธีการเคลื่อนกล้องถ่ายภาพเป็นการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของกล้องไปพร้อมกับภาพ และอาจมีผลทำให้ภาพเปลี่ยนแปลงลักษณะ สีลา อารมณ์ รูปแบบและเนื้อหาของการนำเสนอภาพไปในขณะนั้น การเคลื่อนกล้องที่มีเหตุผลและมีทักษะประสพการณ์ จะเป็นสื่อช่วยในการสื่อความหมายด้วยภาพและช่วยให้ผู้ชมเกิดบทบาทร่วมที่เป็นจริงมากขึ้นต่อการนำเสนอภาพในช่วงนั้นๆ การเคลื่อนกล้องมีหลักการขั้นพื้นฐานที่นำมาใช้ในการถ่ายภาพ 3 ประการคือ

ความต่อเนื่อง (Continuity) คือ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างกลมกลืนของเหตุการณ์ (Evently) จังหวะ (Rhythm) ขนาดภาพ (Type of shot) เนื้อหา (Content) และช่วงเวลา (Time&Space) ความต่อเนื่องเป็นภาษาภาพอย่างหนึ่งที่ใช้เพื่อการเชื่อมโยงเนื้อหาหรือเรื่องราวที่นำเสนอ เพื่อให้เกิดความกลมกลืนในการสร้างการรับรู้ที่เกี่ยวกับช่วงเวลาของเหตุการณ์ต่างๆ ที่นำเสนอในรายการโทรทัศน์นั้นๆ ให้มีความสมบูรณ์และคุณภาพได้

ภาษาเสียง

ดำเนิน ยอดมิ่ง (2543: 93-110) ได้กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์พื้นฐานของรายการโทรทัศน์ ได้แก่ การถ่ายทอดหรือนำเสนอเนื้อหาบางอย่างหรือหลายๆอย่างไปสู่กลุ่มเป้าหมาย โดยหลักการทั่วไปนั้นรายการโทรทัศน์จะนำเสนอส่วนที่เป็นเนื้อหาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบ โดยอาศัยโครงสร้างด้านภาพและโครงสร้างด้านเสียงหรือทั้งสองส่วนรวมกัน ดังนั้น บทบาทของภาพหรือเสียงในการถ่ายทอดเนื้อหาสู่ผู้ชม จึงเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดและเป็นบทบาทที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

เสียงเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับส่วนที่เป็นเนื้อหาของรายการวิทยุโทรทัศน์ ระหว่างภาพกับเสียง ใช้เสียงในลักษณะใดจึงจะเหมาะสม จะใช้บทสนทนาระหว่างคนสองคนหรือจะนำเสนอเป็นคำ

บรรยายหรือจะใช้ความเงียบให้ผู้ชมสร้างจินตนาการเอาเอง ซึ่งสรุปแล้วเสียงมีความสำคัญและบทบาทในการนำเสนอและถ่ายทอดความรู้สึกเชิงนามธรรมสู่กลุ่มเป้าหมาย

เสียงยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมบทบาทของภาพให้รายการโทรทัศน์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งรูปแบบการใช้เสียงพื้นฐานได้ 2 รูปแบบคือ

1. ภาษาพูด (Speech) การพูดในที่สาธารณะ การพูดในที่สาธารณะเป็นการใช้เสียงลักษณะหนึ่งที่มีผู้พูดมีโอกาสดูแลเตรียมตัวล่วงหน้าทั้งในด้านรายละเอียดของเนื้อหา และลำดับของเรื่องราว สามารถซ่อมพูด ออกเสียง กำหนดเสียง ลีลา การพูดและอัตราความเร็วในการพูด ซึ่งจะต้องตระหนักตลอดเวลาว่า ข้อความที่ได้เขียนไปนั้นต้องชัดเจน แจ่มแจ้ง ทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ทันที ภาษาพูดสำหรับสื่อโทรทัศน์นี้หมายรวมถึง คำบรรยาย (Narration) คำสนทนา (Dialogue) และการรำพึงรำพันคนเดียว (Voice of scence)

2. เสียงประกอบ (Sound Effects) คือ เสียงที่ใช้ในการสื่อความหมาย เพื่อสร้างอารมณ์และบรรยากาศที่ควรจะเป็นตามธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ที่ประกอบอยู่ในรายการโทรทัศน์

ภาษาแสง

ดำเนิน ยอดมิ่ง (2543: 113-145) ได้กล่าวไว้ว่า แสงเป็นภาษาอย่างหนึ่งของสื่อโทรทัศน์ เรียกว่าภาษาแสง ซึ่งมีความสำคัญต่อการสื่อความหมายและสร้างการรับรู้เชิงจิตวิทยาเช่นเดียวกับภาษาภาพและภาษาเสียง เพราะแสงเป็นโครงสร้างที่มีความจำเป็นเบื้องต้นต่อการถ่ายทำรายการโทรทัศน์แสงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการสะท้อนภาพวัตถุและเหตุการณ์ต่างๆ เข้าสู่กล้องโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากปราศจากแสงสว่างแล้วจะไม่สามารถดำเนินการถ่ายทำหรือผลิตรายการใดๆ ได้เลย

แสงกับการสื่อความหมาย การจัดแสงเป็นศิลปะอย่างหนึ่งเรียกว่า ศิลปะของแสงและเงา (Art of light and shadow) ซึ่งความสำคัญของแสงนั้น นอกจากจะนำมาใช้เพื่อการให้ความสว่างต่อการถ่ายทำแล้ว แสงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการรับรู้ในลักษณะต่างๆ ผลของแสงที่มีผลต่อการรับรู้และการสื่อความหมายเชิงนามธรรมในลักษณะต่างๆ ย่อมเป็นผลมาจากความสมบูรณ์ของการจัดแสง มีเทคนิคและวิธีการจัดแสงที่แตกต่างกันไป

ภาษามือ (สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ)

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ว่า ผู้กำกับเวที (Floor Manager) รับผิดชอบในเรื่องระเบียบของห้องส่ง ทำหน้าที่เหมือนตัวแทนของผู้กำกับรายการต่อผู้แสดงหรือผู้ร่วมรายการ โดยใช้มือเป็นอาณัติสัญญาณ ผู้กำกับเวทีจะได้รับคิด (Cue) ต่างๆ จากผู้กำกับรายการ เมื่อได้รับ Cue แล้ว จะต้องควบคุม Cue ด้วย เพราะผู้กำกับเวทีอยู่ในห้องส่ง สามารถควบคุมกำกับได้ดีกว่าผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเวทีควรมีประสบการณ์มาก่อนใน

งานด้านต่างๆ จึงจะทำหน้าที่นี้ได้ดี ตำแหน่งนี้จำเป็นต้องมีความสำคัญที่สุดในห้องส่ง และมีความสำคัญรองลงมาจากผู้กำกับรายการในการออกอากาศ

หน้าที่ของผู้กำกับเวที

1. ควบคุมและรักษาวินัยการทำงานในห้องส่งให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
2. ควบคุมการออกรายการให้ตรงตามเวลา ควบคุมการแสดงให้ตรงตามเวลาที่กำหนด
3. ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่กล้องในการจับมองภาพขณะออกอากาศบ้างตามสมควร
4. ให้สัญญาณมือ หรือแจ้งให้ผู้กำกับรายการทราบเมื่อเปลี่ยนฉากทุกครั้ง
5. ดูการเชื่อมร่วมกับผู้กำกับรายการทุกครั้งก่อนออกอากาศ
6. ตรวจสอบและกำกับดูแลอุปกรณ์ต่างๆ ภายในห้องส่งก่อนออกอากาศ หรือบันทึกเทป
7. ปลดปล่อยตัวแสดงเข้าฉากตามที่ได้ซ้อมไว้ให้ถูกต้อง
8. ตรวจสอบความเรียบร้อยของผู้ออกอากาศ และให้คำแนะนำต่อผู้มาออกอากาศให้ถูกต้อง

เอกสารเกี่ยวกับการเรียนด้วยตนเอง

ความหมายของการเรียนด้วยตนเอง

การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยประสบการณ์ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ย่อมทำให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์ครั้งต่อไปด้วยพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากครั้งก่อน คือสามารถทำได้รวดเร็วขึ้น และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ความหมายของคำว่า การเรียนรู้ ที่กล่าวไว้ข้างบนนี้ เป็นการให้ความหมาย และการอธิบายลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ ด้วยการเน้นความสำคัญของคำว่า ประสบการณ์ (Experience) การเรียนรู้กับการสร้างประสบการณ์ย่อมมีลักษณะอย่างเดียวกัน ส่วนผสมของการเรียนรู้นั้นย่อมได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลหรือตัวผู้เรียน ย่อมสามารถที่จะสังเกตเห็นได้และสามารถวัดได้อีกด้วย

อนึ่ง คำว่า ประสบการณ์ (Experience) นั้นย่อมหมายถึงผลที่เกิดจากการกระทำปฏิกริยาร่วมกัน (Interaction) ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ดังนั้นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างการเรียนรู้ย่อมมีลักษณะอย่างเดียวกันกับองค์ประกอบแห่งพัฒนาการและความเจริญงอกงามของบุคคล (Human Growth and Development) ด้วยเหตุผลนี้เราได้กล่าวได้ว่า ขบวนการวิธีการสร้างการเรียนรู้ (Learning Process) ย่อมมีลักษณะเช่นเดียวกันกับขบวนการแห่งพัฒนาการและความเจริญงอกงามของบุคคล (Process of Human Growth and Development)

การเรียนรู้ คือการเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพหรือความสามารถของบุคคลอันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่ได้ถูกกำหนดขึ้น เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นย่อมจะคงอยู่หรือปรากฏให้เห็นได้นานพอสมควร อีกประการหนึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการเรียนรู้ นั้น ย่อมมีลักษณะแตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากขบวนการวิวัฒนาการและความเจริญงอกงาม

เมื่อได้พิจารณาความหมายของการเรียนรู้ตามนัยที่สอง ซึ่งกล่าวไว้ข้างบนนี้ ย่อมช่วยให้เข้าใจลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสรุปลงเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีการฝึกหัด หรือมีการกำหนดสถานการณ์ขึ้นเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้
2. ผลของการเรียนรู้เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมจะปรากฏให้เห็นเป็นระยะเวลานานพอสมควร หรือมีความคงทนพอสมควร
3. ผลของการเปลี่ยนแปลงอันได้แก่ผลของการเรียนรู้ นั้น ย่อมจำแนกออกเป็นส่วน ๆ ได้หลายด้าน เช่นการเปลี่ยนแปลงทางด้านทักษะหรือความสามารถ ด้านทัศนคติหรือความรู้สึก และด้านความรู้ความเข้าใจ
4. ผลของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นหมายถึงการเพิ่มพูน หรือการเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพของบุคคลอันสืบเนื่องมาจากการฝึกหัดหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงแตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพราะขบวนการวิวัฒนาการ และความเจริญงอกงาม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านสมอง น้ำหนักเพิ่มขึ้น หรือการเพิ่มปริมาณของกล้ามเนื้อ เหล่านี้ย่อมไม่ใช่ผลของการเรียนรู้
5. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นชั่วคราว ย่อมไม่ใช่ผลของการเรียนรู้

พัชรี พลางค์ (2526: 83) ได้ให้ความหมายของการเรียนด้วยตนเองไว้ว่า การเรียนด้วยตนเอง หมายถึง วิธีเรียนชนิดหนึ่งที่มีโครงสร้าง มีระบบที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ การเรียนแบบนี้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนตามเวลา สถานที่ ระยะเวลาในการเรียนแต่ละบท แต่จะต้องอยู่จำกัดภายใต้โครงสร้างของบทเรียนนั้นๆ เพราะในแต่ละบทเรียนจะมีวิธีเรียนชี้แนะไว้ในคู่มือ (Study Guide)

โดยทั่วไปแล้วการเรียนด้วยตนเองเป็นการประยุกต์ร่วมกันระหว่างเทคนิคและสื่อการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตัวอย่างของการจัดการเรียนโดยให้เรียนด้วยตนเอง เช่น การเรียนการสอนแบบโปรแกรม ชุดการเรียนการสอน การจัดตารางเรียนแบบยืดหยุ่น การเรียน

การสอนแบบโมดูล การเรียนการสอนแบบ PSI ซึ่งวิธีเรียนเหล่านี้จะช่วยเสริมประสิทธิภาพของการดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่

จุดมุ่งหมายของการเรียนด้วยตนเอง

กาเย่ และบริกส์ (Gagne' and Briggs. 1974: 185-187) ได้กล่าวถึงการเรียนด้วยตนเองว่าเป็นหนทางที่ทำให้การสอนบรรลุจุดมุ่งหมายตามความต้องการ (Needs) และให้สอดคล้องกับบุคลิก (Characteristics) ของผู้เรียนแต่ละคนโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ 5 ประการคือ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน
2. เพื่อช่วยในการค้นหาจุดเริ่มต้นของผู้เรียนแต่ละคนในการจัดลำดับการเรียน ตามจุดมุ่งหมาย
3. เพื่อช่วยในการจัดวัสดุและสื่อให้เหมาะสมกับการเรียน
4. เพื่อสะดวกต่อการประเมินผล และส่งเสริมความก้าวหน้าทางการเรียน ของนักเรียนแต่ละคน
5. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนตามอัตราความสามารถของตน

ลักษณะของการเรียนด้วยตนเอง

การเรียนด้วยตนเองนั้น ประกอบด้วยประสบการณ์ในการเรียนที่ออกแบบเฉพาะสำหรับนักเรียนแต่ละคน โดยมีรากฐานจากการวิเคราะห์ความสนใจและความต้องการของแต่ละคน ประสบการณ์ที่กำหนดนั้นจะถูกควบคุมโดยนักเรียนเอง นักเรียนจะต้องจัดการควบคุมเวลาเองตามความสนใจและสะดวกสบายของนักเรียน ซึ่งในเรื่องนี้ วรัธี บุรณสิงห์ (2526: 417-418) ได้สรุปวิธีการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคลไว้ว่า

1. จัดแผนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและความสนใจของนักเรียน เช่น จัดชั้นเร่งรัดสำหรับนักเรียนที่เรียนเก่ง มีตำราที่ใช้เรียนด้วยตนเอง จัดสอนซ่อมเสริม
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน เช่น การมอบหมายงานตามระดับความสามารถ มีตำราที่ใช้เรียนด้วยตนเอง จัดสอนซ่อมเสริม
3. ใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมตามระดับความสามารถของผู้เรียน
4. การประเมินผลควรกำหนดให้เหมาะสมกับรายวิชาและนักเรียนที่เกี่ยวข้อง

ประเภทของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วิธีการแบ่งประเภทของผลการเรียนรู้ ย่อมทำได้หลายวิธีแตกต่างกัน เช่น บางคนได้กำหนดผลของการเรียนรู้ไว้เป็นเพียง 2 ส่วนเท่านั้น คือ (1) ผลของการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญา (Intellectual Learning) และ (2) ผลของการเรียนรู้ทางด้านความรู้สึก (Affective Learning) แต่ส่วนมากนิยมแบ่งแยกประเภทของผลการเรียนรู้ออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ เพราะเห็นว่าทำให้เกิดความเข้าใจง่าย และสะดวกแก่การนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ และการวัดผลการเรียนรู้

ประเภทของผลการเรียนรู้ ที่จัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผลของการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ (Cognitive Domain) ได้แก่ ผลของการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการสร้างแนวความคิด (Ideational Phase) ผลของการเรียนรู้ส่วนนี้ได้แก่ การที่เรียนรู้ได้รับความรู้ความเข้าใจ (Understanding or Information) เพิ่มขึ้น เช่นนักเรียนได้รับข้อเท็จจริง (Fact) เพิ่มขึ้น เข้าใจความหมาย (Meanings or Definition) เพิ่มขึ้นและมีมโนภาพ (Concept) เพิ่มขึ้น ฯลฯ

2. ส่วนที่เกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Domain) ได้แก่ ผลของการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับทางด้านอารมณ์ (Emotion) ทศนคติ (Attitude) และความสนใจ (Interest) ขั้นสุดท้ายแห่งความรู้สึกย่อมได้แก่การกำหนด “คุณค่า” (Value) คือการกำหนดเกณฑ์สำหรับการเลือกสิ่งของต่างๆ ที่ตนชอบหรือไม่ชอบ

3. ส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถในการกระทำ (Psycho-motor Domain) ได้ทักษะ (Skills) ต่างๆ หรือความสามารถ (Ability) ในด้านต่างๆ เช่น ทักษะในการใช้ภาษา ความสามารถในการแสดงท่าทางต่างๆ ทักษะในการใช้มือ และนิสัยต่างๆ ฯลฯ ผลรวมที่ได้จากการเรียนรู้ทางด้านความสามารถหรือการกระทำนี้ นอกจากจะก่อให้เกิดนิสัย (Habit) แล้ว ยังก่อให้เกิดกระบวนหรือแบบแผนของบุคลิกภาพ (Pattern of Personality) ของแต่ละเอกัตบุคลอีกด้วย

การเรียนรู้ด้วยตนเองแบ่งออกได้หลายประเภทตามทัศนะของผู้จัดแบ่งเช่น กาเย่และบริกส์ (Gagne' and Briggs. 1974: 187) แบ่งประเภทการเรียนรู้ด้วยตนเองออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. แผนการเรียนรู้แบบอิสระ (Independent Study Plan) เป็นการเรียนรู้ที่ครูกับนักเรียนตกลงกันในเรื่องจุดมุ่งหมายของการเรียน แล้วให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าให้บรรลุ จุดมุ่งหมายด้วยตนเอง

2. ศึกษาด้วยการควบคุมตนเอง (Self-directed Study) จะมีการตกลงในจุดมุ่งหมายเฉพาะกำหนดเอาไว้ แต่วิธีการศึกษานั้นเป็นเรื่องของนักเรียน ครูอาจแนะนำการอ่านและวัสดุศึกษาไว้ให้แล้วแต่นักเรียนจะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้ หากเขาผ่านการทดสอบก็ถือว่าใช้ได้

3. โปรแกรมผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Programs) เป็นโปรแกรมที่จัดขึ้นกว้างๆแล้วเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียน โดยมีวิชาแกน วิชาเสริม และวิชาเอก

4. เรียนตามความเร็วของตน (Self-pacing) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเรียนตามอัตราความเร็วหรือความสามารถของตนเอง มีการกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ตลอดจนเกณฑ์ต่างๆเอาไว้ทุกคนเหมือนกัน ต่างกันที่เวลาที่ใช้ในการเรียน

5. การเรียนการสอนที่ผู้เรียนกำหนดเอง (Student-determined Instruction) นักเรียนเลือกจุดมุ่งหมาย วัสดุศึกษา กำหนดเวลาเอง ทดสอบเอง และมีเสรีที่จะทิ้งจุดมุ่งหมายใดก็ได้

ประโยชน์ของการจัดการเรียนด้วยตนเอง

การเรียนด้วยตนเองมีประโยชน์หลายประการ วีระ ไทยพานิช (2529: 126) ได้กล่าวถึงประโยชน์หรือลักษณะข้อดีของการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้

1. นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามความสามารถของตน
2. เป็นการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. นักเรียนมีอิสระมากกว่าการสอนแบบปกติ
4. เป็นการจูงใจนักเรียนและนักเรียนจะชอบบรรยากาศในโรงเรียนมากขึ้น
5. ครูมีเวลาที่จะทำงานกับนักเรียนเป็นรายบุคคลเมื่อนักเรียนต้องการ

นอกจากนี้ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนแบบเรียนด้วยตนเองไว้หลายประการดังนี้

1. หลักสูตรหรือรายวิชาถูกจัดไว้อย่างมีระเบียบ
2. ระบบการวัดผล ประกอบด้วย เครื่องมือวัดระดับความรู้ที่จะเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ข้อเสนอแนะให้แก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวางตามบุคลิกภาพของผู้เรียน
4. กระบวนการสอนเหมาะสมกับบุคลากรในหน่วยงาน

การเรียนการสอนแบบเรียนด้วยตนเองยังเกื้อหนุนสภาพการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1. ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ
2. ผู้เรียนมีโอกาสได้รับข้อมูลย้อนกลับทันที
3. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงตลอดเวลาในระหว่างการเรียนรู้
4. การเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปี 2547-2548

ปรัชญา

บัณฑิตเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษาต้องสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดและดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

มุ่งผลิตบัณฑิตให้สามารถจัดบริการ ผลิต ส่งเสริมและนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อผลิตนักเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษาที่มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. นำหลักการ ทฤษฎี และผลการวิจัยทางเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษาไปประยุกต์ใช้ได้
อย่างเหมาะสม
2. ออกแบบ ผลิต ใช้ และบำรุงรักษาสื่อการศึกษา
3. จัดระบบบริการด้านเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา
4. ถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ด้านเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษาได้

กำหนดการใช้หลักสูตร

หลักสูตรเดิมใช้ในช่วงปีการศึกษา 2530 – 2540

หลักสูตรปรับปรุงใหม่ เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 เป็นต้นไป

หลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

หลักสูตร 4 ปี กำหนดให้ศึกษาครบหลักสูตรไม่น้อยกว่า 142 หน่วยกิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิชา	เอกเดี่ยว(นก.)	เอก-โท(นก.)
วิชาศึกษาทั่วไป	32-33	32-33
วิชาชีพครูทั่วไป	38	38
วิชาเอกไม่น้อยกว่า	66	48
- เอกบังคับ	30	30
- เอกเลือก	36	18
วิชาเลือกเสรี	6	6
วิชาโทไม่น้อยกว่า	-	18
รวม	142	142

หลักสูตรเทียบ 4 ปี กำหนดให้ศึกษาครบสูตรไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิชา	เอกเดี่ยว(นก.)	เอก-โท(นก.)
วิชาศึกษาทั่วไป	-	-
วิชาชีพครูทั่วไป	21	21
วิชาเอกไม่น้อยกว่า	57	39
- เอกบังคับ	30	30
- เอกเลือก	27	9
วิชาเลือกเสรี	3	3
วิชาโทไม่น้อยกว่า	-	18
รวม	81	81

รายวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา

วิชาเอกบังคับ 30 หน่วยกิต

ทน 210 หลักการและทฤษฎีเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา 3(3-0)

ET 210 Educational Communication Technology Principles and Theories

ทน 221 การใช้และบำรุงเครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษา 3(2-3)

ET 221 Educational Technology Equipment Operation and Maintenance

ทน 220 วิทยุและโทรทัศน์การศึกษาเบื้องต้น 3(3-1)

ET 220 Introduction to Educational Radio and Television

ทน 230 การถ่ายภาพเบื้องต้น	3(2-3)
ET 230 Introduction to Photography	
ทน 240 ทักษะกราฟิกพื้นฐาน	3(2-3)
ET 240 Fundamental Skills of Graphics	
ทน 250 คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา	3(2-3)
ET 250 Computer for Education	
ทน 310 การจัดระบบบริการสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา	3(3-0)
ET 310 Educational Media and Technology Services System Management	
ทน 311 เทคโนโลยีการฝึกอบรมและสัมมนา	3(2-3)
ET 311 Training and Seminar Technology	
ทน 312 สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3(3-1)
ET 312 Self Instructional Media	
ทน 410 การพัฒนาและการใช้สื่อการศึกษา	3(2-3)
ET 410 Development and Utilization of Educational Media	

วิชาเลือก : วิชาเอกเดียว เลือกไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต วิชาเอกที่มีวิชาโทด้วยให้เลือก 18 หน่วยกิต โดยแบ่งกลุ่มวิชาต่างๆเป็น 5 กลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มวิชาความรู้ทางเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษาทั่วไป

ทน 212 เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับครู	2(2-0)
ET 212 Appropriate Technology for Teachers	
ทน 213 เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย	2(2-0)
ET 213 Contemporary Educational Technology	
ทน 214 เทคนิคการโฆษณาและประชาสัมพันธ์	3(3-0)
ET 214 Advertising and Public Relation Techniques	
ทน 215 ละครหุ่น	3(2-3)
ET 215 Puppet Drama	
ทน 313 สื่อเพื่อการศึกษาปฐมวัย	3(2-3)
ET 313 Media for Pre-school Education	
ทน 314 สื่อเพื่อการมัธยมศึกษา	3(2-3)
ET 314 Media for Primary Education	

ทน 315 สื่อเพื่อการมัธยมศึกษา	3(2-3)
ET 315 Media for Secondary Education	
ทน 316 สื่อเพื่อการศึกษาศิษษาพิเศษ	3(2-3)
ET 316 Media for Special Education	
ทน 411 การเรียนการสอนทางไกล	3(2-3)
ET 411 Distance Instruction	
ทน 412 ชุดการเรียนการสอน	3(2-3)
ET 412 Instructional Package	
ทน 413 การศึกษาอิสระ	2(0-6)
ET 413 Independent Study	
ทน 414 เกมส์และสถานการณ์จำลองทางการศึกษา	3(2-3)
ET 414 Games and Simulation in Education	
ทน 415 การศึกษานอกสถานที่	2(1-3)
ET 415 Educational Field Trips	
กลุ่มวิทยุและโทรทัศน์	
ทน 221 การสื่อสารมวลชนเบื้องต้น	2(2-0)
ET 221 Introduction to Mass Communications	
ทน 222 การเขียนบทรายการวิทยุและโทรทัศน์การศึกษา	3(2-3)
ET 222 Script Writing for Educational Radio and Television Program	
ทน 320 การจัดระบบงานวิทยุและโทรทัศน์การศึกษา	3(3-1)
ET 320 Educational Radio and Television System Management	
ทน 321 การผลิตรายการวิทยุการศึกษา	3(3-2)
ET 321 Educational Radio Program Production	
ทน 322 การผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา	3(2-3)
ET 322 Educational Television Program Production	
ทน 323 การจัดแสงและการแสดงทางโทรทัศน์	3(2-3)
ET 323 Lighting and Performing on Television	
ทน 420 การผลิตรายการวีดิทัศน์ปฏิสัมพันธ์	3(2-3)
ET 420 Interactive Video Program Production	

กลุ่มวิชาการถ่ายภาพ (บุรพวิชา ทน 320)

ทน 231 เทคนิคห้องมืด	2(1-3)
ET 231 Darkroom Techniques	
ทน 232 การถ่ายภาพสี	3(2-3)
ET 232 Color Photography	
ทน 233 การผลิตสไลด์การศึกษา	3(2-3)
ET 233 Educational Slide Production	
ทน 330 การถ่ายภาพบุคคล	2(1-3)
ET 330 Portrait Photography	
ทน 331 การถ่ายภาพเหตุการณ์	2(1-3)
ET 331 Snap-shot Photography	
ทน 332 การถ่ายภาพโฆษณา	2(1-3)
ET 332 Advertising Photography	
ทน 430 การผลิตภาพยนตร์การศึกษา	3(2-3)
ET 430 Educational Film Photography	
ทน 431 การถ่ายภาพทางการพิมพ์	3(2-3)
ET 431 Printing Photography	
ทน 432 การผลิตและการนำเสนอสไลด์เอนกทัศน์	3(2-3)
ET 432 Multivision Slide Production and Presentation	
ทน 433 การถ่ายภาพพิเศษ	3(2-3)
ET 433 Special Photography	

กลุ่มวิชากราฟิกและการพิมพ์

ทน 241 การเขียนภาพอย่างง่ายเพื่อการเรียนการสอน	2(1-3)
ET 241 Simple Sketching Techniques for Instruction	
ทน 340 เทคโนโลยีการพิมพ์เบื้องต้น	2(2-0)
ET 340 Introduction to Printing Technology	
ทน 341 การออกแบบและการผลิตสื่อกราฟิกเพื่อการศึกษา	3(2-3)
ET 341 Design and Production of Graphic Media for Education	
ทน 342 การเขียนเพื่อการพิมพ์	3(2-3)
ET 342 Writing for Publications	

ทน 343 การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก	3(2-3)
ET 343 Writing for Children Book	
ทน 344 การออกแบบงานกราฟิกเพื่อการพิมพ์และภาพถ่าย	3(2-3)
ET 344 Graphic Design for Printing and Photography	
ทน 345 การพิมพ์สกรีน	3(2-3)
ET 345 Screen Printing	
ทน 440 เทคนิคการจัดแสดงและนิทรรศการ	3(2-3)
ET 440 Display and Exhibition Techniques	
ทน 441 การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์	3(2-3)
ET 441 Printed Media Production	
กลุ่มวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์	
ทน 251 ระบบเครื่องคอมพิวเตอร์และการบำรุงรักษา	2(1-3)
ET 251 Computer Operating Systems and Maintenance	
ทน 350 คอมพิวเตอร์เพื่อการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์	3(2-3)
ET 350 Computer for Printed Media Production	
ทน 351 คอมพิวเตอร์ช่วยการสอน	3(2-3)
ET 351 Computer Assisted Instruction	
ทน 352 คอมพิวเตอร์เพื่อการผลิตสื่อโสตทัศน์	3(2-3)
ET 352 Computer for Audiovisual Media Production	
ทน 450 คอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการทางการศึกษา	2(2-1)
ET 450 Computer for Educational Management	
ทน 451 คอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรม	3(2-3)
ET 451 Computer for Training	
ทน 452 การผลิตสื่อประสมคอมพิวเตอร์	3(2-3)
ET 452 Computer Multimedia Production	
ทน 453 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา	3(2-3)
ET 453 Information Technology for Education	

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า วิดีทัศน์และโทรทัศน์การศึกษา เป็นสื่อที่มีคุณค่าในตัวเองสูง เพราะสามารถนำสื่อทางการศึกษาหลายชนิดมารวมเข้าไว้ในสื่อเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างอิสระตลอดเวลา สถานที่ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต จากการศึกษาดังอย่างงานวิจัยนั้นพบว่า สื่อประเภทโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาวิชาต่างๆ และใช้ในการศึกษาระดับต่างๆ นั้น ล้วนแล้วแต่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่อโทรทัศน์นี้เป็นสื่อที่สามารถรองรับเนื้อหาต่างวิชา ต่างระดับการศึกษา ความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ทั้งยังได้รับความนิยมและมีประสิทธิภาพต่อการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการ

การศึกษามูลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองชุดภาษาโทรทัศน์ในระดับปริญญาตรีนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังนี้คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ
4. การดำเนินการทดลอง
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ยังไม่ได้เรียนวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา รหัสวิชา ทน 322 จำนวน 89 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 45 คน ได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และมีวิธีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างในการทดลองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. เลือกนิสิตในระดับปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 15 คน และปีที่ 2 จำนวน 30 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. เลือกนิสิตในระดับปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 5 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 1 เพื่อเก็บข้อมูลปัญหาต่างๆจากการสังเกตสอบถาม สัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไข
3. เลือกนิสิตในระดับปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 10 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 2 เพื่อหาแนวโน้มประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไข
4. กำหนดให้นิสิตในระดับปริญญาตรีปีที่ 2 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 3 เพื่อหามูลการใช้และประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ในระดับปริญญาตรี สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษา

การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์
ในระดับปริญญาตรี เพื่อดำเนินการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1.1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษา จากเอกสารตำราและงานวิจัยต่างๆ

1.2. ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาเรื่องภาษาโทรทัศน์ ซึ่งประกอบด้วย ภาษาภาพ, ภาษาเสียง, ภาษาแสง และภาษามือ (สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ) จากหนังสือตำราเรียนเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา

1.3. กำหนดจุดมุ่งหมายที่คาดหวังของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง
ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี

1.4. วิเคราะห์เนื้อหาชุดภาษาโทรทัศน์ โดยแบ่งเนื้อหาสำหรับสร้างบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองตามความเหมาะสมได้เป็น 4 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ ประกอบด้วย

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาภาพ
- ขนาดภาพ
- มุมกล้อง
- การเคลื่อนกล้อง
- ความต่อเนื่องของภาพ

เรื่องที่ 2 ภาษาเสียง ประกอบด้วย

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาเสียง
- เสียงพูด
- เสียงประกอบ
- เสียงดนตรี

เรื่องที่ 3 ภาษาแสง ประกอบด้วย

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาแสง
- แหล่งของแสง
- หลักการจัดแสง

เรื่องที่ 4 ภาษามือ (สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ) ประกอบด้วย

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษามือ (สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ)
- สัญญาณมือต่างๆในการกำกับการถ่ายทำ

1.5. เรียบเรียงเนื้อหาแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบความถูกต้อง
เที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสร้างเป็นบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาต่อไป

1.6. เขียนสคริปต์บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาตามเนื้อหาที่กำหนดไว้

1.7. สร้างแบบฝึกหัดชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกทั้งหมด 4 เรื่องเรื่องละ 10 ข้อ รวมเป็น
40 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกทั้งหมด 4 เรื่องเรื่องละ
10 ข้อ รวมเป็น 40 ข้อ

1.8. นำสคริปต์บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบความถูกต้องของสคริปต์

1.9. นำสคริปต์บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาทั้ง 4 เรื่องที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปถ่ายทำ ตัดต่อ
ลำดับภาพ และบันทึกเสียงตามกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์

1.10. นำบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีที่สร้าง
เสร็จแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพความเหมาะสมของเนื้อหา
จุดมุ่งหมายที่คาดหวัง แบบฝึกหัดและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และให้ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสมของ
บทเรียน การดำเนินเรื่อง การลำดับภาพ ภาษาในการสื่อความหมาย เสียงประกอบและเวลาที่ใช้
แสดงเนื้อหา เพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.1. ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผลทางการศึกษา (ชวาล แพรัตกุล.
2520: 21-40)

2.2. วิเคราะห์เนื้อหาชุดภาษาโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ใน
รายวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในระดับปริญญาตรี

2.3. เขียนแบบทดสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือกร้อยละ 20 ข้อ ทั้งหมด 4 เรื่อง รวมเป็น
80 ข้อ

2.4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบการใช้คำถาม ตัวเลือก ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความถูกต้องด้านภาษา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.5. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบกับนิสิตในระดับปริญญาตรี ที่เรียนสาขาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่เคยเรียนในเนื้อหาวิชานี้มาแล้ว จำนวน 100 คน หลังจากนั้นตรวจให้คะแนน โดยเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อคือถ้าตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 คำตอบให้ 0 คะแนน

2.6. นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 27% ของ จุง เทห์ ฟาน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2536: 163-170) เลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ทั้งหมด 4 เรื่องเรื่องละ 10 ข้อ รวมเป็น 40 ข้อ

2.7. นำแบบทดสอบจากข้อ 6 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson. 1939: 681-687 ; ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536: 163-170) ผลการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่อง	จำนวน	ความยากง่าย	อำนาจจำแนก	ความเชื่อมั่น
1	10 ข้อ	0.46-0.77	0.24-0.65	0.63
2	10 ข้อ	0.46-0.76	0.24-0.62	0.66
3	10 ข้อ	0.46-0.72	0.22-0.76	0.73
4	10 ข้อ	0.54-0.75	0.20-0.78	0.65
รวม	40 ข้อ	0.46-0.77	0.20-0.78	0.85

3. การสร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบประเมินคุณภาพ สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคโนโลยีการศึกษา ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2. สร้างแบบประเมิน 2 ชุด คือ แบบประเมินด้านเนื้อหา และแบบประเมินด้านเทคโนโลยี การศึกษา โดยใช้แบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดความหมายของแต่ละระดับไว้ดังนี้

5	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดีมาก
4	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดี
3	หมายถึง	มีคุณภาพระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ต้องปรับปรุงคุณภาพ
1	หมายถึง	ไม่มีคุณภาพ

3.3. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.4. นำบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาที่สร้างขึ้น และแบบประเมินคุณภาพไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน และด้านเทคโนโลยีการศึกษา 3 ท่าน ประเมินโดยในส่วนของเนื้อหาใช้แบบประเมินด้านเนื้อหา และในส่วนของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาใช้แบบประเมินด้านเทคโนโลยีการศึกษา

3.5. นำผลจากการประเมินมาพิจารณาหาค่าเฉลี่ย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษา โดยผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดีมาก
3.51-4.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดี
2.51-3.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	ต้องปรับปรุงคุณภาพ
1.00-1.50	หมายถึง	ไม่มีคุณภาพ

ในการกำหนดเกณฑ์เฉลี่ยที่ยอมรับได้ว่าบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อหาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองดังนี้

ทดลองครั้งที่ 1 ให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน ศึกษาเนื้อหาในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี เป็นเรื่องๆ ตามลำดับที่กำหนดไว้จนจบ เพื่อตรวจสอบความบกพร่อง โดยประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปทดลองในครั้งที่ 2

ทดลองครั้งที่ 2 ให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ศึกษาเนื้อหาในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในเนื้อหาเรื่องที่ 1 โดยศึกษาเป็นตอนๆตามลำดับที่กำหนดไว้ให้ในบทเรียน พร้อมทั้งทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละตอนจนครบเนื้อหาเรื่องที่ 1 จึงทำแบบทดสอบท้ายเรื่องจำนวน 10 ข้อ และศึกษาเนื้อหาในเรื่องที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับจนจบ ผู้วิจัย

เก็บข้อมูล โดยนำคะแนนที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนไปคำนวณเพื่อหาแนวโน้มประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไขก่อนทดลองครั้งที่ 3

ทดลองครั้งที่ 3 ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ศึกษาเนื้อหาในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในเนื้อหาเรื่องที่ 1 โดยศึกษาเป็นตอนๆตามลำดับที่กำหนดไว้ให้ในบทเรียน พร้อมทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละตอนจนครบเนื้อหาเรื่องที่ 1 จึงทำแบบทดสอบท้ายเรื่องจำนวน 10 ข้อ และศึกษาเนื้อหาในเรื่องที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับจนจบ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยนำคะแนนที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนไปคำนวณ เพื่อหาผลการใช้และประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 85/85

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (วิราพร พงศ์อาจารย์. 2542: 203-204)
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.1 หาค่าความยากง่าย(p) และค่าอำนาจจำแนก(r) โดยใช้ตารางวิเคราะห์ของจุง เตห์ ฟาน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2536: 163-170)
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder and Richardson (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2536: 163-170)
3. สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตร E_1/E_2 (เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528: 294-295)
4. สถิติที่ใช้ในการหาผลการใช้ ได้แก่ ร้อยละ (วิราพร พงศ์อาจารย์. 2542: 201)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาผลการใช้และหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี บทเรียนโทรทัศน์นี้ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายที่คาดหวัง เนื้อหาบทเรียน แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ซึ่งมีทั้งตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพกราฟฟิก เสียงบรรยาย และเสียงดนตรีประกอบ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ โดยนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ที่เชื่อมต่อกับเครื่องเล่น DVD หรือคอมพิวเตอร์โดยผ่าน Software Program PowerDVD ซึ่งบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ในระดับปริญญาตรีนี้ได้แบ่งเนื้อหาเป็น 4 เรื่อง มีความยาวทั้งหมด 1 ชั่วโมง 25 นาที 53 วินาที และแบ่งเป็นเรื่องๆ ดังนี้คือ

เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ ประกอบด้วยเนื้อหา แบบฝึกหัด 10 ข้อ แบบทดสอบหลังเรียน 10 ข้อ ความยาว 23.00 นาที

เรื่องที่ 2 ภาษาเสียง ประกอบด้วยเนื้อหา แบบฝึกหัด 10 ข้อ แบบทดสอบหลังเรียน 10 ข้อ ความยาว 19.15 นาที

เรื่องที่ 3 ภาษาแสง ประกอบด้วยเนื้อหา แบบฝึกหัด 10 ข้อ แบบทดสอบหลังเรียน 10 ข้อ ความยาว 19.00 นาที

เรื่องที่ 4 ภาษามือ (สัญญาณมือในการทำกับการถ่ายทำ) ประกอบด้วยเนื้อหา แบบฝึกหัด 10 ข้อ แบบทดสอบหลังเรียน 10 ข้อ ความยาว 24.38 นาที

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปรผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดใช้สัญลักษณ์ต่างๆดังนี้

M	แทน	ค่าเฉลี่ย
E_1	แทน	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
E_2	แทน	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียน
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี

การประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้แสดงผลไว้ในตาราง 2 และตรวจสอบคุณภาพด้านสื่อ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้แสดงผลไว้ในตาราง 3

ตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์
ในระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับของคุณภาพ
1. จุดประสงค์	4.78	ดีมาก
1.1 ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง	4.75	ดีมาก
1.2 การกำหนดหัวข้อเรื่องครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง	4.92	ดีมาก
1.3 การนำเสนอเนื้อหาตรงตามจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง	4.67	ดีมาก
2. เนื้อหาบทเรียน	4.55	ดีมาก
2.1 ความสอดคล้องของเนื้อหา กับจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง	4.33	ดี
2.2 ความถูกต้องของเนื้อหา	4.67	ดีมาก
2.3 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา เช่นการใช้คำ ประโยค และสำนวนภาษา	4.42	ดี
2.4 ความเหมาะสมของขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา	4.58	ดีมาก
2.5 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน	4.75	ดีมาก
3. แบบฝึกหัด/แบบทดสอบ	4.48	ดี
3.1 ความสอดคล้องของคำถามกับจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง	4.50	ดี
3.2 ความชัดเจนของคำถาม	4.42	ดี
3.3 ความเหมาะสมของจำนวนคำถาม	4.58	ดีมาก
3.4 การแสดงผลคำตอบของแบบฝึกหัด	4.42	ดี
รวม	4.60	ดีมาก

จากตาราง 2 การประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ในระดับปริญญาตรี ในด้านเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคุณภาพตามรายการประเมินด้านจุดประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ามีความคุณภาพอยู่ในระดับดีมากในเรื่องความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง, การกำหนดหัวข้อเรื่องครอบคลุมกับจุดมุ่งหมาย และการนำเสนอเนื้อหาตรงตามจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง ด้านเนื้อหาบทเรียนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ามีความคุณภาพอยู่ในระดับดีมากในเรื่องความถูกต้องของเนื้อหา, ความเหมาะสมของขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา, เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน และมีความคุณภาพอยู่ในระดับดีในเรื่องความสอดคล้องของเนื้อหา กับจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง และความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา ด้านแบบฝึกหัดและแบบทดสอบโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ามีความคุณภาพดีมากในเรื่องความเหมาะสมของจำนวนคำถาม และมีความคุณภาพอยู่ในระดับดีในเรื่องความสอดคล้องของคำถามกับจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง, ความชัดเจนของคำถาม และการแสดงผลคำตอบของแบบฝึกหัด

ตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์
ในระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับของคุณภาพ
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	4.71	ดีมาก
1.1 ความสอดคล้องของเนื้อหาบทเรียนกับวัตถุประสงค์	5.00	ดีมาก
1.2 ความเหมาะสมของปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน	4.67	ดีมาก
1.3 ความเหมาะสมในการจัดลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา	4.67	ดีมาก
1.4 ความถูกต้องของเนื้อหา	4.33	ดี
1.5 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.33	ดี
1.6 ความเหมาะสมของเนื้อหา กับระดับความรู้ของผู้เรียน	5.00	ดีมาก
1.7 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่องราวของบทเรียน	5.00	ดีมาก
2. ภาพ เสียง และการใช้ภาษา	4.78	ดีมาก
2.1 ความสอดคล้องของเนื้อหา กับภาพที่นำเสนอ	4.67	ดีมาก
2.2 ความเหมาะสมของขนาดภาพที่ใช้ประกอบบทเรียน	4.67	ดีมาก
2.3 ความชัดเจนของการสื่อความหมายภาพประกอบบทเรียน	4.67	ดีมาก
2.4 ความน่าสนใจของเสียงดนตรีที่ใช้ประกอบบทเรียน	5.00	ดีมาก

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับของคุณภาพ
2.5 ความชัดเจนของเสียงบรรยายประกอบบทเรียน	5.00	ดีมาก
2.6 ความถูกต้องของไวยากรณ์ในการให้คำอธิบาย	4.67	ดีมาก
3. ตัวอักษร และการเลือกใช้สี	4.62	ดีมาก
3.1 ความชัดเจนของรูปแบบอักษรที่นำเสนอเนื้อหา	4.67	ดีมาก
3.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรในการนำเสนอเนื้อหา	5.00	ดีมาก
3.3 ความเหมาะสมของการเลือกใช้สีตัวอักษร	4.33	ดี
3.4 ความเหมาะสมของการเลือกใช้สีพื้นจอภาพ	4.33	ดี
3.5 ความเหมาะสมของจังหวะปรากฏตัวอักษรเพื่อนำเสนอ	4.67	ดีมาก
3.6 ความเหมาะสมในการเน้นข้อความโดยใช้ตัวอักษรและสี	4.67	ดีมาก
3.7 ความเหมาะสมของการออกแบบหน้าจอของบทเรียน โดยภาพรวม	4.67	ดีมาก
4. แบบฝึกหัดและแบบทดสอบของบทเรียน	4.92	ดีมาก
4.1 ความชัดเจนของคำสั่ง	5.00	ดีมาก
4.2 ความเหมาะสมของจำนวนแบบฝึกหัดระหว่างเรียน	4.67	ดีมาก
4.3 ความเหมาะสมของจำนวนแบบทดสอบ	5.00	ดีมาก
4.4 ความสอดคล้องของคำถามกับเนื้อหาในแต่ละเรื่อง	5.00	ดีมาก
5. การจัดลำดับบทเรียน	4.73	ดีมาก
5.1 ความชัดเจนของคำอธิบายในการใช้บทเรียน	4.67	ดีมาก
5.2 ความต่อเนื่องของการนำเสนอเนื้อหาในบทเรียน	4.67	ดีมาก
5.3 ความเหมาะสมในการหนดเวลาการนำเสนอแต่ละช่วง ของบทเรียนต่อการศึกษาของผู้เรียน	4.33	ดี
5.4 ความเหมาะสมของการติดต่อ ลำดับภาพ	5.00	ดีมาก
5.5 การสร้างความสนใจและดึงดูดความสนใจของบทเรียน	5.00	ดีมาก
รวม	4.75	ดีมาก

จากตาราง 3 การประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ในด้านเทคโนโลยีการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่องโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ามีความอยู่ในระดับดีมากในเรื่องความสอดคล้องของเนื้อหาบทเรียนกับวัตถุประสงค์, ความเหมาะสมของปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน, ความเหมาะสมในการจัดลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา, ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ระดับความรู้ของผู้เรียน, ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่องราวของบทเรียน และมีความอยู่ในระดับดีในเรื่องความถูกต้องของเนื้อหา, ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา ด้านภาพเสียง และการใช้ภาษามีคุณภาพดีมากในเรื่องความสอดคล้องของเนื้อหาที่นำเสนอ, ความเหมาะสมของขนาดภาพที่ใช้ประกอบบทเรียน, ความชัดเจนของการสื่อความหมายภาพประกอบบทเรียน, ความน่าสนใจของเสียงดนตรีที่ใช้ประกอบบทเรียน, ความชัดเจนของเสียงบรรยายประกอบบทเรียน และความถูกต้องของไวยากรณ์ในการให้คำอธิบาย ด้านตัวอักษรและการเลือกใช้สีโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ามีความอยู่ในระดับดีมากในเรื่องความชัดเจนของรูปแบบตัวอักษรที่นำเสนอเนื้อหา, ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรในการนำเสนอเนื้อหา, ความเหมาะสมของจังหวะการปรากฏตัวอักษรเพื่อนำเสนอ, ความเหมาะสมในการเน้นข้อความโดยใช้ตัวอักษรและสี, ความเหมาะสมของการออกแบบหน้าจอของบทเรียนโดยภาพรวม และมีความอยู่ในระดับดีในเรื่องความเหมาะสมของการเลือกใช้สีตัวอักษร, ความเหมาะสมของการเลือกใช้สีพื้นจอภาพ ด้านแบบฝึกหัดและแบบทดสอบของบทเรียนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ามีความอยู่ในระดับดีมากในเรื่องความชัดเจนของคำสั่ง, ความเหมาะสมของจำนวนแบบฝึกหัดระหว่างเรียน, ความเหมาะสมของจำนวนแบบทดสอบ และความสอดคล้องของคำถามกับเนื้อหาในแต่ละเรื่อง ด้านการจัดลำดับบทเรียนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ามีความอยู่ในระดับดีมากในเรื่องความชัดเจนของคำอธิบายในการใช้บทเรียน, ความต่อเนื่องของการนำเสนอเนื้อหาในบทเรียน, ความเหมาะสมของการติดต่อ ลำดับภาพ, การสร้างความสนใจและดึงดูดความสนใจของบทเรียน และมีความอยู่ในระดับดีในเรื่องความเหมาะสมในการหนดเวลา ในการนำเสนอแต่ละช่วงของบทเรียนต่อการศึกษาของผู้เรียน

ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพและผลการใช้ของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการทดลองเพื่อหาผลการใช้และประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ตามเกณฑ์ 85/85 ดังนี้

การทดลองครั้งที่ 1

นำบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 5 คน ที่ยังไม่ได้เรียนวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษารหัสวิชา ทน.322 ซึ่งกำหนดให้นิสิตดูบทเรียนโทรทัศน์ศึกษา ชุดภาษาโทรทัศน์นี้ จากเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นรายบุคคล โดยผ่าน Software Program PowerDVD เพื่อหาข้อบกพร่องของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นว่า นิสิตมีความกระตือรือร้นในการเรียนเป็นอย่างดี และจากการได้สัมภาษณ์นิสิตเกี่ยวกับบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ได้พบถึงปัญหาและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขดังนี้

1. ตรวจเช็คและแก้ไขคำผิดให้ถูกต้องอย่างละเอียด เพราะทำให้นิสิตสับสน
2. ระยะเวลาในการอ่านโจทย์คำถามและคำตอบ 4 ตัวเลือก ในแบบฝึกหัดและแบบทดสอบหลังเรียนในบทเรียนโทรทัศน์นี้ นิสิตไม่สามารถทราบระยะเวลาในการทำของแต่ละข้อได้และไม่มี การเตือนให้ทราบว่าจะเปลี่ยนเป็นคำถามข้อถัดไปแล้ว ผู้วิจัยจึงแก้ไขโดยการเพิ่มเสียงพูดประกอบคำถามและตัวเลือกตอบทั้ง 4 ตัวเลือก เพื่อแทนระยะเวลาในการอ่านของนิสิต และเมื่ออ่านจบแล้ว จะมีเสียงเตือนพลิกหน้าต่อไป เพื่อให้ทราบว่ามีเวลาในการทำข้อสอบข้อนี้แล้ว และจะพลิกหน้าข้อสอบข้อต่อไป

เมื่อผู้วิจัยได้ทราบถึงข้อบกพร่องต่างๆของบทเรียนแล้ว จึงนำไปปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปทดลองในครั้งที่ 2

การทดลองครั้งที่ 2

นำบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างคือนิสิตในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 10 คน ที่ยังไม่ได้เรียนวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษารหัสวิชา ทน.322 ซึ่งกำหนดให้นักศึกษาดูบทเรียนโทรทัศน์ศึกษา ชุดภาษาโทรทัศน์นี้ จากเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นรายบุคคล โดยผ่าน Software Program PowerDVD และทำการประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนแบบทดสอบหลังเรียน แล้วนำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ปรากฏผลการทดลองดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์
ในระดับปริญญาตรี (ครั้งที่ 2)

เรื่องที่	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E_1 / E_2
	A	M	E_1	B	M	E_2	
1	10	8.70	87.00	10	8.60	86.00	87.00/86.00
2	10	8.80	88.00	10	9.10	91.00	88.00/91.00
3	10	8.20	82.00	10	8.90	89.00	82.00/89.00
4	10	8.90	89.00	10	9.20	92.00	89.00/92.00
รวม	40	34.60	86.50	40	35.80	89.50	86.50/89.50

จากตาราง 4 แสดงแนวโน้มของประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี จากการทดลองครั้งที่ 2 พบว่าโดยรวมบทเรียนนี้มีแนวโน้มของประสิทธิภาพ 86.50/89.50 โดยเรื่องที่ 1 มีแนวโน้มของประสิทธิภาพเป็น 87.00/86.00 เรื่องที่ 2 มีแนวโน้มของประสิทธิภาพเป็น 88.00/91.00 เรื่องที่ 3 มีแนวโน้มของประสิทธิภาพเป็น 82.00/89.00 และเรื่องที่ 4 มีแนวโน้มของประสิทธิภาพเป็น 89.00/92.00 ผู้วิจัยได้พบว่า ผลการเรียนรู้ในเรื่องที่ 3 ของผู้เรียน ในส่วนแบบฝึกหัดไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงได้ตรวจสอบสื่อบทเรียนโทรทัศน์ในเรื่องนี้เพื่อหาข้อบกพร่องพบว่า ภาพประกอบในเนื้อหาเรื่องนี้มีบางส่วนที่ไม่ชัดเจนทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนในการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลต่อการทำความเข้าใจและความจำของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแก้ไขโดยการเพิ่มเติมภาพกราฟฟิกและเพิ่มตัวอักษรกำกับในภาพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเห็นและจดจำได้ง่ายมากขึ้น เมื่อผู้วิจัยแก้ไขข้อบกพร่องให้สมบูรณ์แล้วจึงนำไปทดลองใช้ในการทดลองครั้งที่ 3

การทดลองครั้งที่ 3

หลังจากปรับปรุงข้อบกพร่องจากการทดลองครั้งที่ 2 แล้วได้นำบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือนิสิตในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 30 คน ที่ยังไม่ได้เรียนวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา รหัสวิชา ทน.322 ซึ่งกำหนดให้นักศึกษาดูบทเรียนโทรทัศน์ศึกษา ชุดภาษาโทรทัศน์นี้ จากเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นรายบุคคล โดยผ่าน Software Program PowerDVD และประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน แบบทดสอบหลังเรียน แล้วนำผลมาวิเคราะห์ เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ตามเกณฑ์ 85/85 ผลการทดลองดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์
ในระดับปริญญาตรี (ครั้งที่ 3)

เรื่องที่	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E_1 / E_2
	A	M	E_1	B	M	E_2	
1	10	8.70	87.00	10	8.67	86.67	87.00/86.67
2	10	9.23	92.33	10	9.30	93.00	92.33/93.00
3	10	8.80	88.00	10	9.07	90.67	88.00/90.67
4	10	9.30	93.00	10	9.47	94.67	93.00/94.67
รวม	40	36.03	90.08	40	36.50	91.25	90.08/91.25

จากตาราง 5 แสดงประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ในระดับปริญญาตรี จากการทดลองครั้งที่ 3 พบว่าโดยรวมบทเรียนนี้มีประสิทธิภาพ 90.08/91.25 โดยเรื่องที่ 1 มีประสิทธิภาพ 87.00/86.67 เรื่องที่ 2 มีประสิทธิภาพ 92.33/93.00 เรื่องที่ 3 มีประสิทธิภาพ 88.00/90.67 และเรื่องที่ 4 มีประสิทธิภาพ 93.00/94.67 ซึ่งบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีนี้ มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 85/85

ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี

นำผลการเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 3 ที่ศึกษาจากบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ในระดับปริญญาตรี มาวิเคราะห์เพื่อหาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองที่สร้างขึ้นนี้ โดยจำแนกจำนวนนิสิตตามผลการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 85 ของคะแนนเต็มขึ้นไป เมื่อวิเคราะห์แล้วได้ผลการใช้ดังตาราง 6

ตาราง 6 จำนวนนิสิตที่มีผลการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 85 ของคะแนนเต็มขึ้นไป
จำแนกตามรายเรื่อง

เรื่องที่	ต่ำกว่าร้อยละ 85		สูงกว่าร้อยละ 85	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	9	30.00	21	70.00
2	4	13.33	26	86.67
3	9	30.00	21	70.00
4	2	6.67	28	93.33
รวมทั้ง 4 เรื่อง	5	16.67	25	83.33

จากตาราง 6 แสดงผลการใช้ของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี โดยนำผลการเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 3 ที่ศึกษาจากบทเรียนโทรทัศน์นี้มาวิเคราะห์ โดยจำแนกจำนวนนิสิตตามผลการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 85 ของคะแนนเต็มขึ้นไป โดยรวมทั้ง 4 เรื่องพบว่า มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายเรื่องพบว่า

เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00

เรื่องที่ 2 ภาษาเสียง มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

เรื่องที่ 3 ภาษาแสง มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00

เรื่องที่ 4 ภาษามือ (สัญญาณมือในการทำกับการถ่ายทำ) มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง
ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ที่สร้างขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ที่สร้างขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ยังไม่ได้เรียนวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา รหัสวิชา ทน 322 จำนวน 89 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตวิชาเอกเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 45 คน ได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และมีการแบ่งกลุ่มนิสิตที่ใช้เป็นกลุ่มทดลองในแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองครั้งที่ 1 จำนวน 5 คน

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองครั้งที่ 2 จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองครั้งที่ 3 จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี
 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 3. แบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์
- ในระดับปริญญาตรี สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษา

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อหาผลการใช้และประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการทดลองออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ทดลองครั้งที่ 1 ให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน ศึกษาเนื้อหาในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี เป็นเรื่องๆ ตามลำดับที่กำหนดไว้จนจบ เพื่อตรวจสอบความบกพร่อง โดยประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปทดลองในครั้งที่ 2

ทดลองครั้งที่ 2 ให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ศึกษาเนื้อหาในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในเนื้อหาเรื่องที่ 1 โดยศึกษาเป็นตอนๆตามลำดับที่กำหนดไว้ให้ในบทเรียน พร้อมทั้งทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละตอนจนครบเนื้อหาเรื่องที่ 1 จึงทำแบบทดสอบท้ายเรื่องจำนวน 10 ข้อ และศึกษาเนื้อหาในเรื่องที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับจนจบ ผู้วิจัยเก็บข้อมูล โดยนำคะแนนที่นิสิตกลุ่มตัวอย่างทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนไปคำนวณเพื่อหาแนวโน้มประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไขก่อนทดลองครั้งที่ 3

ทดลองครั้งที่ 3 ให้นิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ศึกษาเนื้อหาในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในเนื้อหาเรื่องที่ 1 โดยศึกษาเป็นตอนๆตามลำดับที่กำหนดไว้ให้ในบทเรียน พร้อมทั้งทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละตอนจนครบเนื้อหาเรื่องที่ 1 จึงทำแบบทดสอบท้ายเรื่องจำนวน 10 ข้อ และศึกษาเนื้อหาในเรื่องที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับจนจบ ผู้วิจัยเก็บข้อมูล โดยนำคะแนนที่นิสิตกลุ่มตัวอย่างทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนไปคำนวณ

เพื่อหาผลการใช้และประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 85/85

สรุปผลการวิจัย

จากผลการการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี สรุปผลได้ดังนี้

1. การประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีความเห็นว่า บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองที่สร้างขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์จากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษามีความเห็นว่า บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองที่สร้างขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

2. ประสิทธิภาพของบทเรียน จากผลการทดลองนำผลของคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนของนิสิตไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองที่สร้างขึ้นนี้ ผลปรากฏว่า บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพ 90.08/91.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 85/85 และเมื่อแยกหาประสิทธิภาพเป็นรายเรื่องทั้ง 4 เรื่องได้ดังนี้คือ

- เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ มีประสิทธิภาพ 87.00/86.67
 - เรื่องที่ 2 ภาษาเสียง มีประสิทธิภาพ 92.33/93.00
 - เรื่องที่ 3 ภาษาแสง มีประสิทธิภาพ 88.00/90.67
 - เรื่องที่ 4 ภาษามือ (สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ)
- มีประสิทธิภาพ 93.00/94.67

3. ผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี คือนำผลการเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 3 มาวิเคราะห์เพื่อหาผลการใช้บทเรียนนี้ โดยจำแนกจำนวนนิสิตตามผลการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 85 ของคะแนนเต็มขึ้นไป ผลการใช้โดยรวมทั้ง 4 เรื่องพบว่า มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 83.88 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 16.67 และเมื่อแยกเป็นรายเรื่องพบว่า

- เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 70.00 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 30.00
- เรื่องที่ 2 ภาษาเสียง มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 86.67 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 13.33

- เรื่องที่ 3 ภาษาแสง มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 70.00 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 30.00
- เรื่องที่ 4 ภาษามือ (สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายภาพ) มีนิสิตที่มีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 93.33 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 6.67

อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองเพื่อหาผลการใช้และหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด 85/85 ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลจากการศึกษาวิจัยดังนี้

1. การหาคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการขึ้นในความควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา คณะผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และคณะผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จนทำให้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยลักษณะของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้นนี้มีการผสมผสานสื่อในรูปแบบต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ ตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพกราฟฟิก เสียงบรรยาย เสียงดนตรีประกอบ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นภาพจริง ได้ยินเสียงจริงในการเรียนรู้ ทำให้ได้รับความรู้สึกเหมือนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ตลอดจนมีแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งมีส่งผลให้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้นมีความน่าสนใจ สามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นอยากที่จะศึกษาเรียนรู้ อีกทั้งสื่อบทเรียนโทรทัศน์นี้ยังสามารถช่วยย่นระยะเวลาการเรียนการสอนในส่วนที่มีเนื้อหาทางทฤษฎีที่มีอยู่มากให้น้อยลงอย่างเหมาะสม และทำให้สามารถนำระยะเวลาที่เหลือไปใช้ในการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติได้มากขึ้น

2. จากการดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ครั้ง จึงได้พบข้อบกพร่องในบทเรียนโทรทัศน์นี้ และได้มีการนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้ค้นพบจนสมบูรณ์ จึงทำให้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพ 90.08/91.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 85/85 และจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนโทรทัศน์นี้ ทั้งสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นอยากที่จะศึกษาเรียนรู้ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

3. นำผลการเรียนของนิสิตมาวิเคราะห์เพื่อหาผลการใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ซึ่งวิเคราะห์โดยการจำแนกตามผลการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 85 ของคะแนนเต็มขึ้นไป พบว่า นิสิตทำคะแนนได้สูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 83.33 และต่ำกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม ร้อยละ 16.67 แสดงว่าการที่นิสิตได้เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ ศึกษาด้วยตนเองนี้แล้ว ส่งผลให้นิสิตส่วนใหญ่มีผลการเรียนที่เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อแยกเป็นรายเรื่องพบว่า เรื่องที่ 4 เป็นเรื่องที่ทำให้นิสิตมีผลการเรียนสูงกว่าเกณฑ์มากที่สุด ทั้งนี้จากการสังเกต สอบถาม และวิเคราะห์สรุปได้ว่า เพราะเรื่องนี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ และภาพที่ใช้ในสื่อเป็นภาพการแสดงท่าทาง ทำให้นิสิตได้เรียนรู้ จดจำ และปฏิบัติตามได้โดยทันทีในขณะที่เรียนอยู่ จึงมีผลต่อการทำความเข้าใจได้เป็นอย่างดี และเรื่องนี้นิสิตมีผลการเรียนสูงกว่าเกณฑ์จำนวนน้อยที่สุดคือ เรื่องที่ 1 และเรื่องที่ 3 ทั้งนี้จากการสังเกต สอบถาม และวิเคราะห์พบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่ใน 2 เรื่องนี้ เป็นเนื้อหาที่เน้นทางด้านทฤษฎีเป็นหลัก จึงยากต่อการทำความเข้าใจถ้าหากไม่ได้มีการนำไปปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้และจดจำ

สรุปได้ว่าบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ที่ได้สร้างขึ้นนี้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 85/85 ที่กำหนดไว้ และมีผลการใช้ส่วนใหญ่สูงกว่าร้อยละ 85 ของคะแนนเต็มขึ้นไป จึงสามารถนำบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีนี้ไปใช้กับระบบการเรียนการสอนของผู้สอนในรายวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ การศึกษา รหัสวิชา ทน 322 ในระดับปริญญาตรีได้ หรือผู้เรียนสามารถนำไปเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เพื่อการเผยแพร่สื่อนี้ไปสู่ผู้ที่สนใจศึกษา ควรมีการจัดเก็บบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี โดยผ่านระบบการจัดเก็บของหอสมุด หรือสำนักสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย

2. ก่อนที่จะศึกษาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี ที่สร้างขึ้นนี้ ผู้เรียนควรศึกษาวิธีการใช้บทเรียนให้เข้าใจก่อนเริ่มเรียน

3. ควรมีการสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อในรูปแบบของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ในเนื้อหาอื่นๆที่เหมาะสมกับสื่อนี้ให้มากขึ้นต่อไป เพื่อเป็นการกระจายความรู้ในรูปแบบสื่อชนิดนี้ไปสู่สถานศึกษาต่างๆต่อไป

4. ปัจจุบันโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับช่วยในการสร้างบทเรียนโทรทัศน์นั้นมีด้วยกันหลายโปรแกรม ซึ่งแต่ละโปรแกรมมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้สร้างจึงควรมีการศึกษา รายละเอียดและวิธีการทำงานของแต่ละโปรแกรมนั้นก่อน เพื่อความสะดวกในการสร้างบทเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการสร้างงานวิจัยและพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เกี่ยวกับวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ในเนื้อหาอื่นๆอีก
2. ควรมีการนำเนื้อหาเรื่องภาษาโทรทัศน์นี้ ไปสร้างงานวิจัยและพัฒนาบทเรียนในรูปแบบสื่อประเภทต่างๆอีก
3. บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรีนี้ สามารถช่วยเป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนโทรทัศน์ในเนื้อหาวิชาอื่นๆได้ ในทุกระดับการศึกษา
3. เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ในรูปแบบของการมีส่วนร่วมและการโต้ตอบกับบทเรียนได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับบทเรียนได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดความกระตือรือร้นอยากที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา จยุติรัตน์ และคณะ. (2531). **การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกศินี โชติกเสถียร. (2523). **การใช้เทคโนโลยีทางการสอนในห้องเรียน**. กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการสอนเทคโนโลยี 320 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จิรพรรณ พิรุณ. (2542). **สื่อการเรียนการสอนทางการพยาบาล**. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- ชวาล แพรัตกุล. (2520). **เทคนิคการเขียนข้อสอบ**. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร.
- ชูเกียรติ โพธิ์ทอง. (2544). **การพัฒนาชุดฝึกทักษะปฏิบัติบทเรียนวิดีโอด้วยตนเอง เรื่องการพิมพ์สกรีน**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ชิน คล้ายปาน และคณะ. (2528). **เทคนิคการผลิตรายการโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526). **เทคโนโลยีการศึกษา : หลักการและแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____. (2533). **เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ดำเนิน ยอดมิ่ง. (2543). **ภาษาโทรทัศน์**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเที่ยง จ้อยเจริญ. (2534). **เทคนิคพื้นฐานการใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ปานสิริ เสาวดี. (2544). **การพัฒนารายการวิดีโอการสอน เรื่องการปกครองในระบบประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- เป็รื่อง กุมุท และครรชิต อัดถากกร. (2515). **การใช้โทรทัศน์ในห้องเรียน**. กรุงเทพฯ : สหมิตรภาพพิมพ์.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2532). **การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา**. รวบรวมความที่เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา เล่ม 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2540). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 พ.ศ. 2540-2544**. สำนักนายกรัฐมนตรี.

- พัชร พลาวงศ์. (2526). **การเรียนรู้ด้วยตนเอง**. กรุงเทพฯ : วารสารรามคำแหง(ฉบับพิเศษ "พัฒนาบุคลากร") 82-91 กันยายน.
- พันจ่าอากาศโท เจนศึก บัลลังก์. (2547). **การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์โปรแกรมวิชาแบบธรรมชาตินิยมอาหาร สำหรับทหารกองประจำการของกองทัพอากาศ**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- พินิต วัฒนโธ. (2520). **การผลิตรายการโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิศิษฐ์ กาญจนพิมาย. (2543). **การพัฒนารายการวีดิทัศน์เพื่อการอบรมการเป็นผู้ประกาศของกรมประชาสัมพันธ์**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ไพบุลย์ จันทยศ. (2526). **วิดีโอเทปก้าวหน้าใหม่ของการสร้างตำราเรียน สารพัฒนาหลักสูตรอันดับที่ 25**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ภาสกร บัณฑิตวงศ์. (2545). **การพัฒนารายการวีดิทัศน์เรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การใช้งานวิทยุสื่อสารระบบความถี่ร่วม สำหรับอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบินและนักบิน ของบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ภูมินทร์ เจือไทย. (2547). **การพัฒนารายการวีดิทัศน์ฝึกอบรม เรื่อง บทบาทหน้าที่สมาชิกสหกรณ์**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- มนตรี จุฬาววัฒนทล. (2537). **ระบบการวิจัยพัฒนาในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). **หลักการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : ศึกษาพร จำกัด.
- ลัดดา สุขปรีดี. (2522). **เทคโนโลยีการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : พิชเนศ.
- วสันต์ อติศัพท์. (2533). **การผลิตเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วัชร บุรณสิงห์. (2526). **การสอบคณิตศาสตร์ความแตกต่างระหว่างบุคคล**. เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนคณิตศาสตร์ เล่ม 2 หน่วยที่ 13. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิภา อุตมพันธ์. (2544). **การผลิตสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์**. กรุงเทพฯ.

วิราพร พงศ์อาจารย์. (2542). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย**. พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏ-
พิบูลสงคราม.

วีระ ไทยพานิช. (2529). **57 วิธีการสอน**. กรุงเทพฯ ; คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิไล องค์ชนะสุข. (2543). **การบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การผลิตรายการโทรทัศน์**.

สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน.(2535). **การเขียนบทกับการผลิต**

รายการโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สมบุญธ สวงนญาติ. (2534). **เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

สันทัต ภิบาลสุข. (2525). **การใช้สื่อการสอน**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2528). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์**

หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพฯ : วิทยุโทรทัศน์เพาเวอร์พอยท์.

_____. (2537). **เทคโนโลยีและสื่อสารการสอน (ประมวลสาระชุดวิชา)**. นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. (2528). **การผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ :

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. (2528). **เทคโนโลยีทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

_____. (2532). **การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

แสนฤทธิ์ ชื่นกตัญญู. (2545). **การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเอง เรื่องเทคนิคการถ่ายทำ**

โทรทัศน์สำหรับงานข่าว. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

อนุพันธ์ บุญชื่น. (2543). **การพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวีดิทัศน์เพื่อประกอบ**

การเรียนการสอน วิชากายวิภาคศาสตร์พื้นฐาน เรื่องระบบกล้ามเนื้อ. สารนิพนธ์

กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร

อรนุช เลิศจรรยารักษ์. (2544). **หลักการเขียนบทโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำนาจ ช่างเรียน. (2532,มกราคม). **การวิจัยและการพัฒนาทางการศึกษา**. วารสารศึกษา.

กรุงเทพฯ 13(4) : 24-28.

อัมพร น้อยสุวรรณ. (2540). **ผลการใช้วัดทัศนแบบโปรแกรมกิจกรรมนาฏศิลป์**

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

Bailey, Judith Green. (1975). **Development of a Competency Based Instructional Module for Vocational Leadership Personnel : Manage Selected Interpersonal Conflict, Dissertation Abstracts International.** Michigan : University Microfilms International.

Borg, Walter R. and Gall, Merigith D. (1979). **Educational Research.** New Year : Longman.

Boucheret, P. (1966). "Experimental of the Dorian Technical Lycee, "**The Use of Closed Circuit Television in Technical Education.** Council Cooperation Strasbong.

Burke, Richard C. (1971). **Instructional Television.** Indiana University press Bloomington.

Carolyn, Diana Lewis. (1984). **Reporting for Television.** New York: Columbia University Press.

Gagne, R.M. and Briggs, Lislle J. (1974). **Principles of Instructional Desing.** Holt : Rinehart and Winston.

Gordon, George N. (1965). **Education Television.** New York : The Center for Applied Research in Education. Inc.

Hanson, Jarice. (1987). **Understanding Video : Application, Impact and Theory.** California : Sage Publication, Inc.

Heinich Robert, Michael Molenda and James D. (1993). **Ressell. Instructional Media and the New Technologies of Instruction.** 4th ed. New York : Macmillan.

Hilliard, Robert L. (1978). **Television Broadcasting : An Introduction.** New York : Hasting, Publisher, Inc.,

Howell, Jermy. (1970, June). **The Use of Television in argiculltural extension.** Educational Television Instruction.

Kelly, R. (1985, June). **Video and Language : An Approach to View in Comprehension.** RELC Journal. 4(2) : 137.

Klein, George and Jeffrey Hockiey. (1972). **Television Teaching Techniques.** Brisbane, Watson Furguson & Co.

Lyness, Annl. (1985, September). **Effectiveness of Interactive Video of Teach CPR Theory And Skill.** In Education Resoureces Information Center 9(1) : 113.

Miller, A. and M.Brennan. (1983). **Using an English Language Teaching Videotape in the Classroom.** English Teaching Forum.

Moriber, George. (1969,June). **The Effect of Programmed Instruction in a College Physical Course For,** Journal of Research in Science Teaching. 6(5) : 214-216.

Purdue University. (1967). **Closed Circuit Television Instruction.** Research in Instructional Television and Film. Washington DC. US. Office of Education.

Schwarzwalder.John C. (1961,May). **An Tnvestigation of the Relative Effectiveness of The Centain Specific T.V. Techniques on learning.** A.V.Commcnication Review. 9(4) : A-29.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิลาศ เกื้อมี
อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นายภาณุวัธส มหากาญจนะ
Co-Producer (TV Promotion) GMM Grammy co.,td. (Grammy Gold).
3. นายจารุวัธ หนูทอง
พนักงานโสตทัศนศึกษา 4 สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิลาศ เกื้อมี
อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรบุญฤทธิ์ ควรหาเวชศิษฐ์
อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อลิศรา เจริญวานิช
อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข.

แบบประเมินบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

- คำชี้แจง** แบบประเมินชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ
- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความจริง และเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา

☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาเอก

☐ ปริญญาโท
☐ อื่นๆโปรดระบุ.....
4. ตำแหน่ง.....
5. สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา

1. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการประเมิน 5 ระดับ ตามความคิดเห็นของท่าน หลังจากตรวจสอบเนื้อหาของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เรื่องภาษาโทรทัศน์แล้ว

2. ในแต่ละช่องการประเมินได้กำหนดค่าระดับคะแนนไว้ ดังนี้

5 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดีมาก
4 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดี
3 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับพอใช้
2 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับต้องปรับปรุง
1 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับใช้ไม่ได้

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษด้วยตนเอง
สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
ชุดภาษาโทรทัศน์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
	5	4	3	2	1
1. จุดประสงค์					
1.1 ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง					
1.2 การกำหนดหัวข้อเรื่องครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง					
1.3 การนำเสนอเนื้อหาตรงตามจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง					
2. เนื้อหาบทเรียน					
2.1 ความสอดคล้องของเนื้อหา กับจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง					
2.2 ความถูกต้องของเนื้อหา					
2.3 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา เช่นการใช้คำ ประโยค และสำนวนภาษา					
2.4 ความเหมาะสมของขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา					
2.5 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน					
3. แบบฝึกหัด/แบบทดสอบ					
3.1 ความสอดคล้องของคำถามกับจุดมุ่งหมายที่คาดหวัง					
3.2 ความชัดเจนของคำถาม					
3.3 ความเหมาะสมของจำนวนคำถาม					
3.4 การแสดงผลคำตอบของแบบฝึกหัด					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่...../...../.....

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพ
ด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความจริง และเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

1. ชื่อ..... นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา
☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก ☐ อื่นๆโปรดระบุ.....
4. ตำแหน่ง.....
5. สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษา

1. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการประเมิน 5 ระดับ ตามความคิดเห็นของท่าน หลังจากตรวจสอบเนื้อหาของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เรื่องภาษาโทรทัศน์แล้ว

2. ในแต่ละช่องการประเมินได้กำหนดค่าระดับคะแนนไว้ ดังนี้

5 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดีมาก
4 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดี
3 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับพอใช้
2 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับต้องปรับปรุง
1 หมายถึง	ผลการประเมินในระดับใช้ไม่ได้

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง					
1.1 ความสอดคล้องของเนื้อหาบทเรียนกับวัตถุประสงค์					
1.2 ความเหมาะสมของปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน					
1.3 ความเหมาะสมในการจัดลำดับขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา					
1.4 ความถูกต้องของเนื้อหา					
1.5 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
1.6 ความเหมาะสมของเนื้อหากับระดับความรู้ของผู้เรียน					
1.7 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่องราวของบทเรียน					
2. ภาพ เสียง และการใช้ภาษา					
2.1 ความสอดคล้องของเนื้อหา กับภาพที่นำเสนอ					
2.2 ความเหมาะสมของขนาดภาพที่ใช้ประกอบบทเรียน					
2.3 ความชัดเจนของการสื่อความหมายภาพประกอบบทเรียน					
2.4 ความน่าสนใจของเสียงดนตรีที่ใช้ประกอบบทเรียน					
2.5 ความชัดเจนของเสียงบรรยายประกอบบทเรียน					
2.6 ความถูกต้องของไวยากรณ์ในการให้คำอธิบาย					
3. ตัวอักษร และการเลือกใช้สี					
3.1 ความชัดเจนของรูปแบบอักษรที่นำเสนอเนื้อหา					
3.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรในการนำเสนอเนื้อหา					
3.3 ความเหมาะสมของการเลือกใช้สีตัวอักษร					
3.4 ความเหมาะสมของการเลือกใช้สีพื้นจอภาพ					
3.5 ความเหมาะสมของจังหวะการปรากฏตัวอักษรเพื่อนำเสนอ					
3.6 ความเหมาะสมในการเน้นข้อความโดยใช้ตัวอักษรและสี					
3.7 ความเหมาะสมของการออกแบบหน้าจอของบทเรียน โดยภาพรวม					
4. แบบฝึกหัดและแบบทดสอบของบทเรียน					
4.1 ความชัดเจนของคำสั่ง					
4.2 ความเหมาะสมของจำนวนแบบฝึกหัดระหว่างเรียน					
4.3 ความเหมาะสมของจำนวนแบบทดสอบ					
4.4 ความสอดคล้องของคำถามกับเนื้อหาในแต่ละเรื่อง					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
5. การจัดลำดับบทเรียน					
5.1 ความชัดเจนของคำอธิบายในการใช้บทเรียน					
5.2 ความต่อเนื่องของการนำเสนอเนื้อหาในบทเรียน					
5.3 ความเหมาะสมในการห้วงเวลา ในการนำเสนอแต่ละช่วง ของบทเรียน ต่อการศึกษาของผู้เรียน					
5.4 ความเหมาะสมของการติดต่อ ลำดับภาพ					
5.5 การสร้างความสนใจและดึงดูดความสนใจของบทเรียน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

ภาคผนวก ค.

ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

แบบทดสอบของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี มีทั้งหมด 4 เรื่อง มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.85 โดยแสดงแยกเป็นแต่ละเรื่องดังนี้

ตาราง 7 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ

ข้อ	ความยากง่าย (p)	อำนาจจำแนก (r)
1	0.58	0.34
2	0.54	0.41
3	0.58	0.42
4	0.46	0.34
5	0.76	0.24
6	0.58	0.34
7	0.70	0.38
8	0.66	0.65
9	0.74	0.64
10	0.77	0.49

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ = 0.63

ตาราง 8 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
เรื่องที่ 2 ภาษาเสียง

ข้อ	ความยากง่าย (p)	อำนาจจำแนก (r)
1	0.54	0.34
2	0.75	0.52
3	0.46	0.34
4	0.76	0.24
5	0.76	0.62
6	0.67	0.53
7	0.70	0.48
8	0.62	0.36
9	0.50	0.48
10	0.70	0.38

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ = 0.66

ตาราง 9 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
เรื่องที่ 3 ภาษาแสง

ข้อ	ความยากง่าย (p)	อำนาจจำแนก (r)
1	0.46	0.27
2	0.60	0.27
3	0.68	0.51
4	0.64	0.76
5	0.62	0.61
6	0.72	0.44
7	0.48	0.44
8	0.52	0.22
9	0.65	0.66
10	0.54	0.48

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ = 0.73

ตาราง 10 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
เรื่องที่ 4 ภาษามือ (สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ)

ข้อ	ความยากง่าย (p)	อำนาจจำแนก (r)
1	0.68	0.41
2	0.63	0.24
3	0.63	0.59
4	0.72	0.57
5	0.75	0.78
6	0.65	0.56
7	0.56	0.38
8	0.54	0.41
9	0.62	0.36
10	0.65	0.20

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ = 0.65

ภาคผนวก ง.

สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์เชิญผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก จ.

ตัวอย่างสคริปต์บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง
ชุดภาษาโทรทัศน์ ในระดับปริญญาตรี

สคริปต์บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ในระดับปริญญาตรี แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาภาพ
- ขนาดภาพ
- มุมกล้อง
- การเคลื่อนกล้อง
- ความต่อเนื่องของภาพ

เรื่องที่ 2 ภาษาเสียง

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาเสียง
- เสียงพูด
- เสียงประกอบ
- เสียงดนตรี

เรื่องที่ 3 ภาษาแสง

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาแสง
- แสงธรรมชาติ
- แสงประดิษฐ์
- หลักการจัดแสง

เรื่องที่ 4 ภาษามือ (สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ)

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษามือ (สัญญาณมือในการกำกับการถ่ายทำ)
- ภาพแสดงสัญญาณมือต่างๆในการกำกับการถ่ายทำ 19 ท่า

ความยาว : 1.20 ชั่วโมง (เรื่องละประมาณ 20 นาที)

ประเภทรายการ : เพื่อการศึกษา

การนำเสนอในรายการ : ผู้ดำเนินรายการ 1 คน พูดแนะนำเนื้อหาของรายการขึ้นต้นและส่งเข้า VTR โดยใช้การ Off Scence ประกอบภาพจนจบแต่ละเรื่องจึงมีการทำแบบฝึกหัดเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน

กลุ่มเป้าหมาย : นักศึกษาในระดับปริญญาตรี

สคริปต์บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง
ชุด ภาษาโทรทัศน์ (เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ)

คิวที่	ภาพประกอบ	เสียงบรรยาย
1	CG + Super : - มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ - ร่วมกับ - ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา - เสนอ - บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ (เรื่องที่ 1 ภาษาภาพ)	ดนตรีประกอบ
2	Super : วิธีศึกษาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง ชุดภาษาโทรทัศน์ ระดับปริญญาตรี 1. บทเรียนนี้เป็นบทเรียนเรื่องภาษาภาพ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาภาพ ขนาดภาพ มุมกล้อง การเคลื่อนกล้อง และความต่อเนื่องของภาพ 2. ระหว่างเรียนจะมีแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนทำทั้งหมด 10 ข้อ โดยผู้เรียนจะต้องเลือกคำตอบข้อที่ถูกที่สุด 1 ข้อ ทำลงในกระดาษคำตอบ 3. เมื่อเรียนครบเนื้อหาแล้ว ผู้เรียนจะต้องทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ โดยเลือกคำตอบข้อที่ถูกที่สุด 1 ข้อ ทำลงในกระดาษคำตอบ	ดนตรีประกอบ
3	Super : จุดมุ่งหมายที่คาดหวัง 1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาภาพ ขนาดภาพระยะต่างๆ มุมกล้องในการถ่ายภาพ เทคนิคการเคลื่อนกล้อง และความต่อเนื่องในการลำดับภาพ 2. ผู้เรียนสามารถนำขนาดภาพ มุมกล้อง และเทคนิคการเคลื่อนกล้องในรูปแบบต่างๆไปประยุกต์ใช้ในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ได้ถูกต้อง 3. ผู้เรียนสามารถเลือกใช้เทคนิคความต่อเนื่องของภาพในการลำดับภาพได้อย่างสมบูรณ์	ดนตรีประกอบ

คิวที่	ภาพประกอบ	เสียงบรรยาย
4	Title: Quick Cut ภาพพิธีกรรวมๆ	ดนตรีประกอบ
5	พิธีกรยืนพูดอยู่หน้า Studio ถ่ายทำ	MC: สวัสดีครับคุณผู้ชม ผมผ่นดี จรรยา ธนากรครับ ตอนนี้ผมอยู่ที่นี้ครับ Studio ผลิตรายการ โทรทัศน์ครับ และข้างในนี้เค้ากำลังถ่ายทำกันอยู่ ซึ่ง เดี๋ยวเราจะไปดูกันครับว่าเค้ามีกระบวนการผลิต รายการโทรทัศน์กันอย่างไรบ้าง
6	ลำดับภาพตามขั้นตอนการถ่ายทำโทรทัศน์	ดนตรีประกอบ
7	พิธีกรยืนพูดอยู่มุมหนึ่งของ Studio โดยให้ มองเห็นฉากด้านหลังเป็นการทำงานในสตูดิโอ	MC: เห็นไหมล่ะครับว่ารายการโทรทัศน์เป็นสื่อที่มี วิธีการผลิตที่ซับซ้อนมากมาย ทั้งนี้ก็เพื่อความสมบูรณ์ ของรายการนั่นเองครับ และตอนนี้เดี๋ยวเราไปเรียนรู้ กันในเรื่องภาษาภาพที่ใช้ในการผลิตรายการโทรทัศน์ ครับ พร้อมแล้วไปศึกษากันเลยครับ
8	CG+Super : ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาภาพ	ดนตรีประกอบ
9	ภาพกระบวนการทำงานการถ่ายทำในสตูดิโอ	Off Scence : คุณผู้ชมคะ ภาพเป็นส่วนสำคัญที่สุด ต่อรายการโทรทัศน์ ซึ่งได้จากเทคนิคการถ่ายทำหรือ เทคนิคการใช้กล้อง เพื่อให้การนำเสนอภาพสามารถสื่อ ความหมายออกมาได้ตามความต้องการของผู้ผลิต นั่นเองคะ ซึ่งภาพที่มีความสมบูรณ์อยู่ในตัวอยู่แล้วจะ สามารถสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวก็ได้คะ
10	- ภาพประกอบเปรียบเทียบให้เข้าใจถึง Shot, Scence, Sequence - Super : Shot, Scence, Sequence (ตามภาพ) - ภาพเบื้องหลังการผลิตรายการขณะทำงาน	Off Scence : และภาพในแต่ละช่วงที่มีความยาวหรือ สั้นแค่ไหนก็ตาม เราเรียกว่า Shot และเมื่อนำแต่ ละข้อต่อมารวมกันเราเรียกว่า Scence และแต่ละซีน เมื่อนำมารวมกันเป็นเรื่องราวเราเรียกว่า Sequence ซึ่งภาพที่ปรากฏจะเป็นการบอกเล่าเรื่องราวให้ทราบว่า เกิดอะไรขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และใครเป็น ผู้กระทำ ดังนั้นในการนำเสนอภาพ จะต้องมีการพิจารณาก่อน ว่าจะใช้ภาพลักษณะใด จึงจะสามารถสื่อความหมาย ได้ตามจุดมุ่งหมายของงาน และทั้งหมดที่ดิฉันกล่าว มาข้างต้นนี้ก็คือ ภาษาภาพ

คิวที	ภาพประกอบ	เสียงบรรยาย
11	CG + Super : ขนาดภาพ (Size)	ดนตรีประกอบ
12	บรรยายภาคเบื้องหลังการถ่ายทำ ประมวลภาพแต่ละขนาด (ELS, LS, MS, CU, ECU) - ผลงานภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวขนาดต่างๆ ให้หลากหลาย	Off Scence : คุณผู้ชมคะ การถ่ายภาพแต่ละช็อตนั้นจะต้องมีการกำหนดขนาดของภาพว่าจะถ่ายภาพให้มีขนาดใหญ่น้อย มีระยะใกล้ไกลแค่ไหน โดยผู้ถ่ายจะต้องคำนึงถึงว่าต้องการสื่ออะไร เน้นความรู้สึกแบบไหน จึงจะสามารถจัดองค์ประกอบของภาพได้ถูกต้อง ขึ้นเดียวเราไปศึกษาขนาดภาพในแต่ละขนาดกันเลยนะคะ
13	ภาพนิ่ง ELS Size - ผลงานภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวขนาดภาพ ELS - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence : ขนาดภาพระยะแรกก็คือ ภาพระยะไกลมาก ภาษาอังกฤษเรียกว่า Extreme Long Shot หรือใช้คำย่อว่า ELS เป็นการกำหนดภาพให้มีมุมในการรับภาพกว้างมาก โดยผู้ถ่ายต้องถ่ายให้เห็นสภาพแวดล้อมทั่วไป และไม่ได้เน้นจุดใดจุดหนึ่ง ภาพลักษณะนี้ให้ความรู้สึกกว้างใหญ่ไพศาล ซึ่งมักจะเป็นภาพวิว ทิวทัศน์ต่างๆ ค่ะ
14	ภาพนิ่ง LS Size - ผลงานภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวขนาดภาพ LS - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence : ขนาดภาพระยะที่ 2 เป็น ภาพระยะไกล ภาษาอังกฤษเรียกว่า Long Shot หรือใช้คำย่อว่า LS การถ่ายในระยะนี้ มุมรับภาพจะแคบกว่าระยะไกลมาก ภาพระยะนี้สามารถเล่ารายละเอียดภายในฉากได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร โดยทั่วไปแล้วจึงมักใช้เป็นฉากเปิดของเรื่อง เนื่องจากผู้ชมจะมีโอกาสได้ทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่เกิดขึ้นภายในฉากได้อย่างชัดเจนก่อนดำเนินเรื่องต่อไป
15	ภาพนิ่ง MS Size - ผลงานภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวขนาดภาพ MS - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence : ขนาดภาพระยะที่ 3 จะเป็น ภาพระยะปานกลาง ภาษาอังกฤษเรียกว่า Medium Shot หรือใช้คำย่อว่า MS ภาพขนาดนี้จะเป็นการกำหนดภาพที่ก้ำกึ่งกันระหว่าง Long Shot และ Close Up Shot ถ้าเป็นภาพบุคคลก็จะควรถ่ายให้เห็นศีรษะถึงเอว ซึ่งสามารถบอกให้ทราบถึงรายละเอียดของตัวแสดงได้เช่น กิริยาอาการของตัวแสดง

คิวที	ภาพประกอบ	เสียงบรรยาย
16	ภาพนิ่ง CU Size - ผลงานภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวขนาดภาพ CU - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence: ขนาดภาพระยะที่ 4 เป็น ภาพระยะใกล้ ภาษาอังกฤษเรียกว่า Close Up Shot หรือใช้คำย่อว่า CU นะคะ เป็นการกำหนดการถ่ายภาพในระยะใกล้ โดยเน้นรายละเอียดของสิ่งที่ถ่ายอย่างชัดเจน ถ้าเป็นภาพบุคคลควรถ่ายให้เห็นศีรษะถึงอก ทั้งนี้ก็เพื่อการรับรู้หรือความเข้าใจถึงอารมณ์ของตัวผู้แสดง แต่ถ้าเป็นสิ่งของ วัตถุ ก็จะบอกรายละเอียดของสัดส่วนของวัตถุนั้นๆได้คะ
17	ภาพนิ่ง ECU Size - ผลงานภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวขนาดภาพ ECU - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence: ขนาดภาพระยะที่ 5 เป็น ภาพระยะใกล้มาก ภาษาอังกฤษเรียกว่า Extreme Close Up หรือใช้คำย่อว่า ECU นะคะ เป็นการกำหนดการถ่ายภาพในระยะใกล้มาก โดยเน้นรายละเอียดเฉพาะจุดที่สำคัญ และตัดส่วนอื่นทิ้งไป เพื่อให้เห็นรายละเอียดเฉพาะส่วนที่ต้องการ ทั้งนี้ก็เพื่อสื่ออารมณ์ของตัวผู้แสดง ความรู้สึกในดวงตา แต่ถ้าเป็นสิ่งของ วัตถุ ก็จะบอกรายละเอียดของผิวของวัตถุนั้นอย่างละเอียดคะ
18	ประมวลภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวแต่ละขนาด (ELS, LS, MS, CU, ECU)	Off Scence: คุณผู้ชมจะเห็นว่า การกำหนดภาพแต่ละระยะนั้น จะใช้หลักการและเหตุผลที่ภาพนั้นจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะถ่ายทอดเรื่องราวให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจได้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้ทำหน้าที่ผลิตรายการโทรทัศน์จะต้องรู้จักเลือกนำเสนอภาพแต่ละขนาดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องราวผลงานที่ออกมาจึงจะมีคุณค่าต่อการสื่อความหมายได้มากขึ้น
19	CG + Super : มุมกล้อง (Camera Angle)	ดนตรีประกอบ
20	บรรยายภาคเบื้องหลังการถ่ายทำ ประมวลภาพแต่ละมุมกล้องทั้งแนวตั้งและแนวนอน - เบื้องหลังการกล้องถ่ายทำ	Off Scence: คุณผู้ชมคะ ต่อไปเป็นเรื่องการกำหนดมุมกล้อง เพื่อการถ่ายภาพนะคะ การกำหนดมุมกล้องถือว่าเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้รูปแบบของภาพที่นำเสนอสู่กลุ่มเป้าหมายประสบผลสำเร็จในด้านการสื่อความหมายแก่ผู้ชมได้มากเลยละคะ ซึ่งการกำหนดมุมกล้องแบ่งแยกตามการปฏิบัติไว้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้คะ

คิวที	ภาพประกอบ	เสียงบรรยาย
21	เบื้องหลังตากล้องตั้งกล้องถ่ายในมุมต่างๆ - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence: รูปแบบแรกคือ การกำหนดมุมกล้องทางแนวตั้ง ภาษาอังกฤษเรียกว่า The Vertical Line เป็นการกำหนดระดับความสูงต่ำของตำแหน่งกล้องในแต่ละช่วงของการถ่ายภาพ ซึ่งแยกได้เป็น 3 ระดับคือ
22	ภาพมุมกล้องทางแนวตั้งในระดับสูง คือ ภาพคนใช้, ภาพวิวบ้านเมืองกว้างๆ - เบื้องหลังการถ่ายทำ - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence : การถ่ายภาพในระดับมุมสูง ภาษาอังกฤษเรียกว่า High Angle Shot เป็นการกำหนดกล้องไว้สูงกว่าสิ่งที่ต้องการถ่าย ลักษณะของกล้องและเลนส์จะกดลดต่ำ ภาพในลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกถึงความต่ำต้อย อ่างว้างโดดเดี่ยว หรือในทางตรงกันข้ามกันก็ให้ความรู้สึกกว้างใหญ่ไพศาลได้ด้วยเช่นกันคะ
23	ภาพมุมกล้องทางแนวตั้งในระดับสายตา เช่นภาพคนเดินผ่านไปมาบนท้องถนน - เบื้องหลังการกล้องถ่ายทำ - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence: ต่อไปเป็นการถ่ายภาพในระดับสายตา ภาษาอังกฤษเรียกว่า Eye Level Shot เป็นการกำหนดกล้องไว้ในระดับสายตาที่เป็นจริงตามการรับรู้ปกติของบุคคลทั่วไป ภาพลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติและเป็นความเป็นจริงตามที่สายตาที่เห็นคะ
24	ภาพมุมกล้องทางแนวตั้งในระดับต่ำ คือ ภาพบุคคล, ภาพพระในโบสถ์ - เบื้องหลังการกล้องถ่ายทำ - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence: และการถ่ายภาพในระดับมุมต่ำ ภาษาอังกฤษเรียกว่า Low Angle Shot เป็นการกำหนดกล้องไว้ต่ำกว่าสิ่งที่ต้องการถ่าย ลักษณะของกล้องและเลนส์จะแหงนขึ้นสูง ทำให้สิ่งที่ถูกถ่ายดูมีพลัง เข้มแข็ง มีอิทธิพล อำนาจ ความยิ่งใหญ่
25	- เบื้องหลังการกล้องถ่ายทำ - ขึ้น Super ตามชื่อภาพทั้งไทย,อังกฤษ,ชื่อย่อ	Off Scence: ส่วนการกำหนดตำแหน่ง มุมกล้องทางแนวนอน ภาษาอังกฤษเรียกว่า The Horizontal Line เป็นการกำหนดทิศทางของการถ่ายภาพเกี่ยวกับบุคคลเป็นส่วนใหญ่ โดยพิจารณาถึงองศาของตำแหน่งกล้องว่าควรทำมุมมากน้อยเพียงใดกับตัวผู้แสดง เพื่อเน้นกิริยาอาการ ความรู้สึกและ อารมณ์ของตัวผู้แสดงให้เด่นชัดขึ้น
26	CG + Super : แบบฝึกหัด 5 ข้อ	Off Scence : เอละคะคุณผู้ชม เดี่ยวเราไปทำแบบฝึกหัดกันนะคะ

คิวที	ภาพประกอบ	เสียงบรรยาย
27	Super แบบฝึกหัดเรื่องภาษาภาพ 1. ในการถ่ายทำภาพแต่ละช่วงที่นำเสนอ เรียกว่าอะไร ก. Ship ข. Shot ค. Scence ง. Sequence	Off Scence : คำถามข้อที่ 1 ถามว่า ในการถ่ายทำภาพแต่ละช่วงที่นำเสนอ เรียกว่าอะไร ข้อ ก. Ship ข้อ ข. Shot ข้อ ค. Scence ข้อ ง. Sequence (เว้นไว้ระยะเวลาไว้ 10 วินาที แล้วมีเสียงเตือนขึ้นข้อต่อไป)
28	Super แบบฝึกหัดเรื่องภาษาภาพ 2. ข้อใดต่อไปนี้เป็นข้อกำหนดขนาดภาพในการถ่ายภาพทั้งหมด ก. hight angle shot, eye angle shot ข. long shot , close up shot ค. dissolve, fade ง. pan, zoon, dolly	Off Scence : คำถามข้อที่ 2 ถามว่า ข้อใดต่อไปนี้เป็นข้อกำหนดขนาดภาพในการถ่ายภาพทั้งหมด ข้อ ก. hight angle shot, eye angle shot ข้อ ข. long shot , close up shot ข้อ ค. dissolve, fade ข้อ ง. pan, zoon, dolly (เว้นไว้ระยะเวลาไว้ 10 วินาที แล้วมีเสียงเตือนขึ้นข้อต่อไป)
29	Super แบบฝึกหัดเรื่องภาษาภาพ 3. (ภาพ Extreme Shot) จากภาพเป็นการกำหนดขนาดภาพระยะใด ก. Close Up Shot ข. Medium Shot ค. Long Shot ง. Extreme Long Shot	Off Scence : คำถามข้อที่ 3 ถามว่า จากภาพเป็นการกำหนดขนาดภาพระยะใด ข้อ ก. Close Up Shot ข้อ ข. Medium Shot ข้อ ค. Long Shot ข้อ ง. Extreme Long Shot (เว้นไว้ระยะเวลาไว้ 10 วินาที แล้วมีเสียงเตือนขึ้นข้อต่อไป)
30	Super แบบฝึกหัดเรื่องภาษาภาพ 4. (ภาพ Medium Shot) จากภาพเป็นการกำหนดขนาดภาพระยะใด ก. Close Up Shot ข. Medium Shot ค. Long Shot ง. Extreme Long Shot	Off Scence : คำถามข้อที่ 4 ถามว่า จากภาพเป็นการกำหนดขนาดภาพระยะใด ข้อ ก. Close Up Shot ข้อ ข. Medium Shot ข้อ ค. Long Shot ข้อ ง. Extreme Long Shot (เว้นไว้ระยะเวลาไว้ 10 วินาที แล้วมีเสียงเตือนขึ้นข้อต่อไป)
31	Super แบบฝึกหัดเรื่องภาษาภาพ 5. จากภาพ (Ins. ภาพ High Angle View) เป็นการกำหนดมุมกล้องแบบใด ก. High Angle Shot ข. Eye Level Shot ค. Low Angle Shot ง. The horizontal Line	Off Scence : คำถามข้อที่ 5 ถามว่า จากภาพเป็นการกำหนดมุมกล้องแบบใด ข้อ ก. High Angle Shot ข้อ ข. Eye Level Shot ข้อ ค. Low Angle Shot ข้อ ง. The horizontal Line (เว้นไว้ระยะเวลาไว้ 10 วินาที แล้วมีเสียงเตือนขึ้นข้อต่อไป)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นางสาวปราณี ชาวนา
วัน/เดือน/ปีเกิด	13 พฤษภาคม 2526
สถานที่เกิด	อ.เมือง จ.พิษณุโลก
ที่อยู่ปัจจุบัน	ต.หัวรอ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000
ประวัติการศึกษา	
2539	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดจันทร์ตะวันออก อ.เมือง จ.พิษณุโลก
2542	วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ) อ.เมือง จ.พิษณุโลก
2546	ครุศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จ.พิษณุโลก
2551	การศึกษามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ